

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Soucek_Ludvik-Dablův_prsten.pdb

PDB Name: Souček-Dablův prsten
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 5.8.2008
Modification Date: 5.8.2008
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ĎÁBLŮV PRSTEN
LUDVÍK SOUČEK

Vydalo nakladatelství Ivo Železný, Praha v roce 1992

© Ludvík Souček - heirs, 1992
ISBN 80-7116-192-6

Ďáblův prsten

Na černé obloze zářila dvě slunce. Stromy tu vypadaly jako rozsochaté televizní antény, zasazené- do nekonečného močálu. Ležel jsem uprostřed tohoto podivného lesa za směrovou tryskou své rakety a čekal, odkud přijde útok. Mezi stromy občas blýskl kovově hladký krunýř obyvatelů planety. Blížili se. Sevřel jsem pevněji pažbu radiometu, vtom mi však na rameno dopadlo těžké chapadlo. Myslím, že jsem zařval, docela určitě jsem se však v tom okamžiku - probudil. Seděl jsem opřen o kámen (nesmyslně blízko mraveniště, jak jsem brzo zjistil), hluboko pode mnou byla vesnička na Vysočině, kam jsem včera utekl dopsat svůj článek, a ramenem mi lomcoval kluk Pepík z chalupy, kde mám pronajatý pokoj. Vzal jsem ho s radostí na vědomí - rozhodně byl na pohled příjemnější než nějaká vesmírná potvora - a pak jsem zato s nechutí vyslechl jeho udýchané, překotné vyprávění o bláznů procházejícím se v blízkém lese a o mé nepochybné povinnosti zasáhnout. Blázen prý vypadá docela jako blázen, je oblečen do maškarního kostýmu a strašně rozedraný. Asi se prý drápal maliním a trnkami - a když to řekl Pepík, známý odborník v prolézání kdejakého křoví, pak je to jistě pravda.

Složil jsem s povzděchem poznámky, vytřepal z kalhot mravence a vydal se za Pepíkem, vlastně přesněji řečeno před Pepíkem. Navzdory své osvědčené statečnosti se raději plížil za mnou.

Došli jsme s křížkem po funuse. Už od vozové cesty podél okraje lesa jsme zaslechli rozčilené hlasy, mezi nimiž zdaleka vynikaly rozvázný a vysmlený bas traktoristy Jokla a soprán jeho manželky. Mlázím dokonce prokmitala i zelená uniforma okrskáře VB poručíka Šebka. Když Pepík zjistil, že už nebude případnému nebezpečí čelit sám, dodal si odvahy a předběhl mne. Za chvíli jsem už ve skupince stál i já a koukal stejně udiveně jako Jokl, Joklová, Šebek i Pepík. Na pařezu totiž seděl neobyčejně zarostlý a neobyčejně vlasatý mladý muž, jehož vzezření dost slušně odpovídalo Pepíkovu kottavému popisu. Byl náležitě rozedraný, do krve poškrábaný a jeho úbor nejspíše skutečně vznikl v krejčovně nějakého divadla. Měl dlouhý, po kotníky sahající ošumělý kabát se širokým límcem, vysoké boty z měkké kůže, roztrhané tak, že mu sotva na nohou visely, a nad botami cosi, co kdysi bývalo přiléhavými kalhotami. Neznámý mlčel -nemohl totiž při nejlepší vůli mluvit. V jedné ruce držel modrou bandasku tetky Joklové, v druhé ruce zbytek krajíce chleba s máslem, pocházející asi z téhož pramene, a puslu měl plnou, div nepraskla. Hladově polykal velká sousta a zaléval je kafem, jako by nikdy nic chutnějšího v životě nejedl a nepil.

Poručík Šebek z toho byl zřejmě trochu jelen. Vytáhl z kapsy úřední notes, pak ho zase schoval, důležitě si odkašlal, vzal mne za rukáv a odvedl několik kroků stranou k velké bříze. Přitom stále opatrně pokukoval po ošuntělém chlapíkovi, patrně v obavě, že se vymrští a zmizí o dům dále. Musím ovšem po pravdě říci, že dotyčný mladík naprosto nejevil podobné úmysly. Zdálo se mi, že, spíše nenápadně pokukuje po tetě Joklové, jestli nemá po ruce nějaké další poživatiny.

Šebek se ke mně naklonil a šeptal mi do ucha: "Poslyšte, pane doktore, nepozoroval jste nic podezřelého? Myslím v okolí nebo podobně."

Zavrtěl jsem hlavou.

"Vůbec nic? Jako třeba nějaké letadlo nebo podobně... Vy hvězdáři přece pořád koukáte po nebi?"

Nesnažil jsem se dobráka Šebka přesvědčovat, že taková představa o práci hvězdářů je přitažena za vlasy a že jsem ostatně přijel právě proto, abych si od "koukání po nebi" odpočinul. "Poslyšte, pane poručíku," naklonil jsem se k němu zase já, "ten chudák bude určitě případ spíše pro doktora Vrbku než pro vás. Kdoví, kde se tu vzal, a kdoví, jak dlouho bloudí lesem. Pojdte, zavedeme ho dolů, Vrbka pošle do Poličky pro sanitku a máme to z krku."

Šebek upřímně a zhluboka vzdechl.

"Byl bych moc rád, kdybyste měl pravdu, pane doktore! Tedy kdyby jako ten mládenec byl... tento..." významně si poklepal prstem na čelo, "a odněkud zmizel, ale o tom přece dostáváme zprávu, i když se to přihodí třeba na druhé straně Čech. V posledních dnech nic takového nedošlo. To bych si přece musel pamatovat!"

Zase vytáhl notes, stažený po způsobu všech venkovských okrskářů řádnou gumičkou od zavařeniny, zalistoval v něm a bručel: "...vloupání do chaty... no jó... dva mladíci v kožených bundách... to také není on... vagón číslo... ne, na mou duši, nic tady není."

"Řekněme tedy," navrhol jsem, "že je to nějaký herec, ochotník. Trochu se pomátl a ocitl se kdovíjak v našem lese. Třeba ho sem kamarádi zavezli a vysadili. Jako byste neznal takové žertíky!"

Šebek pokrčil rameny, důstojně přistoupil k mladíkovi, který zatím dojedl všechny dosažitelné zásoby rodu Joklů a dopil poslední slzičku kafe. "Vaše jméno?" otázal se úředním hlasem. Mladík se k němu otočil a zatvářil se nechápavě. "Nó tak rychle, rychle, nemám čas!" domlouval mu Šebek s profesionální přisností. "Jméno, bydliště a takové ty věci. A hlavně jak jste se tu vzal!"

Mladík v prapodivném kabátě a děravých faldovačkách si, jak se zdálo, teprve teď povšiml Šebkovy stejnokroje. Vyskočil z pařezu tak prudce, až Joklová leknutím vyjekla a Pepík zajel jako ještěrka za rozložitou postavu okrskáře. Pak rychlostí kulometu s vysokou kadencí zadrmočil několik slov. Šebek trochu pootevřel pusku a pak zcela neúředně, zato však tím přirozeněji, pronesl udivené: "Cóóó? Co to říkal?"

"To bude - to bude asi nějaký - nějaký Tatařin!" prohlásil zachmuřeně traktorista Jokl, až dosud sledující vývoj událostí téměř bez poznámek.

Mladík opakoval poněkud pomaleji svoje drmolění, určené zřejmě Šebkovi.

"Koukej, mládenče, nedělej si legraci, jo?" zabručel nejistě Šebek a obrátil se ke mně. "Rozumíte mu, doktore, co říká?"

"Rozumím," přiznal jsem po pravdě, "mluví totiž francouzsky."

"A co povídá?" ozvalo se čtyřhlasně z úst Šebka, manželů Joklových i skrytého Pepíka.

"Říká, zeje mu jedno, co s ním uděláte. Že se nebojí smrti. Že je vojákem Revoluce a aby prý žila Komuna."

Nastalo velké utišení.

"Cože?" zeptal se po chvíli nedůvěřivě Šebek.

Opakoval jsem do slova a do písmene.

Šebek zavrtěl hlavou, ale pak si asi řekl, že strohý úřední postup bude i v tak mimořádném případě nejjistější. Znovu vytáhl notes se zavařovací gumičkou a požádal mě o tlumočnickou spolupráci.

"Jak se jmenujete a odkud jste, mladý muži?" zeptal jsem se mladíka.

Div mi nepadl kolem krku, tak ho zřejmě potěšila francouzština.

"Francois Maret, voják Komuny, desátník balónového oddílu velitele Felixe Tournachona!" odpověděl vztyčen v téměř dokonalém pozoru. Přeložil jsem poctivě.

"Kde bydlí?" zasténal Šebek, na nějž už toho zřejmě začínalo být trochu moc.

"Paříž, rue de la Paix."

"Rýdelapé..." slabikoval Šebek a poctivě si zapisoval do notýsku.

"Zeptejte se ho, krucifix," (Šebkovi poněkud selhaly nervy) "jak se tady, ke všem čertům, z té zatracené rýdelapé ocitl."

"Balónem," prohlásil Francois Maret, jako by se nechumelilo. "Balónem a potom - potom už vlastně nevím. Vzbudil jsem se tady."

"Tak dost!" zavřel rozhořčený poručík notes s takovým bouchnutím, až v blízkém lat'áku zděšeně zaskřehotala sojka.

"Už je těch špumpnáklů tak akorát. Jde se do vesnice. Joklová, půjčte mu nějaký starší kabát. Takhle přece nemůže mezi lidí!"

Zatímco Joklová pospíchala k chalupě stojící kousek pod lesem, obrátil se milý Francois na mne s nedočkavou a pro něho zřejmě osudovou otázkou.

"Nezastřelíte mě, pane?"

"Proč bychom vás měli, proboha, střílet?" odpověděl jsem otázkou na otázku já. "Provedl jste něco?"

"Ne, to ne, ale myslel jsem, že patříte k Versailleským. Co se stalo, monsieur, s Paříží? A kde vlastně jsem?"

"y Čechách."

"Čechy? To... to neznám."

Vtom se už vrátila Joklová s kabátem. Starý Jokl se v něm asi ženil, takže sice nevypadal mnohem moderněji než Francoisův maškarní hábit, barvou však byl přece jen méně křiklavý. Náš malý průvod se konečně mohl vydat do vsi. A tak jsem se seznámil s Francoisem Maretem, vojákem Komuny.

Francois zůstával němým jen do té doby, dokud měl plnou pusku chleba a kávy. Už po cestě do vesnice rozvázal a bombardoval mne a mým prostřednictvím i Šebka nejrozmanitějšími dotazy, které jsem mu většinou při nejlepší vůli nemohl zodpovědět. Pokud jsem vůbec rozuměl, zajímal ho zejména osud komunardů, pařížského lidu bojujícího v roce 1871 proti Prusákům i proti vojskům reakcionáře Thierse. Chtěl vědět, co se stalo s "králem fotografiu a vzduchoplavců". Ke všemu zřejmě nevěřil, že se ocitl někde na východ od Rýna. Konečně jsme milého Francoise usadili na lavici služebny VB. Poručík Šebek se snažil získat telefonické spojení s někým, kdo by mohl sejmout alespoň část břemene odpovědnosti z jeho širokých ramen. Nevěděl jsem koho poslouchat dříve, zda neúnavné otázky mladíka, anebo Šebkovo přesvědčování kohosi na druhém konci drátu, že to myslí docela vážně, že si vůbec nedělá legraci a že docela nic nepil. Nakonec zuřivě práskl telefonem a přišel k nám celý zrudlý.

„Prý je to případ pro doktora Vrbku. Co tomu říkáte, doktore?"

"Nic. Zkusil bych na vašem místě opravdu doktora Vrbku zavolat."

"Vidíte, nápad!" prohlásil trochu radostněji Šebek. "Dojdu pro něj. Touhle dobou hrává s lékárníkem taroky. Nebudete se zlobit, když vás tu pro jistotu zamknu?"

S neočekávanou svižností vyšel ze dveří, zarachotil klíčem a já zůstal s Francoisem Maretem, navlečeným ještě pořád do dvou kabátů, sám.

"Víte co, mon ami," navrhl jsem, "myslím, že by bylo nejlépe vyložit všechno postupně. Něco je s vámi zřejmě v

nepořádku. Ocitl jste se tu jako kouzlem, bez dokladů, pochopte, že se úřady musejí dozvědět, jak k tomu došlo. Rád vám pomohu a vysvětlím všechno, co bude zapotřebí, ale napřed povídejte vy."

"Merci bien, ale nevím... neumím vyprávět. Začalo to docela obyčejně, rozumíte? Chodil jsem po ulici a dozvěděl jsem se, že naše vláda vypověděla válku."

"Kdy to bylo a komu jste vypověděli válku?"

"Nedělejte si ze mne legraci, monsieur! Přece vloni, devatenáctého července roku 1870 vypověděla francouzská vláda válku Prusku. Cožpak jste o tom tady - promiňte, zapomněl jsem, jak se zdejší kraj jmenuje..."

"Čechy."

"Ano, Čechy. Cožpak jste o tom ani neslyšeli?"

Přikývl jsem. "Slyšeli, pokračujte, prosím."

"Brzy se začaly Paříží trousit pověsti. Nikdo nevěděl, co se na bojišti děje. Šeptalo se, že nás generál Mac Mahon zradil. Že otevřel cestu pruské armádě pod záminkou pomoci obleženému Bazinovi. Nevíte, prosím vás, co je s armádou generála Bažina?"

"Všechno se dozvíte," položil jsem mu ruku na rameno. Byl hrozně vyhublý a trochu se chvěl. "Teď vypravujte dál."

"Ano. A pak před redakcí listu 'Gaulois' vyvěsil můj otec, který tam byl zaměstnán, velké tabule, že už před třiceti šesti hodinami podepsal náš císař Napoleon III. kapitulaci. Že je naše armáda poražena a že se pruská vojska valí k Paříži. Otec měl oči plné slz a vůbec ani neviděl, kam plakáty věší. Kolem plakali také jiní dospělí lidé. Někteří z nich vykřikovali a hrozili pěstmi proti vládním budovám. Pamatuji se, že odněkud z okna vylétla busta císaře a rozbila se na dláždění..."

"Vím. Paříž se tehdy nevzdala."

"Ne, nevzdala. Vyhlásili jsme Republiku a bojovali jsme. Bylo to..."

Vtom zarachotil klíč v zámku. Vstoupil Šebek s doktorem Vrbkou, obvodním lékařem a známým odborníkem v tarokách. Šebek si s úlevou oddechl, když viděl, že s Francoisem poklidně povídáme a že za jeho nepřítomnosti nedošlo k žádnému maléru. Vrbka mi podal ruku a pak vypudil Šebka i mne do vedlejší místnosti.

"Nějak to dám se svou školní francouzštinou dohromady!" prohlásil sebevědomě a neočekávaně klepl Françoise lékařským kladívkem do kolena. Ten vyjel leknutím a já jsem raději odtáhl Šebka pryč.

Za dveřmi se ozývalo Vrbkovo doktorské brumlání a Francoisův mladý hlas. Plynuly minuty, utekla čtvrt hodina, půl hodina. Šebek už byl jako na trní, desetkrát šel ke dveřím, vždycky si to zase rozmyslel, a když už bral za kliku po jedenácté, zřejmě s nezvratným úmyslem tentokrát vyšetřování přerušit, otevřel dveře sám doktor Vrbka.

"Nemohu sice říci, samozřejmě, konečný závěr," prohlásil bohorovným klidem, "ale pan Francois Maret se mi zdá být úplně normálním mladíkem. Jeho tělesný stav by ovšem rozhodně potřeboval zlepšit. Měl by se zkrátka vykrmit. Není však nejmenší důvod domnívat se, že by podezření, které mi naznačil pan poručík Šebek, byla oprávněná. Duševní stav pacienta je zcela v pořádku."

"Zeptal jste se, příteli," obrátil jsem se na doktora Vrbku, "na rok jeho narození?"

"Ne, není třeba. Dovedu u těchhle mládenců odhadnout věk téměř na měsíc přesně. Vždyť jich při odvodech vidím pěknu řádku."

"Ale přesto..." namítl jsem skromně.

"Prosím, zkusme to. Tak tedy - počkejte, ano - ročník 1944. A teď se zeptáme, když na tom trváte."

Francois vyslechl otázku a bez váhání odpověděl:

"Narodil jsem se v listopadu 1851, prosím!"

"Cože?" strnul doktor Vrbka. "Řekněte to ještě jednou!"

"Osmnáct set padesát jedna, v listopadu. Přesně na den si to otec nepamatuje. Je nás v rodině moc, víte?"

"Váš odhad, vážený příteli, nesedí o pouhých sto let. Přibližně," poznamenal jsem jen tak mimochodem k Vrbkoví, který zrudl rozhořčením.

"Prosím - zmýlit se může každý! To je samozřejmé. Ostatně nejsem psychiatr. Domnívám se, pane poručíku, že budu muset změnit svůj názor na tohoto... na tohoto mladého pána. Zřejmě jde buď o důsledně špatný vtip, nebo přece jen o duševní poruchu."

"Francoisi, nevěří vám, že jste se narodil roku 1851!" Obrátil jsem se k chlapci. Díval se z jednoho na druhého jako při ping-pongu a snažil se z výrazů tváří vyčíst, o čem je právě řeč.

"Nevěříte? Ale to je přece... to je směšné! Proč bych lhal?"

Na doktora Vrbku to zřejmě nepůsobilo. "Už mne to přestalo bavit, pánové. Na shledanou!" a hrnul se ke dveřím.

"Prosím vás, doktore, počkejte! Ještě chvíličku!" zadržel jsem ho. "Víte co? Jestli bude poručík Šebek souhlasit, mohli bychom Françoise dneska trochu nakrmit a uložit u vás. Máte přece na středisku pokojík pro nemocné, kteří musí přes noc pobýt u vás?"

"Ano, mám, ale..."

Současně protestoval Šebek: "To přece nejde. Co když do rána zmizí a já budu mít na krku disciplinárku jako Brno! To se musí vysvětlit, pánové - a já už nemám náladu se tímhle případem dál zabývat. Ať si lámou hlavu nadřízení ve Svitavách nebo podobně, že?"

"A vidíte, pane poručíku," na to já, "zrovna teď jsem potřebnou náladu dostal. Zůstanu s tímhle pánem, ručím vám za něj hlavou. Zítra, v neděli, toho stejně asi moc nevyfídíme a pozitivně ráno už budeme moudřejší. Platí?"

Chvilí jsme se dohadovali, ale nakonec bylo po mém. Vypali jsme se s Francoisem v malém bílém pokojíčku na středisku hned vedle ordinace, když jsme se předem najedli salámu a chleba a uvařili si hrnec kafe.

Francois usnul, jako když ho do vody hodí. V noci několikrát vykřikl ze spánku. Francouzsky.

Ráno se zděšeně probudil strašlivými zvuky, vyluzovanými dvěstěpadesátkou mladého Jokla. Vrhł se k oknu - zdroj

zvuku však už nezahlédl. Zato se vzápětí v zatačce silnice vynořil na služebním stroji poručík Šebek, balancující zcela proti předpisům v jedné ruce pořádnou nákupní tašku. Francois otevřel pusu, pak ji zavřel, a když Šebek otevřel dveře do našeho pokoje, zahrnul ho sice překotnými, ale zřejmě obdivnými a uctivými dotazy.

"Ptá se na váš zázračný stroj -" překládal jsem škodolibě, "nikdy prý tak mrňavou lokomotivu neviděl. A proč prý má jen dvě kola, říká."

Šebek rozkládal na stole pocukrovanou vánočku, termosku s kafem a velký pytlík zlatých meruněk.

"Já mu dám lokomotivu, klukovi ušatýmu!" prohlásil se stopami nejistoty v hlase. "Ještě ho ten fantaz nepustil?" Pokrčil jsem rameny. "Uvidíte sám. Víte co, nechtě ho chvíli povídat!"

Nikdo nezaznamenal, co jsme se pak dozvěděli v malém bílém pokojičku, do něhož svítilo slunce větvemi starého ořešáku. Musím se spoléhat na svou paměť, doplněnou poručíkem Šebkem, který tento rukopis přečetl a schválil.

Nuže, toto je vypravování Francoise Marena:

"Byl jsem příliš mladý a trochu slabý - zkrátka nebyl jsem zpočátku přijat ani do Národní gardy, hájící se zbraní v ruce na barikádách, na hradbách a v zákopech Paříž proti Prusům. Vojenský velitel 11. arrondissementu, pan Mottu, který zná mého otce, mne konečně po dlouhém prošení přidělil k balónovému oddílu důstojníka Národní gardy občana Tournachona. Je jedním z nejpobláznějších mužů Paříže, jenže ho nikdo nezná vlastním jménem, jen přezdívkou - Nadar. Tak se podepisuje, toto jméno je nad fotografickým ateliérem, kde si vysloužil titul král fotografů, i na balónech, ve kterých vzlétá k nebi. K titulu krále fotografů totiž přidal brzy další - král vzduchoplavců. Jeho proslavený balón, Obr\ pravá obluda, plněná šesti tisíci krychlovými metry svítiplynu, s košem pro jedenáct cestujících, je přece jistě znám i u vás, pánové. Určitě!

Velitel Nadar byl ke mně milý, velmi hodný. Zasněhoval mne každý večer v malé vinárně poblíž Severního nádraží, kde byly balóny vyráběny, plněny i vypouštěny. Vlaky už tak jako tak dávno nejezdily a velké nádražní haly byly jediným místem, kde bylo možné obrovské přístroje umístit. Nadar s bříškem opásaným šavlí se posilňoval před noční prací: odesláním balónu nad hlavami pruských obléhatelů do volné, svobodné Francie, kde ještě bojovaly naše armády.

Zprvu jsme vypouštěli balóny ve dne, ale Prusové brzy postavili kolem Paříže dalekonosné protibalónové pušky s dlouhými hlavněmi, vypalovali dokonce i rakety, schopné celý přístroj zapálit. Generál Trochu, velitel Paříže, pak rozhodl, že balóny mají vzlétat vždy v noci, aby se předešlo jakémukoli nebezpečí. A tak jsem snášel téměř noc co noc do koše jeden či dva bochníky špatného, drobivého a páchnoucího chleba - i ten bylo možné, pánové, v hladovějící Paříži sehnat jen s největšími obtížemi -, láhev vína, a nakonec to nejvzácnější: klec s poštovními holuby, kteří nám měli přinést nazpět v maličkém svitku pod křídlem stovky depeší a zpráv od našich drahých na svobodném území Francie. Snad i o tomto zázračném vynálezu fotografa Dagróna jste slyšeli, o jeho tisíckrát zmenšených snímcích na kolodiových blankách... Jeden jediný holub unesl dvacet tisíc dopisů i vládních depeší, které pak byly v kanceláři občana Ramponta, ředitele pošty, promítnuty na plátno, opsány a neprodleně doručeny.

Nenudím vás, pánové? Dobrá. Tím lépe.

V koši už čekal námořník, tvořící posádku balónu - docela nakonec obvykle přišel vládní kurýr se zapečetěným vakem depeší a s balíkem novin, tištěných na obzvláště slabém a lehkém papíru. Však se jich muselo do balónového koše vejít co nejvíce!

Balón se zuřivě kymácel pod nárazy větru. Reflektory mrtvých a chladných lokomotiv, stojících na zrezivělých kolejích, vrhaly snopy světla na jeho žlutou dyktu. Spolu s ostatními příslušníky balónového oddílu jsme připjali koš na balónový kruh a postavili se k lanům. Konečně zvolal námořník: 'Pusťte vše!' a my uvolnili provazy poutající obrovskou kouli k zemi. Balón se trhnutím vzepjal, zakymácel a tiše, bez jediného zvuku - nepočítáme-li volání vzduchoplavců a nás, vojáků balónového oddílu: 'Ať žije Francie!' - se vznese nad skleněnou střechu nádraží, do tmy, do vzdušných vírů...

Ach pánové - kolik jsem jich tak vyprovodil! 'Gladiátora', 'Vermouth', 'Dceru vzduchu', 'Vlast', 'Svobodu', 'Daguerra'... Ani si je už všechny nepamatuji a tváře hrdinů, vystavujících se nebezpečí smrtelného pádu i pruských kulek, mi splývají, ač uplynula tak krátká doba.... Známe osudy jen několika vzdušných korábů, jejichž lano jsem držel v dlaních: 'La Ville de Paris' přistál přímo v srdci Pruska, šťastnější 'Louis Blanc', Jules Favre' a Jean Bart' zaletěly do Belgie. 'La Ville d'Orleans' dokonce po dobrodružné plavbě až do Norska. Posádka musela nad mořem odhodit nejen bednu s poštou, ale odříznout i balónový koš a uchýlit se do provazů, aby nebyla pohlcena rozbouranými vlnami Atlantiku... Netušil jsem, že můj osud bude ještě horší, i když, díky vaší laskavosti, ne tak špatný jako osud posádky balónu 'Richard Wallace', který byl naposledy spatřen nad pevností La Rochelle a pak... zmizel beze stopy nad mořem. Ale dost o balónech!

Zdávalo se nám, že Paříž nemůže podlehnout, že nemůže být poražena. Tvrdili jsme to jeden druhému - a jedli jsme krysy a chléb z rozeleté kůry stromů v Lucemburské zahradě. Vysmívali jsme se takové myšlence - a neměli jsme náboje, léky, obvazy. Chystali jsme se rozdrtit Prusáky náhlým výpadem - a zatím byla naše loirská armáda poražena, severní armáda zničena, generál Bourbaki zatlačen...

Vloni, 27. prosince 1870, se časně ráno objevily proti pařížským obranným valům od Noisy až k Nogentu jícny pruských dalekonosných děl. Jiné baterie byly hlášeny ze severní části planiny Avron. Na Paříž počaly dopadat granáty abomby. Budovy se řítily.

Obránci neklesali na mysli - kdo poklesl, byla naše vláda.

28. ledna letošního roku - to jsem byl již desátníkem - jsme vypustili poslední balón. Nebylo téměř dykty ani lan, poslední vzduchoplavecké přístroje z univerzitních sbírek i z krámků optiků už dávno zmizely, poškozená plynárna už nebyla schopna dodávat plyn pod dostatečným tlakem. Z obranných postavení kolem Paříže přicházely mátohy, potácející se, vyzáblé, ovázané špinavými, zakrvácenými hadry. Co nedokázali Prusáci, dokázala neschopnost velení a hrabivost darebáků, obohacujících se na neštěstí Paříže. Rothschild skoupil desetitisíce krys - krys, pánové! - a

prodával je za nesmírné peníze, po páru, jako bažanty nebo sluky. Ne, už o tom nebudu vyprávět dál... Téhož dne, kdy vzlétl poslední, pětasedesátý balón, se Paříž po sto čtyřiceti pěti dnech obléhání vzdala. Velitel Nadar tehdy zdvihl šavli nad hlavu - a chtěl ji zlomit o koleno. Stáli jsme v opuštěné hale Severního nádraží uprostřed cárů dykyty, nedohotovených balónových košů a smotků lan. Žebrovím střechy, z něhož pruská dělostřelba vybíla skleněné tabule, fičel mrazivý lednový vítr, štípal do tváří a proháněl mezi pražci útržky letáků s provoláním vlády o zbabělém rozhodnutí kapitulovat. Někde v dálce ještě hřměla děla - to admirál Saisset a jeho vojáci odmítli složit zbraně...

Nadar tedy zvedl šavli nad hlavu - a pak opět sklonil ruce. Po tvářích mu tekly slzy jako hrachy.

„Ne, ještě není čas. Čekajme...“ slyšel jsem ho zašeptat. Rozuměl jsem.

V Paříži se něco dělo. Můj otec, který pracoval i po celou dobu obléhání jako typograf, přicházel pozdě v noci domů a často k nám přiváděl neznámé muže, s nimiž dlouhé hodiny hovořil. Měli obličej zakrytý vysokými límci a mluvili nápadně tiše. Zatím Paříž, pozvolna okřívající a nasycující se náklady obilí a masa, které přicházely, jakmile byly opraveny zničené viadukty na Mont Valérien a Care-aux-Boeufs, vřela. Nová vláda stranila boháčům, snažícím se ještě urvat, co se dalo.

Chudí byli ještě více ožebračováni z boháčů se stávali milionáři. Kdo si za obléhání vypůjčil od lichváře pár franků, aby nezemřel hladem, zjistil teď, že je zadlužen na celý život. Ne - tak jsme žít nechtěli a ani nemohli!

Paříž se pozdvihla. Otec tehdy odešel jako každý den ráno z domova - za chvíli se však udýchán vrátil. „Garda se vzbouřila, Francois! Zvolila Ústřední výbor obrany v čele s generálem d'Aurellem! Na Montmartru stojí děla. Všichni nastupují ke svým jednotkám. Matko, dej nám kus chleba. Kdoví, jak dlouho tohle všechno potrvá...“

Na Severním nádraží už čekali moji druhové. I velitel Nadar, opásaný šavlí, kterou našťěstí v den porážky nezlomil, byl tady. Jen balóny chyběly. Na nádraží stály zato desítky vlaků a strojvůdci sirénami oznamovali Paříži, že je opět revoluce.

Všechno šlo pak ráz na ráz. Vláda proti nám poslala vojsko. Doufala, že děla a bodáky pravidelných pluků zkrátí lidovou Národní gardu. Zklamala se. Vojsko přešlo na naši stranu a zrádci museli uprchnout z Paříže do nedalekého zámku Versailles.

V Paříži se ujala vlády řádně zvolená samospráva města, kterou jsme nazvali Komunou.

Jásali jsme, opojeni nadšením. Poprvé v dějinách si lid vládl sám! Války skončily. Paříž se stane vzorem celému světu... Naše naděje byly marné. Již druhého dubna se naše přední hlídky setkaly s oddíly afrických zuávů a četníků, které bývalá vláda poslala proti Paříži, aby utopily Komunu v krvi. Z pevnosti Mont Valérien počaly dopadat do ulic granáty.

A pak - pánové, pak... Je to všechno pro mne ještě příliš nedávné, živé jako hrozný, krvavý sen. Dva měsíce, v nichž se Komuna bila rytířsky, ačkoli téměř holýma rukama, a Versailleští zběsile vraždili tisíce mužů, žen i dětí...

Nikdy nezapomenu na ty dny, které dnes vidím jen jako útržky událostí. Podobají se pohledům, jimiž nahlížíme z jedoucího vlaku do blízkých oken.

Generál Dombrowski, mávající posměšně čapkou nepřátelským střelcům, a pak mrtvý, odnášený komunardy za nejprudších bojů s vraždicími oddíly zrádce Mac Mahona náměstím Baštily na hřbitov Pere Lachaise.

Ženský batalión, jemuž velela občanka Louisa Michelová a krásná Ruska Dimitrijevnová, držící v hrozném boji na náměstí Blanche barikádu i tehdy, když mužové už ustoupili. Náměstí Chateau d'Eau, zmítající se v bouři bomb a kulí, srážejících kamenné lvy a rozbíjejících domy.

Osudný pátek 26. května! Déšť. Déšť padající na Paříž a plačící nad mrtvými. Boje dosáhly už předměstí St. Antoine. Byl jsem s několika muži svého oddílu na nároží Charentonské ulice. Domy kolem nás se hroutily jako divadelní kulisy. Znovu a znovu jsme se pod trámy drcenými dělostřelbou zvedali k odporu. Vždy znovu jsme vztyčovali rudý prapor a vždy znovu jej srazila smršť kulí Versailleských. Ze stovky obránců jich už šedesát sedmdesát padlo. Loučili jsme se druh s druhem. Objímali jsme se naposledy.

Ujal jsem se právě obsluhy posledního děla, které Komuně na tomto úseku fronty zbylo, když mi kdosi položil ruku na rameno. Občan Nadar! Měl hlavu ovázanou kusem plátna, byl vyhublý, zarostlý, rozedraný.

„Pojď, Franc, oisi,“ křičel mi do uší ohlušených palbou, „rychle za mnou!“

„Kam? Vidíte přece...“

„Je to rozkaz, desátníku!“ stiskl mi rameno. „Neboj se - i tam, zrovna jako tady, tě nejspíš čeká smrt vojáka Komuny!“

Na moje místo se mezitím postavil sotva patnáctiletý Marcel Thibault. Podali jsme si ruce a odcházel jsem. Na nároží jsem se ohlédl. Marcel nehybně ležel u převráceného děla, vyrvaného z podvozku. Na barikádě střílelo již jen několik posledních obránců.

„Rychle, rychle...“ popoháněl mne velitel Tournachon, proplétaje se s tasenou šavlí v ruce mezi převrženými kárami, kočáry a troskami domů. „Není času nazbyt!“

„Kam jdeme, veliteli?“

„Na Severní. Uvidíš!“

Konečně jsme došli. Nádraží bylo liduprázdné. Měšťáci byli ve sklepích, komunardi na barikádách. Všude kolem rachotila dělostřelba a rány z ručnic, jako když sype hrách na obrovitý plech.

„Proboha, balón...“ vydechl jsem udiveně. V hale se vznášela koule ze žluté dykyty. Poznal jsem na první pohled nedokončený balón, Generál Trochu. Kapitán Godard ho kdysi prohlásil neschopným letu pro jistá podezřelá místa v obalu, jež mohla propouštět vzácný plyn. „Generál Trochu“ byl pak zbaven koše i lanoví a přístroje byly přeneseny na jiné, zdařilejší balóny. Ted byl znovu vystrojen - ale jak! Koš byl sehnán kdoví odkud, nehotový, nouzově vypletený kusem provazu, na balónovém kruhu chyběly krásně lesklé mosazné spony, nahrazené pouhými uzly lan. Balón ostatně nebyl ani zcela naplněn. Plynárna zřejmě už nepracovala naplno.

„Tvůj balón. Poletíš, Francoisi!“ řekl tiše Nadar, dívaje se zkoumavě střídavě na mne a na „Generála Trochu“. Je to poslední balón v Paříži. Já vím - není moc krásný, ale snad postačí. Musí postačit.“

„Ale kam, veliteli? Poletíte také?“

„Ne. Já ne. Mám jiný úkol. Kam? Podívej - zde je seznam. Snaž se dostat do Lyonu nebo do St.-Étienne, Creusotu, Marseille, Toulouse nebo do Narbonne. Tam všude se podle našich zpráv zrodila Komuna. Snad tam ještě bojují naši bratři. Tvým úkolem je dopravit do některého z těchto měst - nejlépe do Marseille - občana, který poletí s tebou.“

Musíme na čas odejít, jak se zdá, do podzemí. Zahojit rány. Přechkat dobu běsnění Versailleských. A pak znovu vyrazit do boje - nejen Paříž, ale s Paříží celá Francie. Už dnes připravujeme zítřek, Francoisi, rozumíš?“

Přikývl jsem.

Výstřely se blížily. Zdálo se, že rachotí všude kolem Severního nádraží. Nadar neklidně přecházel po pustém nástupišti a co chvíli vytahoval z kapsy hodinky. Čtyři námořníci držící lana balónu, zčernali v obličejích střelným prachem a všichni zranění, připravili pistole.

Konečně se prázdnou halou ozvaly kroky.

Nadar se rozběhl vstříc muži v černém obleku s rudou šerpou kolem pasu. Kráčet těžce, opíraje se o hůl. Byl beze zbraně. Charles Delescluze, spisovatel a novinář, duše odporu Paříže proti Versailleským, vojenský velitel Komuny!

„Rychle, občane Delescluzi!“ volal Nadar. „Nastupte! Desátník Maret vás dopraví do bezpečí! Naši soudruzi vás skryjí. Pospěšte si!“

Delescluze došel k balónu a usmál se do šedivých vousů. „Tak tohle je tedy vaše překvapení, Tournachone? Mám opustit umírající Komunu a zmizet? Ne, ně, můj milý! Jste hodný, vím, ale není to možné. Zůstanu. Je to jediné řešení a jiné si ani nepřejí.“

Nadar se chystal přemlouvat, vysvětlovat - vtom se však rozlehlo nádražím několik výstřelů. Mezi lokomotivami a vagóny na druhém konci haly se kmitly modré uniformy a rudé čapky. Zuávové - Versaillesští! Okamžitě zahlédli balón a řítily se k nám s napřaženými bodáky. Námořníci pustili lana, vytrhli pistole a chráníce vlastními těly Delescluze, ustupovali. Stál jsem těsně u balónového koše, jenž sebou, zbaven lan, trhl a počal stoupat. Podvědomě jsem se pověsil na jeho okraj, abych zadržel balón, který měl zachránit prvního bojovníka Paříže. Půda mi pojednou zmizela pod nohama. Viděl jsem, jak se ke mně řítí střecha nádražní haly, pod sebou jsem zahlédl postavy zuávů, překotně nabíjejících ručnice. Delescluze, velitel Nadar i námořníci zmizeli. Podařilo se jim uniknout, protože nečekaný vzlet balónu upoutal pozornost nepřátel.

Visel jsem na okraji koše s nohama klátícíma se nad hlubinou. Jediným trhnutím jsem se přehoupl přes opletený kruh lemující okraj koše a dopadl na dno. Zaslechl jsem několik výstřelů. Střecha nádražní haly už zmizela - kolem mne byl prázdný prostor, protkaný nitkami deště. Zakryl jsem si oči dlaněmi. Myslím, že jsem ztratil vědomí.

Když jsem se probíral a uvědomil si, kde jsem, zmocnil se mne palčivý pocit hanby. Já, desátník Francois Maret, jsem zbaběle utekl osudu svých bratří, svých soudruhů komunardů. Musím zpátky - vždyť Paříž ještě bojuje!

Pohlédl jsem přes okraj koše. Balón se vznášel velmi, velmi vysoko. Vesničky pode mnou vypadaly jako docela drobné dětské hračky. Daleko na severu stoupal k nebi sloup černého kouře.

To hořela Paříž.“

Francois těžce oddychoval. Setřel si pot z čela a napil se vychladlé kávy matky Joklové.

„To je absolutně fantastické!“ ozvalo se za námi. Na židli u dveří seděl doktor Vrbka. Vůbec jsme si nepovšimli jeho příchodu.

„Absolutně fantastické,“ opakoval, „ten chlapec přece nemohl prožít Pařížskou komunu, pánové! Snad vypráví obsah nějakého románu. Ale jen co je pravda: výborně! Ani jsem nedýchal.“

Šebek zakroutil hlavou. „Nechtě ho odpočinout. Jestli mi bude vyprávět, že k nám letěl z Paříže sto let, tak ho na mou duši zakousnu!“

Francois se díval z jednoho na druhého a snažil se uhodnout, o čem je řeč. Raději jsem mu to nepřeložil. Být zakousnut poručíkem VB musí být hrozný zážitek.

„Pardon, monsieur,“ obrátil se ke mně konečně, „nevíte... nevíte, co se stalo s občanem Delescluzem?“

„Vím. Odešel k barikádě, tuším na bulváru Voltaire. Vystoupil na ni a vydal se přímo proti puškám Versailleských. Na náměstí Château d'Eau padl jako podřát. Několik komunardů se ho snažilo odvléci zpět za barikádu. Všichni zahynuli.“

„Ach... rozumím. A můj velitel Felix Tournachon, Nadar? Žije?“

„Zemřel teprve za třicet let po porážce Komuny.“

Byl bych si raději ukousl jazyk. Francois se na mne překvapeně podíval.

„Je n'ai pas compris - nerozuměl jsem! Vy žertujete, pane! Vždyť jsem přece opustil Paříž před několika dny! Proč to říkáte, proč?“ Francois nebyl k utišení. Slíbil jsem, že mu všechno vysvětlím, až skončí svoje vyprávění on. Všichni jsme se napili kafe a zajedli opravdu vynikající vánočkou. Před oknem tu a tam proletěl bělásek, po silnici se občas mihla

„malá lokomotiva se dvěma koly“, na níž nějaký opozdilec pospíchal ke Svratce. Nad vesničkou ležela letní neděle jak horká poklička.

A Francois Maret pokračoval.

„Prvním pocitem tedy byla hanba. Vzápětí mne však, přiznám se, zalila vlna radosti nad neočekávanou záchranou. Je to špatné? Nevím. Ale věřil jsem, že i pro Komunu budu užitečnější živý nežli mrtvý.“

Balón letěl klidně, jako by nehybně stál v naprostém bezvětrí, ale brzy se pode mnou objevila a zase zmizela města Corbeil i Melun a pak jsem poznal podle vysoké věže katedrály a soutoku dvou řek s orleánským kanálem Montargis. Musel jsem tedy letět velmi rychle. Bylo chladno. Balón vystoupil hodně vysoko. Přesnou výšku nevím, „Generál Trochu“ byl zbaven všech přístrojů, ale do šesti tisíc metrů asi mnoho nechybělo. Špatně se mi dýchalo. Mohl jsem sice vypustit trochu plynu, obával jsem se však, že bych přistál příliš brzy, někde do samého středu Versailleských...

V koši jsem našel několik lahví vína, pečenou kýtu, dva bochníky chleba a dělostřeleckou příkrývku. Pečlivý velitel Nadar zřejmě myslel na všechno. Zabalil jsem se do příkrývky, usedl pokud možno pohodlně na dno koše a přemýšlel o svém postavení. Jsem schopen sám splnit Delescluzovo poslání? Která města to vlastně Nadar jmenoval? Lyon, Creuzot, Marseille, Toulouse... Byla by velká náhoda, kdyby mě balón zanesl právě k nim. Ostatně - kdo mi uvěří? A co budu schopen vyjednat? Nic, zhora nic! Nejlépe bude dostat se co nejdále od Paříže. Některé balóny přece přistály až v Belgii, v Holandsku, ba dokonce i v Norsku!

Moje situace se ovšem vyvíjela jinak. Stálý severák s deštěm mne hnál k jihu. Když se skláněl večer a dým z hořící Paříže už dávno zmizel za obzorem, plul „generál Trochu“ nad Nevers. Odrána jsem tedy urazil asi dvě stě padesát kilometrů. Na přistání nebylo ani pomýšlení. Schoulil jsem se do koše, vypil několik hltů vína a usnul neklidným spánkem, do něhož vstupovali mrtví soudruzi z barikád, rachot hroučících se zdí a rudá vlajka, vždy znovu vztyčovaná na rozbité žerdi...

Nebudu už tak rozvláčný, pánové. „Generál Trochu“ se ukázal být naštěstí lepším balónem, než se kapitán Godard domníval. Propouštěl plyn jen zcela nepatrně. Když jsem se totiž probudil a rázem vyskočil, až se koš rozkymácel jako houpačka, uviděl jsem hluboko pod sebou jakési pahorky a mezi nimi stuhu široké řeky. Byla to Loira, jak jsem asi za hodinu poznal, a blížil jsem se právě k městu Saint-Étienne, kde jsem před několika léty strávil prázdniny. K moři tedy chybělo ještě asi tři sta kilometrů. Pokud jsem mohl podle slunce soudit, nezměnil vítr směr. Hnal mne přes vesnice a města, stín balónu mě věrně následoval po zemi a večer jsem už zahlédl daleko, daleko před sebou třpytivou hladinu Středozemního moře. Desetkrát jsem sáhl po šňůře záklopky, abych vypustil něco plynu a přistál v málo osídlených languedockých horách, ale vždycky jsem zase odtáhl ruku. Nevím vlastně proč. Snad mne pohodlí a klid letu ukloubejaly. Snad jsem si bláhově myslel, že s několika lahvemi vína a zbytkem pečené kýty poletím dál a dál, až do pohádkové země spravedlnosti, kde se setkám s mrtvými soudruhy z barikád...

Té noci jsem zaspal Avignon i Arles. Vzbudil jsem se teprve nad širým mořem. Nebyl to příjemný pocit! Viděl jsem pod sebou bílé plachty rybářských lodí a tu a tam i kouř parníků, křižujících v hojném počtu tuto oblast Středozemního moře. Balón zvolna, ale znatelně klesal. Spatřil jsem, jak námořníci upřeně zírají k nebi a mávají mi. Jedna rychlá loď, zvaná tartana, se dokonce pustila za mnou. Snad mě chtěl patron zachránit, až se zřítím do vln.

Tak zlé to však se mnou zatím nebylo. Jako dobrý žák krále vzduchoplavců jsem věděl, že postačí odhodit zátěž, jeden nebo několik pytlů s pískem, navěšených jako uzenky po obvodu balónového koše. Ostatně - jaký je rozdíl mezi smrtí utonutím, udušením ve výši nebo kulkou?

Za chvíli se tartana změnila v racka, pak v motýla a nakonec v bílý bod na nekonečně modré pláni. Vystoupil jsem dost vysoko, abych po levé ruce zahlédl vrcholky Monte Cinto na Korsice, ale vítr mě hnál stále na jih, k alžírskému pobřeží. Toho dne jsem poprvé hladověl. Snědl jsem jen kousek masa a spokojil se s několika doušky vína. Kdoví, kdy se dostanu k pořádnému jídlu! Posádky alžírských pevností byly nepochybně na straně Versailleských a zuávové z Tébessy nebo z jiné saharské garnizony by mne postavili ke zdi stejně rychle jako jejich druhové rdousící Komunu v Paříži. Přesto jsem si oddechl, když byla jednotvárná hladina přerušena žlutou čarou pobřeží. Doufal jsem, že se k němu dostanu ještě za denního světla, ale balón jako by se zastavil. Pobřeží se zdálo stále stejně vzdálené a nedosažitelné. Lodě pode mnou zmizely. Pochopil jsem, když jsem se podíval za sebe, k severu: z ocelového moře vystupovaly hrozivé věže bouřkových mraků. Skřípot balónových lan a bílé hřebeny vln hluboko pode mnou mne nenechávaly na pochybách, že se zdvihá vichřice. Temnotu na severu protrhávaly ohnivé jazyky blesků. Koš se rozkymácel, tak jak si s ním vichřice pohrávala. Rozhodl jsem se raději bdít. Kdoví, zda nedojde k nejhoršímu a zda nebudu muset nouzově přistát na alžírském pobřeží. Znovu jsem pečlivě prohlédl lana bezpečnostní záklopky i tržné dráhy, umožňující jediným pohybem vypustit všechnen plyn a zabránit tak vražedným skokům balónového koše. Zajistil jsem zbytky masa i vína a neklidně očekával budoucí hodiny.

Docela se setmělo. Pode mnou proplula hrstka světél některého přístavu. Byl jsem už nad pevnou zemí - nevěděl jsem ovšem, kam balón letí. Když konečně, po noci prosvětlené blesky a doprovázené hudbou podezřelých zvuků z lanová, přišlo ráno, překonala skutečnost všechny moje obavy. Pode mnou se prostírala od obzoru k obzoru vyprahlá poušť písečných přesypů - Sahara. Nikde nebylo jediné oázy, jediného tábora nebo pevnůstky, nikde jsem nespátl ani stopy po cestě k obydlím sídlům... Jaký div, že se mi hned vybavila strašlivá líčení z románů, smrt žízni, sloupy písku zasypávající v okamžiku celé karavany, přízraky zlé víly Fáty Morgany, svádějící poutníky na scestí...

Balón opět klesal. V horečném spěchu jsem vyhodil další díl zátěže. Tentokrát už nemělo odlehčení takový účinek jako nad mořem. Snad byla v obalu trhlina. Snad měl kapitán Godard přece jen pravdu a vadná dykta nevydržela namáhání noční vichřicí.

Mezi zuby mi skřípal jemný prach, promísený zrnky písku, usazoval se v drobných závějích na dně koše a ševalil na balónovém obalu. Po chvíli počal opět „Generál Trochu“ klesat do nejbezútešnějšího kraje, jaký si dovedete, pánové, představit.

Bylo zřejmé, že balón již dlouho nevydrží. I z koše bylo vidět, že se místo kouli podobá teď protáhlé hrušce. Klesl jsem sotva několik desítek metrů nad nejvyšší vrcholy skalních hradeb, ostrých jako břitvy. Nebylo vidět ani človíčka, ani pramen, studnu, cestu. V posledním okamžiku jsem zahlédl, že se balón řítí k pásu strmých a jak černý mramor lesklých pahorků, seřazených do oblouku. Horečně rychle jsem odvázel poslední pytel písku. Odlehčený balón vystřelil do výše několika set metrů, přehoupal se přes skalní hradbu a vznesl se nad téměř pravidelně kruhový amfiteátr o průměru čtyř nebo pěti kilometrů, sevřený skalami. Podobal se trochu starověkému divadlu - viděl jsem je na jakýchsi rytinách. „Generál Trochu“, zbavený většiny plynu, se snašel dovnitř amfiteátru, k jižní straně pahorků. Byl jsem připraven otevřít tržnou dráhu, jakmile se koš dotkne pevné půdy. Pád nevypadal nijak nebezpečně - to jsem se alespoň domníval díky své vzduchoplavecké nezkušenosti. Ve skutečnosti udeřil koš do písku jako beran a náraz mne nemilosrdně srazil na dno. Lano tržné dráhy mi vyklouzlo z ruky. Slyšel jsem třštění skla - poslední zásoby vína vzaly

zřejmě zasvě!

Balón poskočil několik desítek metrů, koš znovu udeřil do země. Nevím přesně, jak se to stalo, ale v příštím okamžiku jsem ležel potlučený a napůl v bezvědomí na rozžhaveném písku. Vysoko nade mnou odlétal. Generál Trochu', zbavený živé zátěže. Přehoupl se přes pahorky - a zmizel.

Zůstal jsem sám uprostřed Sahary, bez doušky vody, bez sousta jídla a bez naděje.

Než budu dál pokračovat, pánové, odpovězte mi, prosím, alespoň najeden dotaz. Jsem ještě v Alžírsku?"

"Ne, jste v Evropě. Vzemí... Ale o tom až později."

"Pak už tomu vůbec nerozumím! Ostatně všechno, co se udalo po mém pádu na saharský písek, se mi zdá snem, ze kterého se každou chvíli vzbudím."

"Docela určitě!" zamumlal pro sebe poručík Šebek. Doktor Vrbka se na něho káravě ohlédl.

"A přece mi to zase tak docela jako sen nepřipadá. Bůhví proč -vždyť přece něco takového není vůbec možné; chcete-li, poslechněte si i můj sen."

Zkoušel jsem opatrně a pomalu, zda jsem po trochu tvrdém přistání zůstal celý a zda se mohu pohybovat. Šlo to. Bolel mě sice každý kousek těla, přece jen jsem však nakonec vrávoravě vstal a odešel několik desítek kroků ke skalám, abych se aspoň trochu skryl před palčivými paprsky slunce. Nepřemýšlel jsem, co bude dál. Nebylo ostatně o čem přemýšlet. Stovky kilometrů na všechny strany se táhla nejhroznější pustina Afriky. Kdybych měl pistoli, byl bych si nejspíše prohnal hlavu kulí. Takhle nezbylo než čekat na pozvolnou smrt hladem, žízní nebo snad milosrdnějším slunečním úpalem. Ležel jsem několik hodin opřen o skálu, bez myšlenek, bez zájmu o své okolí. Náhle se mi zdálo, že se na severní straně kotliny cosi pohybuje. V mihotavém vzduchu tetelícím se nad žhavým pískem však nebylo možné rozeznat podrobnosti. Snad to byla halucinace - ale já opravdu viděl, jako by se několik kilometrů odtud pohybovalo jakési stříbrné těleso neurčitého tvaru. Bylo veliké jako dům, možná že ještě mnohem větší. Pomýšlel jsem zprvu na Generála Trochu', ale ten přece odletěl směrem na jih, a ke všemu byl jasně žlutý. Věc, kterou jsem nejasně rozeznával na severu, byla stříbrná jako vyleštěný kov. Mým prvním nápadem bylo rozběhnout se k tomu, ale včas jsem se zarazil. V rozedraných šatech a s botami, které mi, jak vidíte, drží na nohou jen řízením dobrotivého osudu, bych nepřešel a v palčivém slunci ani těch několik kilometrů, dělících mne od protější strany skalního amfiteátru. Stříbrný předmět se ostatně ztratil. Snad byl opravdu jenom preludem smyslů.

Upadl jsem do horečnatého spánku, z něhož jsem se probudil až večer. Byla už téměř noc, přicházející zde, v průzračném vzduchu, bezmála bez soumraku. Na nebi svítily hvězdy a jen rudý proužek nad skalami označoval místo, kde zapadlo slunce. Kolem mne tiše šeptal písek poháněný chladným větrem. Byl to rozčilující, nepřijemný zvuk, podobný nejvyšším houslovým tónům. Rozhodl jsem se pustit napříč amfiteátrek k místu, kde jsem zahlédl Předmět. Neušel jsem daleko, stěží několik set metrů. Do hvízdání a syčení písku se vmísil nový zvuk: hluboké bzučení, jako by kolem mne létal velikánský chroust. Blížilo se to. Zdálo se mi, že jsem dokonce mezi hvězdami zahlédl temný stín okrouhlého tělesa, které zastíňovalo kus nebe.

Tedy přece jenom halucinace nebo 'Generál Trochu' -řekl jsem si a snažil se zrakem proniknout temnotu. Marně.

Podivný přízrak zmizel, bzučení ustalo. Sotva však jsem udělal několik dalších kroků, zaplála v nevelké vzdálenosti přede mnou podivná světla. Podobala se ohňům svatého Eliáše, snopům elektrických výbojů, které jsem viděl jednou na moři na vrcholcích stožárů a na koncích lodních ráhén. Studené nafialovělé světlo přecházelo chvílemi do červená. Nedosahovalo sice až ke mně, ale ozařovalo přece jen poněkud okolí a já uviděl na planině před sebou Předmět.

Tentokrát docela bezpečně.

Nevím, pánové, jak ho popsat. Podobal se koláči nebo snad spíše kolu od vozu - byl však obrovský, veliký alespoň jako válečná loď. Na některých místech jeho obvodu zářila světla, která jsem vám právě popsal. 'Generál Trochu' by byl proti Předmětu jako dětská hliněná kulička proti talíři - tak to bylo obrovské. Nevěděl jsem, mám-li vzít nohy na ramena, nebo se k té hrozně věci přiblížit. Než jsem se rozhodl, ozvalo se skřípání jakoby pod kroky a z temnoty přede mnou se pojednou vynořily dvě stříbrné postavy obrů s docela kulatými, holými hlavami... Obávám se, že jsem v tom okamžiku nevypadal moc chytře a že jsem se nezachoval tak statečně, jak by se snad na vojáka slušelo, ale ty postavy byly, pánové, nejméně tři metry vysoké! Dívaly se na mne, vlastně to není správný výraz, ony totiž neměly oči, spíš na mne cenily děsná ústa s řadou zubů. Chvíli se vůbec nehýbaly. Podvědomě jsem vnímal, že se poblíže Předmětu pohybují ještě další příšery. Jedna z postav ke mně přistoupila, vzala mě za jednu, pak za druhou ruku a otočila mnou kolem dokola. Byl jsem úplně ochromen hrůzou, neschopen jediného pohybu. Pak se ozval docela zvláštní zvuk, štěbetavý a písklavý - nikdy předtím jsem nic podobného neslyšel. Stříbrný holohlavý obr rychle ustoupil: také druhý obr, který mnou otáčel jako mlýnkem, se chtěl vzdálit, alespoň to tak vypadalo, ale vtom před ním vyrostla stěna z drobných plamének. Nevím, jak to lépe popsat. Vypadalo to jako kus hořícího plátna, ale pohybovalo se to ve stále stejné vzdálenosti před holohlavým obrem.

Vidím, že se usmíváte, pánové! Já jsem se sám sobě taky skoro smál. Štípál jsem se, abych se probudil. Ale zjevení nezdislo. Plamenná stěna zvolna hasla a mezi námi a Předmětem se zastavilo čtyři nebo pět postav, podobných si jako vejce vejci, nehybných a hrozných. Znovu se ozvalo pronikavé štěbetání a potom na místě, kde před okamžikem stál obr, jenž se mne dotkl, vyšlehl oslnivý modrý plamen. Písek v okruhu několika kroků rudě zažhnul, ve vzduchu to začpělo spáleným křemenem, jako když se dvěma kameny vykřesává jiskra, ve chvílce však plamen i písek pohasly. Po obrovi nebylo ani stopy. Čtyři postavy se nehýbaly, jen horlivě štěbetaly. Ustupoval jsem před nimi krok za krokem. Nepronásledovaly mne. Nevím, jak jsem se dostal zpět ke skalám. Vtiskl jsem se tam do nejužší průrvy. Srdce mi bušilo, jako by se chtělo utrhnout. Opatrně jsem vyhlížel přes okraj balvanu. Daleko přede mnou pozvolna dohasínaly fialové ohně a pak - pak už byla jenom tma.

Myšlenky se mi v hlavě rojily jedna přes druhou. Kdo jsou holohlaví obři bez očí? Nějaký saharský kmen, který se zachoval z dávné minulosti? Ale jak si potom vysvětlit zmizení jednoho z obrů v modrém plameni? A předmět, který

vypadal jako kovový? Neznal jsem vysvětlení a nevím je dodnes.

Hodiny plynuly, hvězdy se pomalu otáčely kolem Polárky, která je v Alžírsku hodně nízko nad obzorem, a kromě šustění pískových zrn a svištění meluzíny ve skalních komínkách se neozývalo nic. Ani štěbetání stříbrných obrů, ani basový hukot předcházející objevení Předmětu. A přece! Podivný zvuk, jakoby cupot mnoha drobných krůčků. Blížil se. Vtiskl jsem se mezi skály, snažil jsem se zploštit jako docela malinký brouček, abych se dostal co nejdále - ale rozsedlina se rychle zužovala a já v ní nalezl jen velmi bídný a nedostatečný úkryt. Třeštil jsem oči na hvězdnatou oblohu, kdy se zatmí děsivým obrysem holohlavého obra. Nic. A přece byl cupot už docela blízko, právě u mne. Napadlo mi podívat se dolů, k nohám. V mihotavém světle hvězd jsem spíše uhadl, než viděl, že asi krok přede mnou stojí na písku malé zvíře, veliké sotva jako kočka nebo psík a dívá se na mne zelenými kukadly, světélkujícími v temnotě. Napřed jsem se polekal, ale hned jsem se zastyděl. Docela obyčejný pouštní šakal - ostatně přinesl mi i špetku naděje, že snad naleznu vodu. Šakal přece také musí někde pít, a půjdu-li zítra po jeho stopách...

Zvíře se zavrtělo a vlnivým pohybem ještě o kousek přiblížilo.

„Huš!“ vybafl jsem a ohnal se nohou. Nic - zelené oči jen trochu zamžikaly, na okamžik přešla jejich barva do rudé, ale snad se mi to pouze zdálo. Sklonil jsem se pro kámen, abych šakala zahnal. Když jsem kolem sebe šmátral, strnul jsem znovu: „šakal“ neměl čtyři pracky, jak se na pořádné zvíře sluší a patří, ale celou řadu tenkých pavoucích noh, podobajících se trochu štětinám kartáče. Když se zavrtěl, bylo vidět, jak se jich celá řádka zdvihla a znovu dopadla, současně se ozval zvuk drobných krůčků, který jsem slyšel před chvílí.

Snad jsem se zbláznil, snad začala působit horečka, rozčilení - nevím. Vím jen, že ze mne rázem spadl všechn strach.

„Ty jsi ale divné zvíře...“ řekl jsem dobrácky podivnému stvoření. Jeho oči zamžikaly, jako by na mne spiklenecky zamrkalo. „Pojď sem, no tak pojď!“

To černé zvířátko u mých nohou poslechlo. Asi umělo francouzsky. Došlo tak blízko, že jsem se ho mohl dotknout špičkou nohy. Než jsem to ale mohl udělat, přejelo mi něco přes obličej, jako kdyby někdo ze skály spustil nit nebo docela slabý pružný drát. Měl jsem pocit, že mi na spánky usedly dvě mouchy, cítil jsem tam jemný, nepříjemný dotyk. Chtěl jsem je odehnat, ale zjistil jsem, že nemohu hnout ani prstem. Zmocnila se mě sladká, příjemná únava. Na okamžik se mi zdálo, že jsem doma, v Paříži, v rue de la Paix, že jsem se konečně vrátil z barikád a že se chystám svalit se do čisté bílé postele... Mouchy mi stále seděly na spáncích. Ne, nebyl jsem v Paříži. Byl jsem v Alžírsku, někde uprostřed Tingherské pouště, a u mých nohou se podivně kroutil zelenooký šakal s pavoučíma nohama... Klížily se mi oči. Vnímám jsem ještě, jak na mne padla jakási chladivá látka, jemná jako dech. Ovinula mne od hlavy k patě. Nemohl jsem se bránit a ani jsem nechtěl - jen ty dvě mouchy ze spánků bych byl rád odehnal. Mou poslední vzpomínkou na amfiteátr v Tingheru je klapot krůčků vzdalujícího se zvířátka. „Počkej, kampak...“ zablábolil jsem - a pak už jsem se jako po skluzavce svezl do spánku.

Zdály se mi prazvláštní sny. Ležel jsem ve velikánské vaně s nějakou hustou tekutinou nebo spíše rosolem. Bylo to pohodlné, ačkoli jsem se nemohl vůbec pohnout. Všude kolem mne visely veselé různobarevné pentle jako na jevištích kabaretů a někde za stěnou hrála hudba takovou divnou, táhlou melodii. Ano - a stěny místnosti, ve které jsem ležel, byly celé ze stříbra. Když jsem pootočil oči - tělem jsem hýbat nemohl -, viděl jsem na jedné stěně spoustu hodinek, velkých i malých. Bláznivý sen, že?

Sen s barevnými pentlemi a hodinkami se mi zdál několikrát. Pak jsem se konečně probudil. Byl jsem malátný jako po hrozném vyčerpávající námaze a - to jsem se polekal! - dočista nahý. Naštěstí nikdo kromě mne v místnosti nebyl. Byla prázdná - jen uprostřed stálo podivné lůžko, na němž jsem ležel. Když jsem vrávoravě vstal, změnilo se nějakým záhadným způsobem v křeslo. Zmocnil jsem se prostěradla - vlastně ani nevím, jestli tomu mohu říkat prostěradlo, bylo to z nějaké podivné hladké látky podobné rybí bláně - a zabalil se do něho. Klepal jsem na stěny, volal - nic. Nikdo se neozýval. Znělo to, jako bych byl uzavřen v parniku. Kovově, dutě. To je ovšem nesmysl. Musel jsem určitě být v některé z jeskyň ve skalách kolem amfiteátru. Vím, že mne stříbrní holohlaví obři nikam neunášeli. Mají nejspíše zrovna tam svá sídla...

Když mě omrzelo a unavilo klepání a bušení a volání, sedl jsem si zpět do křesla, abych si odpočinul. Byl jsem slabý jako po dlouhé nemoci. Spánek mě ani trochu neosvěžil. Sotva jsem dosedl, usadily se mi zase na spáncích ty dvě protivné mouchy. Snad mají jedovatá žihadla, nevím, ale ucítil jsem znovu strnulost ve všech údech a zase jsem se nemohl ani pohnout. Jenže tentokrát jsem byl docela bdělý - místo spánku přišlo něco docela opačného. Myšlenky se mi rozletěly. Ano - v pravém slova smyslu rozletěly. Musel jsem volky nevolky vzpomínat na celý svůj život. Já vím, moc toho ke vzpomínání není - ale já viděl před sebou i vesnici blízko Clermontu, kam jsem někdy jezdil k tetě a strýčkovi, tlustému faráři, který mi tam dával každou neděli obrázek, pohavek a kousek cukrkandlu, čluny na Oise v blízkém Creil, kam jsme jezdili s tetou na trh, maminku, otce, bratry. Znovu jsem byl ve škole, znovu jsem vypouštěl balóny ze Severního a poslouchal rozkazy velitele Nadara, opásaného šavlí. Pak přišel oheň, smrt, barikády a můj let nad Francií a nad mořem až do Tingheru...

Nevím, jak dlouho jsem tam seděl. Snad hodinu, snad deset hodin - opravdu nevím. Byl jsem velmi, velmi unaven.

Zdálo se mi, jako by na mne zase padaly docela jemné pavučinkové závoje - usnul jsem.

Ještě jednou se mi zdál nesmyslný sen o vaně s rosolem, ve kterém se vznáším, a pak... pak jsem se probudil tady. U vás. Měl jsem na sobě šaty, ve kterých jsem odletěl z Paříže - jenže hrozně roztrhané. To je mi moc líto - jiné už nemám a kdoví, kdy se dostanu k novým...

"Řekněte mu, ať si nedělá starosti," zabručel Šebek, když jsem přeložil poslední větu. "Tohle jsem mu přinesl, aby měl něco na sebe a nevypadal, jako když uteče od komediantů nebo podobně, že..." a rozbaloval pořádný balík, skrývající sice trochu obstarožní, ale přece jen docela slušné šaty a boty.

"Zkuste si to, Francois!" navrhl jsem.

"Tohle?" vykulil oči. "Vždyť za mnou v Paříži poběží celý bulvár jako za medvěďákem! To přece..." Podíval se na naše

obleky, polkl, přestal protestovat a rychle se převlékl. Vyklubal se z něho docela pohledný mládenec s umělecky dlouhými vlasy, sahajícími až přes límec.

"No jo," uvažoval Šebek, kriticky ho obcházíje kolem dokola jako sochař své dílo, "docela mu to padne. Potřeboval by sice trochu oštucovat, to se rozumí, ale dneska to tak ti mladí blázni nosí. Tak se to ztratí. Jen rukávy by chtěly trochu založit!"

Francois se na sebe díval do malého zrcadla nad umyvadlem a prskal smíchy. Poručík nás zavolal k pestrobarevné hromádce, ležící na podlaze: "Pojďte se honem podívat, doktore - a vy taky!"

Vzal mezi prsty látku Francoisova rosníčkově zeleného kabátu a bez zřejmé námahy ji roztrhl jako papír.

"To je ale aušus!" prohlásil znechuceně. "Kde to sebral?" "To víte, pane poručíku, je to sto let staré!" poznamenal jsem.

"Prosím vás, doktore," hartusil Šebek, zatímco balil Franc.oi-sovy barvitě svršky, "snad byste jeho pohádkám nevěřil! Ale musím říci - dovede je vyprávět! Hned bych si ho zjednal. Víte," ztlumil hlas, "já si pořád myslím, že si z nás dělá - tento - jako legraci. Že umí česky jako vy nebo já a nechal vás dít jen tak... Vid', že umíš česky, ty kluku ušatá? No tak, přízněj se, hlavu ti neutrhnu!" otočil se na Franc. oise.

"Je ne comprends pas!" pokrčil rameny Franc. ois.

"Ženekompré, ženekompré - no jo, ženekompré!" rozhořčil se Šebek, "když ženekompré, tak ženekompré, Tatařine!"

"Poslyšte, monsieur Maret," ozval se až dosud mlčenlivý doktor Vrbka dobrou francouzštinou (aha, nechtělo se mu překládat!), "a jak jste se vlastně dostal sem, k nám?"

"Vždyť jsem vám to říkal, pánové! Usnul jsem v oné stříbrné místnosti s postelí, která se měnila v křeslo, a vzbudil jsem se v lese."

"Mohl byste být přesnější, monsieur?" dotíral neúnavný Vrbka. "Kde to asi bylo docela přesně?"

"Neznám přece zdejší krajinu, ale opravdu kousek od místa, kde jsem se setkal s tou hodnou paní a potom s panem důstojníkem," ukázal na poručíka Šebka. "Snad sto nebo dvě stě kroků, docela na vrcholu kopce. Nedíval jsem se kolem sebe. Byl jsem velmi překvapen, že jsem usnul na Sahaře a probudil jsem se v lese - proboha!" vyjekl a oči se mu rozšířily. "Který je měsíc? Vždyť je léto!"

Všichni jsme mlčeli. Pak se ozval doktor Vrbka: "Červenec!"

"Ale... ale to není možné! Vždyť jsem z Paříže odletěl v lednu, ano, v pátek 26. ledna. Musí být tedy začátek února, pánové, proč se mnou žertujete?"

Chtěl jsem mu něco odpovědět, doktor Vrbka mne však pokynem umlčel. "Ještě o jednu laskavost prosím, monsieur Maret. Mohl byste nám laskavě ukázat svá předloktí?"

"Předloktí? Proč, proboha?" podivil se Francois, ale ochotně vykasal rukávy kabátu i košile. Vrbka mne pohledem přivola. V loketních jamkách mladíka bylo vidět malé jizvy, potažené docela tenkou růžovou pokožkou.

"Dostával jste hodně injekcí, monsieur?" vyptával se Vrbka.

"In-jek-cí? Co to je? Nikdy jsem to slovo neslyšel," odpověděl Francois.

"Šťastný člověk!" zašklebil se Šebek.

"Nu, injekcí!" vysvětloval pracně Vrbka. "Nepíchali vás do žíly takovou jehlou s připojeným skleněným válečkem?"

"Ne, nikdy!" oťásl se odporem Francois.

Vrbka pokrčil rameny.

"Už je skoro poledne - kde tak dlouho vězí?" broukal si pro sebe Šebek. "Už by tu dávno měli být!"

"Kdo?" vzhledli jsme s Vrbkou současně.

"No přece z okresu, ze Svitav! Copak si ho tu můžeme nechat věčně? To se musí vysvětlit, pánové! To nejde, objevit se jen tak mýrnix dýrnix v maškarním kostýmu někde na kopci a jenom ženekompré, ženekompré... No uznejte přece! Jaký by to byl pořádek?"

Uznali jsme, pořádek musí být.

Za chvíli přijel sedan ze Svitav, doprovázený okresním lékařem VB, nadmíru otráveným, že se musí za tak krásné neděle potloukat po prašných silnicích.

"To nemohlo počkat do pondělka, pane kolego?" obrátil se vyčítavě na Vrbku.

"Nemohlo!" odpověděl za dotazovaného poručík Šebek. "Nemohlo, ženekompré rýdelapé, rozumíme?"

"Cože?" zděsil se lékař.

"Ženekompré, rýdelapé! Jedem!" prohlásil Šebek, nacpal rozložené tělo vedle šoféra, dozadu si k doktorovi sedl Francois Maret a auto s prachovým ohonem za sebou vyjelo k Poličce.

Tehdy jsem viděl Francoise Mareta, vojáka Komuny, naposledy.

Osaměli jsme s doktorem Vrbkou. Dlouhou chvíli jsme oba mlčeli.

"Co tomu říkáte?" zeptal se nakonec Vrbka.

"Nevím," řekl jsem upřímně, "bylo to fantastické vyprávění, ale mělo hlavu a patu. Bylo důsledné a logické."

"To je u některých duševních chorob docela obvyklá věc," zabručel Vrbka, "jenže tenhle mládenec rozhodně na žádnou z nich nevypadal. Injekce ovšem dostával. A hodně. Měl asi do žíly delší dobu pevně zavedenou jehlu. Dělá se to tak například při umělé výživě..."

"Víte co, doktore," navrhl jsem, "pojdme před obědem na malou zdravotní procházku. Půjdete?"

"Zrovna jsem to chtěl taky navrhnout!" vstával už Vrbka.

Stoupali jsme v horkém slunci po mezích mezi zrajícím obilím. Žito vonělo chlebem. Podél kamenitých valů rozdělujících pole se kývaly tmavorudé rubiny jahod. S trochou funění jsme se konečně vyšplhali až na vrchol kopce.

"Někde tady by to mělo být!" řekl Vrbka. "Jděte doprava, já půjdu tudy, doleva. Když něco objevíte, zavolejte."

Nemusel jsem volat příliš hlasitě. Už po několika krocích nízkým mlázím, kde za nohy chytaly šlahouny a kde se mi k

velké lítosti podařilo rozšlápnout výstavní bedlu jedlou, jsem došel na místo.

"Hej, doktore, pojd'te sem! Myslím, že jsem to našel."

V okruhu asi deseti metrů byl všechen porost jakoby přitisknut k zemi obrovskou, přesně kulatou botou. Stébla trav se teprve narovnávala. Několik kmínků mladých bříz bylo přelomeno. Obešli jsme místo kolem dokola, pátrající po zemi. Nic - několik kapek šedé tekutiny, podobné naftě. Doktor Vrbka vkročil do kruhu poškozeného porostu a zdvihl něco ze země.

"Vidíte?" ukazoval čerstvě rozpůlený kámen. "Musela to být pořádná síla, ať už působila jako úder, nebo jen tlakem, když dokázala rozdrtit takovýhle oblázek, nemyslíte?" uvažoval nahlas.

"Hm. . ." přisvědčil jsem nezávazně.

Chvilí jsme ještě chodili kolem dokola, prohlíželi každý kousek země uvnitř kruhu, ale kromě přelámaných lodyh a kmínků borůvek a stébel trávy při tištěných k zemi jsme nenalezli zhora nic.

Pomalů jsme se vraceli do údolí. Rozloučil jsem se s Vrbkou několika slovy. Měl jsem plnou hlavu myšlenek a nebylo mi moc do řeči.

Odpoledne jsem konečně znovu usedl k práci, ale do matematických tabulek se mi pořád pletl Francois Maret, Komuna, balóny, holohlaví obři bez očí a šakal s pavoučíma nohama. Nakonec jsem vytáhl dopisní papíry a pustil se do práce, kterou mám ze všech nejméně rád: do psaní dopisů.

První byl adresován do Alžírská, Jirkovi Smolákovi. Pracuje tam jako geolog-naftař ve skupině našich odborníků. Nevěděl jsem sice ani přibližně, kde se zrovna potuluje (a Alžírsko je hodně veliké, skoro dvacetkrát větší než naše republika), doufal jsem však, že o něm náš konzul bude vědět. Napsal jsem asi tohle:

Milý Jirko,

vůbec jsem se nezbláznil ani jsem nepověsil hvězdářství na hřebíček, a přesto mne zajímá jeden zeměpisný detail. Dej pozor: někde jižně od Tademaitské vysočiny, možná Tingheru, je uprostřed pouštní pahorkatiny kruhový útvar, uzavřený ze všech stran hradbou černých skal. Prý se lesknou jako mramor. Kotlina - tak nějak to tam vypadá - je několik kilometrů široká, dno má pokryté pískem. Nic víc nevím. A co horšího, nevím ani, co to chci vlastně vědět - zajímá mne všechno, co se týká této kotliny, zejména zda tam bylo nalezeno něco zajímavého nebo mimořádného. Nezlob se na mne a hodně brzy odepiš, ať už se něco dozvíš, nebo ne.

Zdraví Tě Tvůj

Ludvík

Druhý dopis putoval do slavného pařížského Muzea vzduchoplavby, a to rovnou k samotnému řediteli.

Monsieur le Directeur,

prosím vás o obzvláštní laskavost. Byl bych Vám neobyčejně zavázán za sdělení odpovědi na tři otázky, pro něž bych jen stěží našel význačnějšího odborníka nežli Vás, slovutný pane řediteli. Otázka první: byl v době oblehání Paříže pruským vojskem vypuštěn balón jménem "Generál Trochu" aby-li, co je o jeho osudu známo? Otázka druhá: doletěl některý balón z obléhané Paříže do Afriky, který a kam?

Otázka třetí: zachovaly se písemnosti umožňující zjistit, zda v době francouzsko-pruského konfliktu, případně i později, sloužil v balónovém oddílu na Severním nádraží voják jménem Francois Maret? Co je o něm známo? Kdo byl velitelem oddílu?

Veillez agréer, Monsieur le Directeur, l'assurance
de mes sentiments distingués.

Dr. Ludvík Souček

Třetí, poslední a nejstručnější dopis byl adresován asistentu Kadeřábkovi, mé pravé ruce a spolupracovníku.

Milý Kadeřádku,

zjistěte, prosím Vás, zda nebylo pozorováno včera v noci nebo časně ráno na obloze něco mimořádného - neidentifikované těleso, zvláště velký meteor nebo podobně. Spojte se s hvězdárnami a amatérskými kroužky. Máte u mne velký polárkový dort.

Zdraví Vás

Souček

Pak jsem se konečně s klidným svědomím zase dal do "Nových pohledů na otázku měsíčních kráterů".

Dělal jsem, co jsem mohl - mezi námi řečeno, byl to nakonec velmi špatný článek.

Necítím se vinen. To všechno Francois Maret.

Asi za měsíc po návratu do Prahy mi jako první a nejochotnější odpověděl mlsný dobrák Kadeřábek. Poctivě prohlédl a přečetl všechny astronomické časopisy, ale bez výsledku. Vypsal sice několik jasných meteorů, zajímavé zákryty hvězd Měsícem, ba i časově blízký objev nové komety Lepelletierovy/Nitsukovy, ale o létajícím tělese, ve které jsem doufal, ani zmínka. Polárkový dort si i přesto zasloužil měrou vrchovatou.

"Poslyšte, Kadeřádku," rozhodl jsem se zkusit ještě poslední zoufalou možnost, "víte co? Pomozte mi ještě trochu. Nechcete?"

"Ale adó, jedže už dechci žádný studený dort. Báb strašnou rybu. . ." prohlásil zachmuřeně.

"Dobře, dort nebude, koupím turecký med nebo pralinky. Podívejte se, Kadeřádku, zajděte někam, kde by mohly být hodně senzační západní časopisy. Zkuste to třeba ve Svazu novinářů nebo v redakci některého obrázkového týdeníku.

Klekněte si tam na kolena a prostě tak dlouho, až vám půjčí čísla z druhé půlky července. Pěkně je prolístujte a hledejte zmínky o létajících talířích a jiných strašidelných zjevech. Budete tak hodný?"

"To byslíte doopravdy? Takové pitobosti?" nevěřil svým uším.

"Doopravdy. Je to naše poslední naděje, Kadeřábku."

Pokrčil smutně rameny, vysmrkal se a odešel.

Shodou okolností mi hned druhý den přišel dopis z Paříže. Vrhл jsem se na něj jako čert na hříšnou duši. Stálo v něm doslova:

Cher Monsieur,

je mi potěšením odpovědět Vám na otázky z Vašeho dopisu. Tedy:

1. Balón jménem "Generál Trochu" nebyl za obléhání Paříže pruskými vojsky vypuštěn. Ze služební knihy balónového oddílu vyplývá, že toto jméno mělo být skutečně jednomu z přístrojů přiděleno, nedošlo však k tomu. Proč, není známo.

2. Vaše otázka o doletu některého z balónů do Afriky je velmi pozoruhodná. Ihned vysvětlím proč.

Nemáme důvodu se domnívat, že některý z balónů v Africe přistál. Místa přistání nebo ztroskotání všech 65 vypuštěných přístrojů jsou známá, s výjimkou balónu „Richard Wallace“; ten utonul i s posádkou v Atlantiku. Jistotu, kterou jsme až donedávna v této otázce měli, zviklal nálezkou trosk balónu poblíže osady Katéletu (nedaleko oázy Abergimoud) při východních alžírských hranicích. Hlídká meharistů-jezdců na velbloudech - dopravila totiž do rukou místních úřadů část obalu a lanoví balónu, který byl našimi odborníky poznán jako výrobek továrny Yon, pracující za obléhání Paříže pro francouzské ozbrojené síly. Tím není ovšem dokázáno, že by šlo o jeden z těchto balónů, přesto je zde však otazník, o jehož vyřešení sami usilujeme. Je-li vám něco známo, co by mohlo pozoruhodný nálezkou v Katéletu objasnit, budu Vám neobyčejně zavázán za zprávu.

3. Voják jménem Francois Maret skutečně sloužil v balónovém oddílu, jehož velitelem byl důstojník Národní gardy Felix Tournachon, jak vyplývá z kmenové knihy útvaru. Narodil se roku 1851, dosáhl hodnosti desátníka, nebyl vyznamenán ani zraněn. Je důvodně podezření, že se zúčastnil pouličních bojů na straně tzv. Komuny a že při nich zahynul. Od konce května 1871 byl nezvěstný, počátkem roku 1872 byl vyškrtnut ze seznamu útvaru.

Lituji, že Vám nemohu napsat více. Přeji Vám hodně zdaru a co největší úspěchy.

Recevez, Monsieur, Vassurance de mes sentiments distingués.

Paul Descamp, Directeur.

Vyskočil jsem od psacího stolu ke knihovně a vytáhl největší zeměpisný atlas, který jsem tam našel. Katélet, Katélet - ano, souhlasí! Leží právě v prodlouženém směru předpokládaného letu balónu, asi 600 kilometrů jihovýchodně od srdce Tingherské pouště. Je to hodně - ale balón zbavený zátěže a možná i koše může takovou vzdálenost překonat. Na dopis od Jirky Smoláka jsem čekal velmi dlouho. Kaštanů před oknem našeho ústavu už byly skoro docela holé a na zemi šustilo suché listí, když jsem se konečně dočkal.

Milý Ludvo!

Tvůj dopis mě honil po celém Alžírsku. Napřed mne minul u Sot-el-Džeridu, pak mne nezastihl v Adraru, nedostal se ke mně v Akabli - ale nakonec měl přece jen štěstí. Dostihl mne v Tahoulahounu (to je jméno, co?) a co bys řekl, v místě ležícím docela blízko krajiny, na kterou se vyptáváš!

Poslyš, Ludvo, nelži a nevymýšlej si! Přiznej se, že chceš psát strašidelné romány -já to na Tebe neprozradím! Ďáblův prsten - tak se totiž jmenuje kotlina, kterou jsi popsal (mýlka není možná), je místo s nejhorší pověstí v celém Ahaggaru. A to je co říci! Místní kmeny Ihogarrenové, Imadedrenové, Uadelenové, Kel-Geresenové-zkrátka všichni zdejší potomci hrdých vládců pouště Tuaregů kladou zrovna sem timsitanelakhart, čili peklo, i s jeho odpovědným vedoucím Luciferem, kterému tady pro změnu říkají Iblis. A ty mi budeš vykládat, že ty nic, ty muzikant! Prosím Tě!

Ďáblův prsten byl donedávna jakýmsi, řekněme, pólem nepřístupnosti celé Sahary vůbec a Ahaggarské plošiny obzvláště. Je sem hrozně špatný přístup, bez vody, sytkým pískem a hlavně přes zrádná solná jezera, hrozící pohltnout každý kamión. Domorodci přitom zásadně odmítají být doprovodem, a to i ti nejstatečnější. V širokém okruhu kolem Ďáblůva prstenu jsou skály popsány nápisy v tifinaru, domorodém písmu, varujícími poutníky a náhodné cestovatele, aby se nepřibližovali. Jsou tu i prastaré kresby, někde dokonce celé skalní obrazárny, kde se vždy znovu opakuje motiv podivných obrovských postav, jež Tuaregové zřejmě vydávají za Iblisy. Jestli Tě to zajímá, podívej se do knihy Henri Lhoté: Objevy v Tasili -jejich tam několik, navlas podobných. Tasili je ostatně kousek na východ od Ďáblůva prstenu - sotva dvě stě kilometrů. To je na Alžírsko opravdu jen skok.

Naše skupina geologického průzkumu má k dispozici malý vrtulník a díky němu jsme se mohli podívat i do samotného nitra Ďáblůva prstenu, ačkoli nás jinak velmi rozumní alžírští kolegové všemožně zrazovali. Neletěl jsem tam ovšem jen kvůli Tobě, tak domýšlivý zase nebud! Skály kolem Prstenu jsou z olivínového čediče (a ze žádného mramoru, ty geologicky barbare!), a ten může občas znamenat, že je blízko ropa. V tomto případě to naneštěstí neznamená. Jen při jižním okraji skal objevil můj pomocník pár kousků roztaveného písku - tzv. libyjské sklo - které, jak jistě jako hvězdář víš, vzniká pravděpodobně při dopadu meteorů. To není na Saharě nijak zvlášť velká vzácnost.

Vyber si z toho, co chceš. Až se dáš na spisovatelství a napíšeš strašidelnou povídku, určitě mi nezapomeň jeden exemplář věnovat.

Buď zdrav a pozor na Iblise!

Tvůj Jirka

Poslední dokument mi přinesl těsně před vánocemi Kadeřábek, už dokonale vyléčený z rýmy a ostatních

"polárnových" neduhů.

"Tak tady to je, pane doktore. Nedostal jsem se k tomu dřív, a na mou duši, byla to práce pro vraha."

"O čem mluvíte? Nic jsem přece od vás včera nechtěl, Kadeřáčku!"

"Jakpak že jste nic nechtěl? Vždyť jste mne poslal do těch senzačních novin!" bránil se Kadeřábek dotčeně. "Tak jsem jich celou hromadu prošel, tohleto jsem našel, a protože se zrovna nikdo nekoukal, tak jsem to vytrhl. Žádná škoda, pane doktore," naklonil se ke mně spiklenecky, "ono to za přepisování nestálo. A je to," nahlédl do notýsku, "Neueste Nachrichten, 21. července."

Položil mi na stůl článek, vlastně jen sloupek vytržený ze špatně tištěných novin. Drobným písmem tam bylo - samozřejmě německy - doslova:

LÉTAJÍCÍ TALÍŘE ZNOVU NA OBZORU?

Dne 4. července letošního roku bylo hlášeno několika vesničany na Státní hvězdárnu v Mohuči, že v časných hodinách ranních prolétl nad rýnským údolím ve směru Wiesbaden létající kotouč. Vesničané, vesměs hudebníci vracející se z taneční zábavy kolem čtvrté hodiny ranní, shodně potvrdili, že kotouč letěl bez jakéhokoli hluku, byl ocelově šedý a na obvodu blýskal několika světly. Velikost nedovedou odhadnout. Žádáme o další údaje od našich čtenářů, o nichž neopomeneme přinést zprávu v některém z nejbližších čísel. Sledujte náš časopis!

"No jo, sledujte náš časopis. To by se jim tak hodilo!" bručel Kadeřábek, který mi četl přes rameno. "Že vám to stálo za to."

Venku poletoval sníh - rumejšilo, jak se tady na Vysočině hezky říká. Doktor Vrbka přečetl poslední řádky dopisů i výstřižků a zamyšleně si zapálil cigaretu.

"Ano - to bychom tedy měli...," řekl konečně. "Mimochodem řečeno - víte, co se vlastně s Francoisem Maretem stalo?"

"Ne. Přijel jsem strávit vánoce zrovna sem, abych se to dozvěděl. Protože je poručík Šebek na zimní rekreaci, doufám, že se to dozvím od vás." "Ovšem. Proč ne? Já se na to Šebka taky ptal a donutil jsem ho dokonce, že se, ačkoliv dost nerad, dotazoval až v Praze. Zdá se, že podezření na úmyslné narušení státních hranic nepřišlo vůbec nikomu na mysl - koneckonců taky proč, že? Diverzant v úboru z minulého století - to tu ještě nebylo! Naše úřady se nakonec rozhodly, že jde nejspíše o duševní poruchu nějakého francouzského turisty. Ani se tomu nedivím. Když se milý Francois dověděl to, co jsme mu neměli odvahy říci my, totiž zeje rok 1964, choval se docela přiměřeně situaci a musel volky nevolky vypadat jako... zkrátka jako blázen. A teď co s ním? Po několika dnech jednání a dohadování se Francoise ujal francouzský konzulát a v doprovodu kurýra poslal do vlasti. Nic jiného ostatně ani nechtěl. Toužil pořád domů, do Paříže. Ten se asi podivil, když ji uviděl..."

"Vyprávěl svůj příběh někomu v Praze?"

"Ale ano - nejspíše o něm přesvědčoval každého na setkání, ale nikdo mu nevěřil. Nelitoval jsem zajít asi před měsícem v Praze na psychiatrickou kliniku, kde byl vyšetřován, a požádat jednoho starého kamaráda, aby mi ukázal chorobopis. Celá Francoisova odyssea, boje Komuny, cesta balónem a příhody v Dáblově prstenu byly odbyty několika řádky. Asi takhle: Soustavně trvá na výpovědi, že byl současníkem historických událostí v minulém století... A divíte se psychiatrovi? Já ne! Uvědomte si, že se seznámil s Francoisem Maretem v občanských šatech a za doprovodu příslušníka Bezpečnosti - ne v rosníkovém kabátě a v lese jako my."

"Vy mu tedy, doktore, věříte?" zeptal jsem se tiše. "Věříte v jeho boje v pařížských ulicích, věříte v cestu balónem do Ahaggaru, věříte jako lékař, že mu je skoro sto dvacet let?"

"A vy nevěříte?" podíval se na mne doktor Vrbka úkosem. "Proč jste tedy tak pracně sháněl doklady? Proč jste psal po Evropě i do Afriky? Proč jste sem, ke všem čertům, přijel na vánoce, místo abyste byl jako každý pořádný člověk na pořádných horách? Proč?" "Víte co?" navrhl jsem smířlivě, "pokusme se provést jakousi rekonstrukci celého příběhu." "Dobře," souhlasil Vrbka. "Stejně není na nic chytřejšího počasí. Začněte třeba vy."

"Nuže - Francois Maret, narozený roku 1851, opravdu vstoupil do Národní gardy a zúčastnil se jako příslušník balónového oddílu Felixe Tournachona, zvaného Nadar, obrany Paříže před pruskými vojsky i bojů komunardů. To dokazuje dopis ředitele Descampa."

Máme řadu důvodů domnívat se, že skutečně odletěl balónem Generál Trochu' v době posledních bojů komunardů s Versailleskými. Ředitel Descamp sám připouští, že podobný balón měl být vyroben, že však nikdy vypuštěn nebyl. Maretovo vysvětlení je docela přirozené. Odborník, vzdušný kapitán Godard, neuznal Generála Trochu' schopným letu. V zoufalé situaci byl ovšem jediným východiskem."

"Měl bych zlepšovací návrh," ozval se z oblaků kouře doktor Vrbka, "že totiž Generál Trochu' byl docela v pořádku, ale Nadar počítal s možností, že bude použit později a ne pro kapitulantskou vládu Paříže. Vzlet balonu se přece nemohl uskutečnit bez spolupráce dělníků plynárny, kteří zřejmě i při bombardování dokázali zajistit dostatečné množství plynu. Díval jsem se trochu do dějin Komuny - Nadarovy sympatie k ní jsou docela zjevné."

"Prosím," připustil jsem, "přijímám i vaše řešení. Generál Trochu' tedy letí. Opouští Francii - to v každém případě. Kdyby zde přistál - ostatně kdyby přistál kdekoli jinde v Evropě -, určitě by se o tom pařížská vláda dozvěděla a věděl by o tom i Descamp. Nález trosek balonu, jaksi přebývajících do počtu všech, vyrobených Yonovou továrnou pro Pařížany, poblíže oázy Katélet, je spolu s přesným Maretovým popisem důkazem, že se vskutku ocitl v samotném srdci Ahaggaru. A to jako první Evropan."

A teď první opravdu závažná otázka: koho nebo co zde Francois našel?"

"Nechtěl byste otázku trochu rozšířit?" otázal se doktor Vrbka. "Řekněme takhle: kdo nebo co propůjčilo Dáblovu prstenu odjakživa špatnou pověst a vzbudilo v nebojácích kočovnicích pověrečný strach? Když dovolíte, pokusím

se odpovědět na svou otázku sám.

Podívejte se," přinesl z knihovny nevelkou, olivově zelenou knížku. "Tady jsou Lhotovy 'Objevy v Tasili'. Váš přítel Smolák má určitě na mysli právě tyto kresby. Lhotě píše, že vznikly ještě dříve, nežli se v Egyptě rozvinula vrcholná kultura, zasahující až na Saharu, do Ahaggaru. Řekněme pro zjednodušení před několika tisíci lety. Co z toho plyne? Z toho plyne, že v Dábově prstenu strašil Iblis hodně dlouho, milý doktore. Od nejstarších dob, kdy váš a můj pradědeček pobíhali s kamennou sekerou někde v pravlasti Slovanů, až do roku 1871. Přinejmenším. A co je ještě zajímavější - Iblis byl pořád stejný. Pamatujete se na Francoisovo vyprávění o stříbrných obrech bez očí, jen s velkými, rozšklebenými ústy? Tady je máte - nakreslené pravěkým umělcem dávno vyhynulého saharského národa! Pořád jsou obrovští, pořád stříbrní - vlastně tady na kresbě bílí, pořád nemají oči, jen cosi, co lze při troše fantazie prohlásit za veliká ústa od ucha k uchu (kdyby ovšem dotyčné šeredy měly uši), pořád stejně kulaté hlavy jako dýně... Jsou nepochybně skuteční, žádná strašidla, žádné výplody úpalu. A vy i já víme, čím jsou - jenže se to ostýcháme vyslovit nahlas, abychom se nezesměšlili. Tak tedy, doktore, to začnu já:

Iblisové v Dábově prstenu nejsou obyvateli naší Země. Jsou to hosté z vesmíru. Nepozemšťané. Ostatně sám Henri Lhotě říká figurám s kulatými hlavami 'Velcí mrt'anstí bohové' a vydává to za vtip. I jeho to tedy napadlo."

"Ano - myslel jsem na totéž," přiznal jsem. "V nepřístupném kraji Ahaggaru zřídili Nepozemšťané, jak jim říkáte, svou stanici. Kolonii. Zkrátka místo, kam přistávali a odkud odlétali do vesmíru. Tisíce let se tu střídali a pověst o nich vytvořila z Dábovaprstenu - Dáblův prsten a peklo Tuaregů. Ale proč se vyhýbali styku s lidmi? Proč se uzavřeli právě v Ahaggaru?"

"Nechápete? Nepamatujete se, jak jeden ze stříbrných obrů shořel ve výšlehu modrého plamene? Váš přítel Smolák nepochybně nasel stopy této trochu příšerné příhody v podobě libyjského skla'. Jeho původ si přirozeně vysvětloval mylně. T o přece byla dobrovolná sebevražda! Nepozemšťan, pravděpodobně nováček na základně, se neopatrně dotkl člověka. Tím přestoupil zákon základny a musel se sám zničit. Nesměl se již vrátit mezi své druhy - pamatujete se přece, že při pokusu o návrat vyrostla mezi ním a Předmětem, nejspíše kosmickou lodí tvaru létajícího talíře, bariéra z barevných plamenů..."

"Ano - ale proč?"

"Milý doktore -jaké bude, podle vašeho mínění, hlavní nebezpečí pro pozemské kosmonauty na planetách, kde jednou přistanou? Osmíruké příšery? Meteory? Radioaktivita? Zlí Mrt'ané? Ba ne! Docela nenápadné, nicotné, mrňavé bakterie. Kolem nás je jich bezpočet - jenže proti všem máme v krvi protilátky, a nemohou nám proto nijak ublížit. Jen docela nepatrný zlomeček z nich je nebezpečný. To jsou choroboplodné bakterie, zárodky nemocí. I na ty si už lidský rod zvykl. Dovede se jim bránit, nepodléhá bez boje. Běda, kdyby se ale setkal s bakterií docela novou, neznámou, jaké jsou nepochybně všude ve vesmíru, kde vůbec může život vzniknout! Napadla by organismus zcela bezbranný, bez protilátek. Onemocnění by probíhalo prudce a nezadržitelně. Nepochybuji, že i stříbrní obři v Dábově prstenu byli vystaveni stejnému nebezpečí, a vybrali si proto za základnu oblast, kde sluneční paprsky provádějí každodenní očistu vzduchu i půdy od bakterií a kam nepřicházeli ani lidé, ani zvířata. Ten upálený chudák ohrozil celou základnu - a zahynul."

"Ale Francois Maret přece jen zůstal," pokračoval jsem zase já, "podruhé však už k němu poslali robota. Šákal na pavoučích nohách nebyl určitě ničím jiným nežli robotem, který měl za úkol nebezpečného vetřelce zneškodnit. Provedl to, jak se zdá..."

"Elektronarkózu!" vskočil mi do řeči doktor Vrbka. "Ty dvě mouchy, které Francoisovi usedly na spánky, byly zřejmě docela obyčejnými elektrodami, póly přístroje uspávajícího použitím elektrického proudu. Dnes jsou podobné aparáty celkem běžné i v našich ordinacích."

"Když Francois usnul, byl zabalen do neprodyšných a pro bakterie nepropustných obalů a dopraven do Předmětu - do létajícího stroje Nepozemšťanů. Nevíme, proč k tomu došlo."

"Můžeme to však se značnou pravděpodobností předpokládat!" vložil se opět doktor Vrbka. "Důvody mohou být celkem dva. První spočívá v přání ukázat domácím zvědavcům obyvatele Země a dozvědět se případně od něho co nejvíce o pozemské civilizaci, s níž se zatím Nepozemšťané nestýkali. Druhý důvod (zdá se mi pravděpodobnější) je zase lékařský: Nepozemšťané si nebyli jisti, zda Francois přece jen nezanesl do Dábova prstenu a mezi ně nějaké zhoubné bakterie. Proto si ho přáli mít s sebou -snad aby mohli příslušné kmeny choroboplodných zárodků zkoumat, anebo aby mohli spíše připravit účinné léky podle protilátek ve Francoisově krvi. Oba důvody dostatečně vysvětlují Francoisův únos, který byl pro něho zároveň záchranou od jisté smrti. Ted se však dostáváme k nejtvrďšímu oříšku. To, co jsme až dosud popsali, trvalo několik týdnů. Kde strávil Francois Maret téměř sto let?"

"Myslím, že se dohodneme. Na cestě. Letěl vesmírem velmi, velmi daleko, určitě dál, než jsou planety naší sluneční soustavy. Předpokládáme-li, že se kosmický koráb pohyboval se stálým zrychlením deseti metrů za vteřinu, pak urazil vzdálenost k Měsíci za pouhé dvě hodiny a 26 minut, k Plutu, na samé hranice sluneční soustavy, za 12,4 dny. K nejbližší hvězdě-Proximě Centauri-by i s úsekem setrvačného letu a brzděním letěl necelých šest let. Vyjdeme-li z této rychlosti, dostáváme další cestovní časy: Sírius asi 11 let, Capella 46 let. Zde někde by mohl být domov stříbrných obrů."

"Po celou dobu letu tam i nazpět," pokračoval zase doktor Vrbka, "byl Francois Maret uložen v nádrži zajišťující ochranu před přetížením při zrychlování a zpomalování kosmické lodi. A ještě něco: pobyt ve 'vaně s nějakým rosolem', jak popsal ono zařízení, měl zřejmě i zabránit poškození pokožky při mnoho desítek let trvající klinické smrti."

"Smrti?" zeptal jsem se s údivem. "Vždyť přece Francois nezemřel!"

"Obávám se, že se mýlíte, milý příteli. Je to sice protismyslné, ale jenom mrtví nestárnou. Francois za sto let nezestárl - bylo to tedy sto let, kdy jeho organismus téměř nepracoval. Cévy, srdce, nervy i všechno ostatní odpočívalo. Jediným rozumným vysvětlením je zastavení nebo výrazné zpomalení všech životních pochodů. Jinými slovy - i když se tomu

bráníte - klinická smrt.

Během této doby byl Francois uměle vyživován roztoky vpravovanými do žil. Část barevných pentlí jako v kabaretu byla hadičkami, přivádějícími tyto roztoky. Jiné asi vedly od přístrojů zaznamenávajících stav jeho organismu. Hodinky na stěně nesloužily k měření času, ale právě k tomuto účelu.

Je to vlastně úžasné, doktore, co stříbrní obři dokázali! Vždyť ani podrobně neznají pochody v lidském organismu, a právě nám ukázali cestu k překonání vesmírných vzdáleností od hvězd ke hvězdě! A ještě ke všemu mám dojem, že se celé ošetření Francoise po dobu letu tam i zpět odehrálo bez osobní účasti Nepozemšťanů. Uvědomujete si přece, že žádného z nich ani nezahlédl? Obava z pozemských bakterií byla zřejmě velmi silná!"

"Teď zase chvíli já," přihlásil jsem se o slovo jako rozhlasový reportér při kopané, "když dovolíte. Dlouhý, několik desítek let trvající spánek nebo smrt, z nichž se Francois občas probíral k jakémusi polovědomí a uvědomoval si nádrž s rosolovitou tekutinou, barevné hadičky a ciferníky na stěně, byl vystřídán bděním s jinou dekorací: místností s křeslem a ložem zároveň. Kosmický koráb zřejmě přistál na planetě cizího slunce a stříbrní obři, asi komise vědců, přistoupili ke zkoumání neznámého, nebo, lépe řečeno, ne zcela známého druhu vesmírného života: člověka. Tělesnou schránku, jak se zdá, nepotřebovali mnoho zkoumat -vždyť se jim podařilo i to, o co dosud lékařská věda marně usiluje. Zajímá je spíše jeho duševní život a zážitky, jejichž prostřednictvím nahlédli do myšlení lidstva.

„Mouchy na spáncích“ tentokrát neměly Francoise uspat jako v Ďáblově prstenu, ale zachycovaly myšlenky. Tuším, že naše pozemská lékařská věda dospěla jen k zaznamenávání křivek, z nichž je možno soudit na chorobné stavy mozku. Stříbrní obři jsou určitě dále. Myslím, že umějí v pravém slova smyslu číst myšlenky - snad je i promítat a nahrávat. Jejich přístroj dokonce nutí myslet, vzpomínáte si přece, že Francois Maret vypověděl: „Musel jsem vzpomínat na svůj celý život.“ Zapojení aparátu bylo tedy dvoustranné."

"No - moc dobrou reklamu jsme si neudělali!" prohlásil pochybovačně Vrbka.

"Jak to myslíte? Proč?"

"Jestli stříbrní obři zachycovali Francoisovy myšlenky a vzpomínky, představilo se jim lidstvo jako horda vraždících šílenců. Uvědomte si, že hlavními a nejsilnějšími zážitky krátkého Francoisova života..."

"Pozor - je mu hodně přes sto let!" přerušil jsem Vrbku škodolibě.

Mávl jenom rukou.

"...tedy, že jeho nejsilnějšími zážitky jsou války, boj, vraždění, požáry, bombardování. To nás určitě v očích stříbrných obrů moc nešlechtí."

"Mýlíte se, doktore," odporoval jsem, "já mám ve vědecké možnosti Nepozemšťanů, kteří si vypůjčili Francoise, rozhodně větší důvěru. Věřím, že jsou schopni zachycovat nejen zážitky, ale i pocity, vzrušení - zkrátka všechno, co v člověku je. Jinak by koneckonců měl takový přístroj malou cenu. V tomto případě udělal lidstvu voják Komuny Francois Maret, nadšený, horoucí a nezištný mladík, stokrát lepší reklamu než kdokoli jiný. Představte si, že by stříbrní obři například přibalili do svého korábu nějakého bankéře, směnárníka nebo dokonce vůdce Versailleských, ničemu Thierse! A to mluvím jen o Francoisových současnicích..."

"Asi máte pravdu," připustil Vrbka, "napadá mě však zajímavá myšlenka, na kterou jste mne právě přivedl. Řekl jste doslova: „Nepozemšťané si Francoise vypůjčili.“ Opravdu - zdá se, že ho v nejkratší možné lhůtě vrátili. Proč? Je to -je to jako kdyby naše vláda pořádala zvláštní výpravu do střední Afriky, aby byla do pralesa vrácena opička z pražské zoo. Nemyslíte?"

"Moc zdvořilý zrovna k lidstvu nejste. Opičky! Opičky ze zoo!"

"Vy víte, doktore, jak to myslím! Rozhodně jsme o pár délek za nimi. Vždyť, člověče, stříbrní obři strašili v Ďáblově prstenu už před tisíci a tisíci lety! Víte, kde bude za tři nebo čtyři tisíce let lidstvo? První letadlo vzletlo teprve před šedesáti lety! Dovedete si vůbec představit obrovské úsilí, námahu, množství materiálu a práce, které takový výlet, řekněme z Capelly do sluneční soustavy, vyžaduje? A to všechno kvůli mládenci Francoisovi..."

"Snad i kvůli němu, doktore!" řekl jsem trochu pozlobeně. "Úroveň lidstva a všech civilizací ve vesmíru rozhodně nemůžeme měřit rychlostí letadel a velikostí raket a úhlopříčkami obrazovek televizorů, ale něčím docela jiným. Až nebudou lidé ani na okamžik váhat vyslat výpravu do střední Afriky, aby tam vrátili do pralesa opičku, po které vřeští opičí máma, až se vydají ke Capelle, aby tam dovezli zpět v neporušeném stavu Capellana, kterého si vypůjčili -pak, milý doktore, pak teprve budou skutečnými lidmi, vládci této planety Země." "Rozumím, to se ví, že rozumím," přisvědčoval doktor Vrbka, "jenže nerozumím tomu, proč byl Francois vrácen zrovna sem k nám, na Vysočinu."

"A kam ho měli podle vás stříbrní obři vrátit? Do Ďáblova prstenu? Pěkně děkuju za takovou laskavost! Víte, já mám i o tom svou soukromou myšlenku. Poslouchejte: stříbrní obři zjistili, že Francois Maret není opička z pralesa. Že jeho myšlení je jim blízké. Že lidstvo dospělo úrovně, v níž bude možno navázat styk obou vesmírných civilizací. Proto byla ihned - nebo, řekněme, za určitou dobu, kterou milý Francois prospal jako sysel - vypravena další expedice k Zemi. Jejím úkolem bylo mimo jiné i vysadit milého Francoise tam, kde nalezne podle zjištění nepozemských lékařů nejlepší podmínky. Je pro nás přece docela lichotivé, že si vybrali Vysočinu, nemyslíte? Vesmírný koráb stříbrných obrů pak pokračoval v průzkumu. Nevzdálil se hned do vesmíru, naopak, setrval poblíž Země, jak dosvědčili muzikanti v okolí Mohuče. Měl okrouhlý tvar létajícího disku - což docela dobře odpovídá Francoisovu popisu Předmětu v Ďáblově prstenu. Možná že se ještě někde docela blízko potuluje, snad už se zase vrací do hlubin vesmíru a letí domů s čerstvými zprávami..."

"Takže..." naklonil se doktor Vrbka, div nepřevrhl hrnek kávy.

"Takže asi tak za osmdesát nebo devadesát let se stříbrní obři vrátí. Tentokrát už ne tajně a kradmo do Ďáblova prstenu, ale s kyticí a muzikou. Doktore, doktore, já věřím, že už budeme na jejich uvítání připraveni! Že si neuděláme ostudu. Vidíte, že tomu také věříte?"

Vrbka přikývl a obrátil hlavu ke dveřím, za nimiž cosi kutila jeho manželka.

"Věro!" zavolal, "Věruško! Připrav ještě nějaké šálky. Přijdou k nám hosté...!"

Čekal jsem dost dlouho. Neobjevily se ani novinové články s palcovými titulky, ani zvláštní vydání, ani rozhlasové pořady a tiskové konference. Francois zmizel jako kámen hozený do rybníka. A přece je jediným pozemšťanem, který navštívil planetu vzdáleného slunce. Stal se vyslancem nás, lidí. Myslím, že to nebyl špatný vyslanec.

Teprve včera jsem od něho dostal lístek. Z Paříže. Byl psán plnicím perem a opatřen správnou známkou. Francois Maret se už zřejmě vpravil do našich poměrů a trochu se naučil pohybovat ve světě, kde by dnes měli žít leda jeho pravnucci. Rád by prý se mnou mluvil a probral svoje příhody ještě jednou od počátku. Pracuje v letecké továrně - láska ke vzduchoplavbě ho zřejmě neopustila.

Desátník Francois Maret, voják Komuny...

Ano, určitě se za ním podívám. Musíme společně vyprávět světu, že nejsme ve vesmíru sami a že se chvíle velkého setkání každým dnem blíží.

KURSK 7/6/43/1207

Stroj je pečlivě uložen a my dobře sedíme. Všechno je v nejlepším pořádku. Doufám, že motocyklu se nic nestane a my ve zdraví dojedeme. Dejž to Bůh!

Karel Poláček: Michelup a motocykl

I

Chtít na malé ploše krátkého popisu pravdivě vylíčit mnoho věcí najednou nebývá snadné. Přesto doufám, že se mi podaří srozumitelně objasnit různé souvislosti, takže nakonec jasně vyplyne, proč byla společnost TEMPUS nucena přerušit komerčně velmi úspěšné turistické výpravy, proč měl mnich Bylandského kláštera bratr Wilfred vážné obtíže se svými spolubratry, proč byl odvolán znamenitý voják plukovník von Runge z dávno a dobře vysloužené funkce velitele pancéřového pluku a zejména - kromě celé řady dalších pozoruhodných důsledků - proč byl zbaven hodnosti gardový desátník Šumaj, řečený Bělíce, a degradován na vojína čili ucho. Posledně jmenovaná nepříjemnost se může zdát vůbec a v širších souvislostech strašlivého zmatku rozhodujících měsíců války zvláště docela malichernou lapálií. Brzy však uvidíme, že právě ona (kupodivu) poskytuje klíč ke všem ostatním otázkám, objasňujícím se jakousi řetězovou reakcí, vysvětlíme-li trapný, ale zároveň podivuhodný i rozkošný zážitek Šumaje, řečeného Bělíce, umístěný do výchozího bodu událostí.

Je zřejmé, že si autor mohl zvolit celou řadu přitažlivých a z hlediska vzbuzení nezbytného zájmu nakladatele (je daleko důležitější než čtenář, protože autory platí. Nechceš číst - nečti, šašku!) svrchovaně účelných titulů.

Například:

ZÁHADA CHLÍPNÉHO OPATA nebo
ZKÁZA PANCÉŘOVÉHO PLUKOVNÍKA,
případně

ODHALENÍ OTÁZKY STOLETÍ

atp. Doufám, že bude náležitě oceněna jak skromnost, tak nepopíratelná vážnost záměru, nazvali-li jsme přesto materiál tak senzační a v důsledcích pro celou řadu vědeckých oborů přímo převratný stručně a výstižně

KURSK 7/6/43/1207.

Velmi lituji, že nemohu podle osvědčených předpisů antické tragédie dodržet jednotu místa, ba ani času, a že tedy nezačnu 7. června 1943 v Kursku, tím méně o dvanácté hodině a sedmi minutách, ale už v roce 1953, kdy slepý a ke všemu bezruký frankfurtský fyzik Burghardt Heim přednesl svou slavnou přednášku o teorii mezopole v šesti-rozměrném prostoru.

Přednášku vyslechlo 24 penzistů, promrzlých v sychravém odpoledni pozdního říjnového dne, 12 senzacechtivých žen středního věku, které se kdesi doslechly o Heimově válečném zranění (takových lidí byla ovšem ve Frankfurtu a okolí celá spousta, ale žádný z nich veřejně nepřednášel), jeden potrhlý vynálezce perpetua mobile a soukromý docent Spatz. Pouze poslední návštěvník má pro naše další líčení jakýsi význam. Penzisté usnuli hned po prvních slovech - sál byl velmi příjemně vytopen - a ženy středních let po ukojení zvědavosti, nepostrádající erotický nádech, odešly, takže jako skuteční posluchači zbyli pouze perpetuák a docent Spatz.

Vynálezce perpetua mobile (jakýsi truhlář Johannes Pschansky z Herlopsohnstraße) doufal načerpat vytouženou dávku inspirace ze šesti-rozměrného prostoru. Jeho přístroj se totiž v plesnivém trojrozměrném přístěnku za dílnou rozhodně odmítal dát do pohybu. Docent Spatz si spletl datum. Vypravil se na přednášku kolegy Reichelta o subnukleárních jevech; ta se však naneštěstí konala sice na témže místě a v tutéž hodinu, ale o den dříve. Když zjistil svůj omyl, chystal se tiše opustit sál, jenže jaksi nemohl. Dojímal ho okleštěná troska člověka na pódiu za mikrofonem, černé brýle, rovnice a vzorce, diktované světlovlasému mládenci, jenž je krasopisně psal na tabuli pro spící penzisty a pro odcházející potěšené paničky. Báł se, že při odchodu ztropí hluk a upoutá na sebe děsivou slepčovu pozornost, která vůbec, ale ani trochu nevalila zmíněným dámám. Za chvíli ho začala zajímat samotná přednáška. Navzdory sonornímu, jednotvárnému Heimovu hlasu.

Šesti-rozměrný prostor si ovšem docent Spatz nedovedl představit, ale to ho nijak nemrzelo. Ono to totiž dost dobře nejde ani u prajednoduchého čtyřrozměrného prostoru. Používání šesti-rozměrného prostoru k matematickým prostocvikům a kejklům se mu zdálo tak trochu výstředním - bezrukému slepci je však nutné mnoho odpustit a ke všemu matematické konstrukce Burghardta Heima, klenoucí se jaksi goticky, ve vystřelujících, vzrůsných obloucích nad vlastním obsahem sdělení, vypadaly zajímavě a zasvěceně, ačkoliv je ten chlap diktoval docela z paměti. Docent Spatz pocítil posvátnou úctu šachistů začátečníků před exhibicionistou, sehrávajícím partie naslepo, úctu amatérských

brnkálků před barovým klavíristou, hopkajícím ze stupnice do stupnice s okázalou snadností. Obojí je ovšem hrozně jednoduché, levné a bez valného smyslu. Ani Heimovi teď nedala jeho matematická gotika žádnou zvláštní námahu; byla hotová už dávno před válkou a právě kvůli ní byl povolán k nejtajnějšímu výzkumu nejtajnějších raketových zbraní. Kvůli ní se pohádal se svým přímým představeným profesorem Hofbauerem, ignorantem s propůjčenou hodností plukovníka. Ten sice jaktěživ nečetl ani Minkowského, ani Lorenze, ani Diraka, zato však měl nespornou kázeňskou pravomoc poslat poručíka Heima na frontu. Což také s rozkoší učinil. Když pak štábní řezníci dali v lazaretu Heima, vytaženého z hořícího a rozervaného tygra, do pořádku (dá-li se tak nazvat výsledek úspěšné amputace obou paží a neúspěšné snahy zachránit zrak), zůstal mu v nepoškozeném mozku kromě oněch rovnic jen hrozný vztek na všechny Hofbauery, plukovníky, tanky i války, ovšem bez nejmenší možnosti odreagování nějakým trochu účelným činem.

Tolik na vysvětlenou.

Pokud jde o přednášku samotnou, vypustím ze soucitu k čtenáři gotické oblouky matematické klenby i větší část fyzikálního obsahu. Burghardt Heim zkrátka tvrdil, že objevil nový stav hmoty, vyskytující se, jak známo, podle stávajících představ buď v podobě hmoty jako takové, buď v podobě vlnění, nebo konečně v podobě silového pole. Oznámil spícím penzistům, perpeťákovi a docentu Spatzovi (dámy už tehdy dávno odešly), že našel, lépe řečeno matematicky vykalkuloval další možnou tvář hmoty, asi tak na půli cesty mezi tím vším. Nazval ji s obvyklou nenápaditostí matematiků mezopole patrně proto, zeje to název zcela nevhodný a dokonce uvádějící na scestí, ale to není ve vědeckých hantýrkách nic mimořádného.

Mezopole - ovšem v šestirozměrném prostoru - má zajímavou a vítanou vlastnost: může se plynule a bez přechodných stavů měnit buď v hmotu, nebo energii. V prvním případě je to pak mezopole kontrabarické, ve druhém dynabarické. Toto byly teoretické předpoklady, které zabraly naprostou většinu přednášky. V posledních pěti minutách zahuhlal Heim jakoby mimochodem, že na základě sdělených skutečností a ovšem i prací kolegů Knappa (mizení hmoty měněné v energii), Hoyla (mizení energie měněné ve hmotu), a konečně dr. Pagése (levitace hliníkového disku v silovém poli), je naprosto zřejmá možnost postavit letoun diskového tvaru, schopný dosáhnout nadsvětelných rychlostí. Zdánlivá obtíž, spočívající v setrvačnosti a ve všelijakých dalších nepříjemnostech, které by takové rychlosti, jejich změny a obraty letounu přinášely, lze odstranit použitím budičů polí. Heim vypracoval jejich princip a nudné, podružné technické podrobnosti ovšem ponechá inženýrům - konstruktérům. Díky budičům polí může jeho letoun, použitelný vzhledem k nad-světelným rychlostem patrně nejspíše jako meziplanetární koráb, v okamžiku změnit směr i zastavit bez jakýchkoli následků.

Tím skončil.

Perpeťák začal zuřivě a provokativně tleskat, čímž vzbudil většinu penzistů. Nepochopil vůbec nic, zato ale vytušil, že také Heim odporoval nenáviděné oficiální vědě a že se tím ocitl jaksi na jeho straně. Spatz trnul. Nabité množstvím námitek se vyřítil z přednáškové síně, aby si ještě s Heimem pohovořil. Těch posledních pět minut ho málem knokautovalo. Heim jen tak levou rukou vyřídil Einsteina, Diraka, Kraskowského a všechny ostatní, nedotknutelné autority. Shrnul je prostě se stolu jako nepotřebné rekvizity. Nadsvětelné rychlosti! Budiče síly! Probaha! Zahlédl už jen světlovlasého mládence, pomáhajícího Heimovi a pak také nasedajícího do taxíku, který se ihned rozjel a zmizel v obvyklém pouličním zmatku.

Ten večer vytáhl Spatz blok s poznámkami a tu a tam kontroloval Heimovu gotickou klenbu.

"To je legrace," řekl si nakonec, "kdybych docela jistě nevěděl, že je to všechno nesmysl, řekl bych skoro, že ten chlap má nakonec pravdu..."

Vynaložil ještě jisté (nevelké) úsilí na nalezení ztraceného Heima, což znamenalo, že nahlédl do telefonního seznamu a adresáře (marně) a dotázel se příležitostně v evidenci důchodového úřadu pro válečné invalidy (zbytečně). Inzeroval dokonce ve slepeckém časopise Lux, tištěném Braillovým písmem, dokud si neuvědomil, že Heim nemá příslušné orgány ani na čtení tohoto druhu tisku. Heima zkrátka nenalezl.

O přednášce několikrát mluvil se svými kolegy, mladšími docenty, scházejícími se podle posvěceného německého zvyku v městském pivovaru u černého piva, což bylo jednak neobyčejně tradiční (Rontgen, Bohr, Wirchow, Trendelenburg atd. atd.), jednak docela příjemné vzhledem k barokním tvarům sklepnic se smyslem pro legraci.

"Du, Seppl," řekl Spatzovi asi půl roku po Heimově přednášce soukromý docent Hippmann (fyzika turbín), "du, Seppl, nepůjčil bys mi příležitostně poznámky z té%přednášky, no, jak jsi nám vyprávěl? Víš přece, ten blábol o šestirozměrném prostoru a tak. Četl jsem něco podobného v princetonském Digestu a zajímá mě, jestli to ten romantický invalida prostě neopsal."

Seppl Spatz svoje značně načmárané poznámky z blábolu kupodivu našel a Hippmannovi půjčil. Pravdou ovšem je, že tento pán nečetl v princetonském Digestu o šestirozměrném prostoru zhola nic, ba dokonce že princetonský Digest ke své škodě nečetl takřka vůbec, zato však měl v kapse čerstvou smlouvu se společností Trenton Minnesota Rocket and Missile Comp. (zkrátka TMRMC), pas a letenku do USA.

Patříčně zpracované poznámky docenta Spatz z Heimovy přednášky (spoluúčast obou jmenovaných pánů byla zamlčena) učinily jistý dojem na odborného ředitele TMRMC a pomohly poněkud upravit neuspokojivý plat soukromého docenta Hippmanna. Vzhledem k tomu, že nadále jeho pracovní kapacitu zcela vstřebávaly trojrozměrné úkoly, byl elaborát předán výzkumnému oddělení univerzity v Trentonu. TMRMC ji po dobrém americkém zvyku založila a udržovala, čímž si kromě nepochybných zásluh a značných daňových odpisů zajistila i bezplatné provádění nesčetných posudků a porad. Bez vlastní univerzity by přišly řádně draho.

Hippmannovy materiály zaujaly profesora Brookse. Po jejich prostudování měl nápadně shodné pocity se soukromým docentem Spatzem. Kdyby docela určitě nevěděl, že je to nesmysl... atd. atd. Pro jistotu informoval ředitelství TMRMC, že ze staré a zchudlé Evropy získalo geniálního teoretického fyzika světového formátu a obrovské

budoucnosti. Jenže to už byl soukromý docent Hippmann dávno z TMRMC pryč, protože nastoupil poněkud lépe placené místo u Astra Jet Co. (AJC).

Tím odpadly profesorovi Brooksovi veškeré komplikace s případným respektováním autorství chlapa, který zradil firmu. V přiměřeném čase pak vydal několik odborných článků k tomuto tématu. Pokud je dnes známo, nejdůležitějšími z nich jsou Základy teorie mezopole (JAMS, 1/1957) Nové aspekty fyziky velkých rychlostí (JAMS, 3/1958) Ještě ke stavu dynabarie (MFD 11/1959) K poznámkám profesora Howarda (JAMS 3/1961) Ještě k narážkám profesora Howarda (JAMS, 1/1962) Naposledy k invektivám profesora Howarda (JAMS, 4/1962) Možnosti technického využití mezopole (MFD 5/1967) Závěrečné slovo k omylům profesora Howarda (JAMS 3/1968).

Poslední článek vyšel posmrtně a s Brooksovým portrétem. Heimova teorie však vešla ve všeobecnou známost. Stává se takřka vyloučené sledovat její osudy dál se stejnou pečlivostí a důkladností, o jaké jsme se až dosud pokoušeli. Bezpečně ovšem víme, že r. 1979 obdržel van den Haarden Nobelovu cenu za experimentální důkaz kontrabarického mezopole, provedený Fyzikálním ústavem kodaňské univerzity, že obrovský výbuch v Beverly r. 1991, jedna z proslavených katastrof století, byl všetečným novinářem ze Sunday Expressu označen jako výsledek "převratných pokusů se splašenou hmotou, mizející a zase se objevující jako králík v kouzelníkově klobouku" a že v této souvislosti padlo i jméno jakéhosi profesora Bronxu (Brookse?).

Vstup do třetího tisíciletí byl pro naši záležitost (jež nás jediné zajímá) vyznačen jednak celkem neúspěšnými pokusy francouzské letecké továrny AVRO použít změn mezopole k pohonu letadel (čtyři těžké havárie, jeden nevysvětlený výbuch v hangáru), jednak teoretickou prací inženýra Přibyslava Kožnara z pražské techniky o zvláštní souvislosti Brooksových teorémů s problematikou relativity času. Článek vyšel v Rozletech Československé jednoty matematiků a fyziků, tehdy už samozřejmě ne tištěných, ale dodávaných zájemcům o jednotlivé práce radiodálnopisem. Titul článku vzbudil neobyčejný ohlas. Ze zachovaných záznamů v archivu administrace je patrné, že článek převzalo neméně než 53 účastníků radiodálnopisné sítě.

"Závěrem je tedy možno říci," končil inženýr Kožnar, "že se zčistajasna ocitáme před dalším z celé řady fyzikálních paradoxů. Jestliže se v setrvačné soustavě, jak známo, čas se vzrůstající rychlostí pohybujícího se tělesa vůči souřadnému systému zkracuje a při (ryze teoretickém) dosažení světelné rychlosti 300 000 km/sec. zastavuje, pak musíme mít za to, že za dalšího narůstání, které Einstein popíral a Dirac vylučoval, dospějeme k jevům zcela novým. Logicky uvažováno by mělo nastat obrácení časové osy, tedy zpětný vratný pohyb od následků k příčinám, sestupující v řadě letopočtů, což je arci myšlenka podivná a zdravému rozumu se přičící. Avšak kolik předsudků zdravého rozumu již moderní fyzika rozmetala! Pokud pak jde o obecnou teorii relativity a gravitace, je dostatečně známo, že se její hlavní filozofický sloup povážlivě zakymácel již po zveřejnění výsledků bádání profesora R. Dickeha, dokazujícího, že odchylky v pohybu Merkura lze přirozeně, abychom tak řekli, newtonsky vysvětlit prostým oploštěním Slunce. Konečný matematický soud o předestřeném časoprostorovém paradoxu musejí ovšem vyřknout odborníci, kteří jediní jsou s to aplikovat jej na velmi složitou soustavu Brooksova šesti-rozměrného prostoru."

Kromě ukázky důstojného způsobu vyjadřování, jakým byly v roce 2001 články v RČJMF prodehnuty, jsme vlastně Kožnarovým článkem ukončili přehlídku vývoje teorie, nezbytnou pro pochopení všech událostí kolem degradace desátníka Šumaje, zvaného Bělice. Nebylo ani třeba, aby zasáhli odborníci, jedině schopní aplikovat atd. atd., jak se naivně domníval inženýr Kožnar. Celá řada leteckých továren v tichosti připravila už dávno programy řešení úloh v šesti-rozměrném prostoru. Pro jistotu, kdyby to těm mládencům z AVRA náhodou vyšlo a kdyby se s tím pitomým mezopolem začalo cvokatět taky u nás, jak se přibližně stejně vyjadřovali atraktivní letečtí odborníci ke svým obdivujícím se a většinou platinovým společníkům.

Události postupovaly zvolna, ale nezadržitelně. Bylo třeba vyřešit řadu obtíží, především znovu objevit Heimovy budiče polí, které si nepřihlíš svědomitý docent Spatz úplně zapomněl poznamenat. Vyžadovala to bezpečnost konstrukce i posádky, zejména však potřeba zajistit, aby se cestou proti proudu času nerozložil sám přístroj nejprve v jednotlivé součástky a pak v rudy a suroviny, jakmile by překročil vlastní výrobní datum, a ovšem posádka v děti, embrya a v bezmocně se zmlátující zárodečné buňky. Heimovy budiče, ostatně podstatně zdokonalené, se teď jmenovaly Novikovovy integrátory (Nobelova cena za fyziku r. 2019). První experiment se živou bytostí za nads větelné rychlosti provedli japonští vědci roku 2024 se vzpouzející se bílou myší. Ocitla se během několika vteřin, kdy zmizela v mimoprostoru, o 283 hodiny nazpět v čase, což dokázaly i provedené snímky.

Po několika měsících se vytvořil zárodek společnosti TEMPUS - CESTY ČASEM.

Trvalo však téměř dvacet let, než byla do minulosti vypuštěna první pokusná stanice s lidskou posádkou, přesně řečeno do 3. dubna 2043. Tehdy už ovšem bylo mezopole dávno používáno jako pohonného principu podsvětelných extraplanetárních korábů. Měla (jak už Burghardt Heim správně a jasnozřivě předpověděl) tvar stříbřitého talíře. Po slavnostním obřadu křtu, provedeném samotným prezidentem TEMPUSU, dostala jméno "Profesor Brooks".

II

Nejvážnější obtíže společnosti TEMPUS, pořádající cesty časem, kupodivu nebyly, jak by snad leckdo očekával, technického rázu. Společnost byla brzy nucena zaměstnávat přibližně stejný počet právníků jako fyziků a konstruktérů a ke všemu velmi vydatně podplácet několik vlivných politiků a jejich sekretářů. Podplácení sekretářů bylo obvykle nákladnější, ale zato zařizovali potřebné věci inteligentněji a spolehlivěji.

Za prvních zkušebních letů prototypů, zahájených "Profesorem Brooksem", nedošlo k žádným větším nepříjemnostem. Létající talíře, cestující časem, totiž navštěvovaly pouze období velmi nedávná a blízká, vracející se o hodiny, nejvýše o dny. To bylo sice pro vědu nesmírně důležité a dokonale převratné, společnosti TEMPUS však zcela nedostačující. Za záplavou vědeckých článků, pamětních desek a pomníků profesora Brookse i inženýra Přibyslava Kožnara se totiž teprve rýsovaly skutečně vábné perspektivy, mihotající se v růžovém oparu rychlé amortizace nákladů a následujících

čistých zisků: cesty časem jako největší turistický trhák všech sezón. Ředitelé TEMPUSU snili luzné vidiny o pustnouce Mallorce, o vylidněném Azurovém pobřeží, o Copacabaně, na níž hraje jen několik otrhánků kopanou, a o Playa Varaderos, kde za noci smutně vyjí ti, no, zkrátka nějaká místní zvířata. Veletok moderních nomádů, potulujících se ve XXI. století sem a tam po zeměkouli i po planetách, měl být soustředěn jako trychtýřem do náruče (a pokladny) TEMPUSU.

Uskutečnění projektu bránilo několik okolností, které by bylo možné souhrnně nazvat problematikou příčinnosti. Vědci, zejména filozofové (potrhli, jak vždycky jako epithetonconstans neopomněl dodat prezident TEMPUSU van den Rodde), přímo zasypali vlády všech států varovnými dopisy s přibližně stejnou myšlenkou: aby si lidstvo nehrálo s ohněm.

"Zasahování do minulosti, rozrušení řetězu příčin a následků povede k daleko závažnějším poruchám, než současné odpálení všech zásob atomových a vodíkových bomb," přeháněl poněkud profesor Captain, protože odpálení pouze nepatrného procentacelkového počtu bomb, evidovaných trvale zasedající komisí pro odzbrojení, by rozmetalo zeměkouli na prášek a těžko si představit ještě něco "daleko závažnějšího". Z lidského hlediska ovšem.

"Čas, stvořený Bohem samotným aktem vnesení prvopočátečního Pohybu do Nicoty, vylučující jak ve smyslu teoretickém, tak fyzikálním existenci jakýchkoli měřítek a tím i veličin, nelze bez trestu porušovat v jeho božské souvislosti. Takové počínání je hříchem nejen ve smyslu církevní věrouky, ale i ve smyslu všeobecně humanistickém," tvrdil v úvodníku Osservatore Romano kardinál Trezzi, sekretář Svaté Stolice a mluvčí radikálního křídla novotomistů v kurii.

Zkrátka - ač z různých důvodů, všichni byli zajedno, že není tak docela jednoduché podívat se do minulosti a - například - zardousit v kolébce vlastního dědečka. Tento drastický příklad (poprvé ho použil populární komentátor AFP Gedeon Brown) dostatečně plasticky nadhodil paradoxní řetěz otázek. Narodí se vůbec vrah, který čin spáchal? A nenarodí-li se, jak mohl být vrahem? A narodí-li se, jakým zázrakem se bez spoluúčasti mrtvého dědečka v aktu plození narodil?

Počítací stroje dokonale zklamaly, přesně řečeno zklamal důvtip programátorů. Otázku zkrátka nebylo možné položit. Sama otázka byla absurdní a protismyslná.

Právě do této skulinky vnikli jak čilý hmyz advokáti TEMPUSU a po několikaletém procesu (soudní akta byla pak vydána v kompletu téměř dvojnásobně objemnějším než historické protokoly Warrenovy komise) konečně dosáhli kýženého vítězství: povolení turistických, novinářských a vůbec nevědeckých výprav časem, ovšem za předpokladu, že společnost TEMPUS učiní vše, aby nerozrušila řetěz příčin a následků, nedopustila se hříchu ani ve smyslu církevní věrouky, ani ve smyslu obecně humanistickém a samozřejmě že řádným výběrem a poučením cestovatelů vyloučí svévolné vraždy dědečků i všech ostatních předků a nepřijemných obchodních či životních partnerů.

Záhy se ukázalo, že to bylo Pyrrhovo vítězství. Nadsvětelné létající talíře TEMPUSU stíhala celá řada nehod, které nebylo možno zatajit. Dětské nemoci, samozřejmě, jak ujistěvali technici a jak znovu opakovali ustaraní advokáti. Začalo to nešťastnou příhodou dvoumístného talíře FS 3, podstatně zdokonaleného typu řady "Profesor Brooks". Přístroj byl odeslán do r. 1965, kde se měl vynořit z mimoprostoru a z bezpečné vzdálenosti umožnit posádce, dvěma historikům-specialistům na XX. století, studium tehdejších komunikačních sítí. Přes všechna bezpečnostní opatření se jednomu z vědců, profesorovi Mitchovi, podařilo v pochopitelné snaze o co nejpřesnější zachycení hodinové frekvence benzinovýkůšných samohybů sestoupit až nad hlavní rozvod vysokého napětí (ve XX. století nebyla totiž elektřina dopravována Breixovými solenoidy, ale dráty z vodivých materiálů). Mocné energetické pole kolem disku FS 3 přirozeně rázem vyřadilo tak primitivní vodič z provozu a zděšený profesor Mitch viděl, jak všechna světla široko daleko rázem zhasla, jako když sfoukne milióny svíček najednou.

New York Herald Tribune 10. listopadu 1965 (titulky): 36 miliónů Američanů bez proudu! Černý den, vlastně černá noc v USA. 300 000 lidí uvězněno ve výtazích! Porucha sítě u Niagarských vodopádů? Kybernetické stroje se bouří?

New York Herald Tribune 21. srpna 1966 (titulky): Porodnice zaplněny nocí tmy před devíti měsíci! Počet novorozeňat stoupl o 480 %!

Flying Saucers Review, 1/1966 (titulky):

Rudý létající talíř nad Syracusami v okamžiku selhání sítě!

Pozorování pilota.

Fotograf zachycuje létající talíř na snímku v New Yorku!

Skandál se podařilo ututlat díky tomu, že vládní místa neměla ani tušení o následcích, které se projeví za devět měsíců a které vyplynuly ze skutečnosti, že vinou Mitchova talíře nebylo v postiženém okrsku nic, ale vůbec nic na práci.

Televize, rozhlas, kina, divadla, hospody - zkrátka všechno zajímavé bylo jedním rázem vyřazeno z provozu a zbyly jen starobylé zábavy bez nutnosti technických předpokladů.

Vzápětí se však na TEMPUS přivalil další skandál, tím horší, že byl zaviněn hrubým zanedbáním zákonných předpisů, omezujících účast na cestách časem na ty osoby, které svou minulostí dávají alespoň jakous takous záruku vyhnutí se nepřijemnostem. Šlo o sebevraždu samotného syna prezidenta společnosti TEMPUS van den Rodda, jejíž obětí se stala i známá filmová a televizní herečka Kim Nowotny. Parta zlaté mládeže v čele s Roddem jun. se vypravila za zvláště výhodných podmínek v šesti létajících talířích typu FS 3 do doby druhé světové války, což bylo samo o sobě odsouzené. Tento nešvar se totiž nadmíru rozmohl a létající talíře společnosti TEMPUS, obsazené senzacechtivými turisty, se nad bojiště nešťastného světa jen hemžily a zanedlouho rozšířily svou nežádoucí, pro vědu zhoula bezcennou působnost kromě druhé světové války i na řadu dalších konfliktů.

"Piloti druhé světové války, zejména na tichomořském bojišti a posléze i piloti korejského konfliktu velmi dobře znají létající talíře. Přilétaly k nim takřka na dostřel a opět bleskurychle mizely, nežli bylo možné vypálit první dávku z kulometu nebo rychlopalného děla. Někdy doprovázely v uctivé vzdálenosti a po celé hodiny svazy našich bombardovacích letadel nad Pacifikem. Naši chlapci jim říkali Foo-fighters."
(Major Keyhoe, Vesmír se blíží)

Mladý van den Rodde se svou společností však omylem vystoupil z mimoprostoru oproti původnímu programu dříve, podle výpovědi svědků 21. června 1947, a to nad jakousi lodí, plující v oceánu, který vyslechnutí svědkové nedovedli identifikovat. Přes přísný zákaz se všechny létající talíře přiblížily k lodi tak, že musely být zpozorovány. Tento okamžik zvolil nešťastný mladík k provedení svého úmyslu: odpálil výbušninu, kterou měl zřejmě v aktovce, přičemž byl talíř zničen. Zahynul nejen sebevrah, ale i jeho společnice, krásná Kim Nowotny.

"Jedenadvacátého června tohoto roku hlídkovala americká loď Tacoma Harbour Patrol na moři v blízkosti ostrova Maui Island. Námořník Dahl, který byl právě ve službě na pozorovatelně, spatřil náhle ve výšce asi 600 metrů skupinu šesti obrovských disků, seskupených do formace. Viditelnost byla dokonalá a předměty byly přímo nad lodí. Pět disků kroužilo kolem šestého, který se po jistou dobu nepohyboval vůbec. Poté předměty sestoupily do výšky 150 metrů. Nevydávaly přitom žádný zvuk. Střední disk náhle explodoval za doprovodu ohlušující detonace. Od jiskřivého světla exploze se oddělil temný předmět, který s hlučným sykotem zmizel v moři u ostrova. Neúplná skupina disků se ihned po explozi zvedla a velkou rychlostí zmizela ve výši."
(Ze zprávy vyšetřující komise US Navy)

Advokátům TEMPUSU se podařilo po velkém úsilí dosáhnout obnovení koncese jen díky skutečnosti, že trosky spadly do moře, a nelze tudíž -jak zdůrazňovala obhajoba - očekávat závažnější působení v oblasti lidských činů a vztahů.

Bylo však rozhodnuto odesílat napříště létající talíře do dávnější minulosti, patrně ve víře, že tak vzdálené příčiny nemohou být zdrojem obtíží. Několik odborníků ovšem (jako vždy) protestovalo. Tvrdili, že je úplně fuk, jestli se do minulosti pleteme včera nebo před miliónem let. Jejich mínění nebylo bráno vážně.

Pro lety do vzdálené minulosti vyvinuli konstruktéři společnosti TEMPUS neobyčejně dokonalé létající talíře typu FS 602 a FS 603, opatřené dvojnásobně jištěnou automatikou. Nějakou dobu šlo všechno znamenitě. Známý lovec Sigi Lucceni udělal mimořádnou reklamu celé společnosti, když v nejlepším vysílacím čase italské televize vyprávěl o dramatických zážitcích na lovu aluviálních potvor někde v okolí dnešní Velké Oděsy.

"V oděských katakombách byly minulý měsíc odkryty dosud neznámé prostory, přímo naplněné kostmi pravěkých zvířat, nosorožců, žiraf, pštrosů a dalších. Fyzik Matěj Agrest upozornil na nevysvětlitelnou zajímavost: některé lebky jeví stopy průstřelů a několik kostí se zdá být opracováno kovovými nástroji, přestože v době, kdy tato zvířata v jižním Rusku žila, nebylo po člověku ještě ani potuchy."
(Technika mládězi 4, 1966)

Nikoho příliš nerozčílilo, že signor Lucceni tak brutálně zasáhl do řetězu příčin a následků. Pravěký nosorožec patrně není příčinou, která by stála za zmínku.

A pak přišly na TEMPUS dvě rány najednou. Populární zpěvák a idol Lulu Gold se svým, řekněme, velmi dobrým a intimním přítelem, bývalým tanečníkem Jo Longem, se vydali na krátkou víkendovou cestu do starověku. Z reklamních důvodů ovšem.

"Chceme přinést světu antiky božský dar zpěvu a tance, vid', chlapče?" vyjádřil se Lulu na malé tiskové konferenci před startem, který byl brzy povolen. Smíšená kontrolní komise TEMPUSU a příslušných vládních úřadů usoudila, že příčinný řetězec utrpí méně, budou-li Lulu a Jo rozdávat své božské dary někde poblíž novostavby Akropole, než hýřili jimi např. v televizi. Netušili ovšem, jaké následky bude tato lehkomyšlnost mít.

První nepříjemností byla porucha klimatizace, která prý (jak shodně po návratu tvrdil Lulu i chlapec Jo) je přinutila přistát před určeným cílovým časem někde ve Střední Americe. Ze zmatených výpovědí, ostatně skrytých dodnes v trezoru smíšené komise, vyplývá, že tam během zastávky rozseli dar zpěvu a tance vskutku velkoryse. Nadělali strašlivý zmatek, a jak se zdá, úplně vyvedli domorodé obyvatelstvo z míry, takže v nich vidělo jakési zvláštní čerty nebo demony a udělalo podle svých sil všechno, aby co nejrychleji zmizeli a už se jaktěživi nevrátili. Naivní Indiáni se dokonce snažili oba rozséváče božských darů zaplašit děsivými kostýmy chobotnic.

"Jednou z největších záhad současné amerikanistiky je tzv. Údolí plačícího boha poblíž jezera Titicaca. Na rozlehlé náhorní planině byly nalezeny složité systémy příkopů, pokračující až do mnohakilometrových vzdáleností zídkami z bílých kamenů. Amerikanisté je považovali za zavodňovací nebo obranná zařízení tak dlouho, než byly pořízeny první letecké snímky. Ty odhalily, že příkopy ve skutečnosti vytvářejí obrovské obrazce podivných zvířat, chobotnic, pavouků a neznámých ryb. Zdá se, že je indiánské kmeny, žijící na tomto území, vytvořily jako ochranu před zlými božstvy, která by mohla přijít z nebes." (Amerikanistický archiv 7/1964)

Samo o sobě by to byla spíš legrace a Členy komise celá historka náležitě pobavila, jenže potom vylezly z Lulu a z chlapce Jo závažnější věci. Vzhledem k neplánovanému mezipřistání při další cestě se totiž nedostali na Akropol, ale (patrně) do východního Středomoří, kde přistáli v roce 2015 před Kristem u jakéhosi města tak nešťastně, že FS 602 nezůstal viset nad zemí, jak bylo konstruktéry zaručováno, ale dosedl na zem. I za těchto okolností bylo sice možné

startovat, avšak účinek mezopole, přesněji řečeno přímá proměna hmoty v energii musela na blízké okolí zapůsobit asi jako výbuch atomové bomby střední ráže. Což oba cestovatelé naštěstí viděli.

Božský Lulu nakonec přece jen přesvědčil komisi, že se oba poctivě snažili všemi způsoby, zejména alegorickým tancem, přimět jakéhosi dědka, zabaleného do prostěradla, aby na nějakou dobu zmizel za nejbližší kopečky.

"Přišli pak dva andělé do Sodomy a Lot seděl v bráně Sodomské. Kteréžto když zřel, vstav, šel jim v cestu a sklonil se tváří až k zemi."

(První kniha Mojžíšova, kapitola 19.)

Dědek v prostěradle byl patrně duševně chorý nebo senilní, nebo obojí. Stále se jenom klaněl a něco mumlal podivným jazykem, v němž chlapec Jo rozpoznal němčinu. Ani se nehnul z místa, ačkoli jej Lulu dířel za šos i za ruce, zatímco se Jo marně pokoušel uvést odbornými kopanci do pohybu několik vyzábělých a špinavých koz, které dotyčný stařík hlídal. Odmítl prostě opustit pár chatrčí, stojících opodál, kolem nichž se hemžila další individua ve stejně výstředních hábitech a další kozy. Pár set metrů daleko bylo, jestli se Lulu dobře pamatuje, několik docela podobných barabizen, jejichž zkoumáním se už nemohli zdržovat. Za pobytu v Jižní Americe a při tahanici s dědkem uběhl vyměřený čas. Lulu musel večer podle smlouvy vystupovat v televizní estrádě. Zapjal tedy mezopole a šťastně se odlepil od země. Připouštěl, že nevyhnutelná tlaková a tepelná vlna mohla ty barabizny kolem poněkud pocuchat.

"A Hospodin dštil na Sodomu a na Gomoru sírou a ohněm od Hospodina s nebe. A podvrátil ta města i všecku tu rovinu, všecky také obyvatele těch měst i všecko, což roste ze země... A pohleděv k Sodomě a Gomoře i na všecku zemi té roviny, uzřel, a aj, vystupoval dým z země té, jako dým z vápenice."

(První kniha Mojžíšova, kapitola 19.)

V tomto okamžiku mohly vlastně všechny potíže TEMPUSU, jeho správní rady a uštvaných advokátů skončit. Nelze-li pochopitelně od vědců žádat, aby četli a pamatovali si zvětšelé kroniky nebo dokonce dvě stě let staré ročníky poněkud potřeštěných revue, přece jen snad určitá povšechná znalost Starého zákona...

Jak je vidět, ne.

Nikdo z advokátů a soudců jaktěživ neslyšel o Sodomě a Gomoře, a slyšel-li snad přece, rozhodně je neuváděl v souvislost s barabiznami rozsévající božských darů Lulu a Joa. Utkvěly asi v podvědomí lidí jako bělostné metropole, obklopené vysokými hradbami a stěží by koho napadlo, že se úctyhodný patriarcha Lot ani trochu nepodobal například prezidentu správní rady TEMPUSU. Kdyby tomu tak nebylo, zjistili by úspěšní advokáti, rozpačení soudcové i hluboce odcizená správní rada, kolísající mezi lehkým optimismem a hlubokou depresí, už tenkrát to, co teprve za plných dvacet let publikoval profesor Rittberger. Že totiž v nezrušitelném řetězci vesmíru, postupujícím nevyhnutelně od příčin k následkům, byla od pradávna zašifrována nejen Sodoma a Gomora včetně vyzábělých a špinavých koz pana Lota, ale i jejich zničení dvěma potrhými parazity, kteří se vecpali do létajícího talíře společnosti TEMPUS. Že zkrátka náš lidský čas, což, jak profesor Rittberger velkomyslně připustil, tušil již jakýsi starý, bezvýznamný filozof jménem Henri Bergson, je jen jedním z nespočetných časů, protínajících se všemi směry a v nejrůznějších prostorech, plných podivných dimenzí. A že podiv nad tím je přinejmenším stejně početilý a živočišný, jako podiv mravence, kráčejiho sice stále kupředu, přece se však po absolvování rovníku kopacího míče vracejiho zase tam, odkud vyšel. A jestliže by příčinu tak podivného jevu měl mravenec koneckonců pochopit, pak dvojrozměrné bytosti (a čím jiným jsme my tváří v tvář prostorům o více než třech rozměrech?) by stály nutně a navždycky před neřešitelnou záhadou.

Po tomto vysvětlení je nepochybně jasné, že v lůně příčinnosti od věčnosti dřímala i svrchovaná pitomost, které se Lulu a Jo vzápětí dopustili. Nepřešli do mimoprostoru a nevrátili se, jak by se slušelo a patřilo, na soukromou základnu společnosti TEMPUS, nýbrž se znovu snesli o pár desítek kilometrů dále a tam - advokáty TEMPUSU málem ranila mrtvice - naložili do talíře polonahého otrhaného chlapíka, aby jej dovezli do XXI. století. Tuto nehoráznost měli domluvenou, jak s fňukáním připustil chlapec Jo, již dávno. Polonahý muž se dost chabě bránil, nechal se nakonec vtáhnout do FS 602 a tam v koutečku pod kontrolním panelem upadl do stavu jakési strnulosti, podobné chování brouků kováříků, předstírajících na dlani smrt.

"I přátelil se Enoch s bohy a bohové odvezli jej v ohnivém voze na nebesa."

(Kumránský svitek č. 1164. Revue de Cumranologie, 7, 1966)

A jako brouk kovářík dosáhl i unesený svého: Lulu a Jo se zděsili, že by přivezli do XXI. století mrtvolu, což by bylo patrně vším možným, jen ne skvělou reklamou. Přiblížili se proto k zemi potřeť a milého chlapíka prostě vystřčili z talíře, aniž se obtěžovali povšimnout si, kam a do které doby. Lulu soudil, že to mohlo být tak asi kolem XIII. století a snad někde ve Skotsku.

"Krajina na nás působila tak nějak... tak anglicky, jestli to dokážete pochopit. Vid', Jo?" prohlásil doslova.

"Prostudováním starých zápisů a kronik bylo zjištěno, že se pravděpodobně v roce 1341 objevil na západním pobřeží Irska muž tmavé tváře a v podivném úboru, značně vyčerpaný a nemocný, který patrně připlul, hnán mořskými proudy, přes Atlantický oceán. Indiáni tedy objevili Evropu daleko dříve než Kolumbus Ameriku. Podivný muž byl věnován darem vévodovi z Warwicku, brzy však zemřel."

(T. Jones, Kolumbovi předchůdci, Manchester 1954)

Nosorožci, prosím. Pár barabizen, budiž. Ale přenášet lidi ze století do století nebo dokonce do tisíciletí a ponechávat je v té cizotě... To nedokázali obhájit ani rutinovani advokáti TEMPUSU. K pyramidální pitomosti miláčků Joea a Lulu přistupovaly jako přitěžující okolnosti i neustálé poruchy FS 602, ačkoli právě tento typ byl prohlašován za naprosto bezpečný. Ani tohle nemohli advokáti TEMPUSU vyvrátit. Téměř současně s Lulu a Joem totiž startoval na cestu časem bankéř Gustav Mayerbar, vášnivý archeolog amatér a odborník na středověké kláštery (viz známou knihu G. Mayerbar: Short Description of etc. etc... for the Amateur Medievalists, Apple and Apple, London 2077) a mimoto zarytý samotář a mizantrop, což bylo patrně způsobeno značně malou postavou a dosti podivnou fyziologií, vzbuzující pozornost a podiv, u méně odolných jedinců i odpor.

Bankéř Mayerbar se v luxusním exempláři FS 603 bez příhod dostal nad anglické, skotské a irské kláštery, kde pořídil řadu fotografických snímků a vzbudil značný rozruch, o čemž přirozeně neměl ani tušení.

"Když se opat Henryk připravoval na bohoslužbu, jeden z bratří, Jan, oznámil, že venku se děje něco podivného. Všichni ihned vyšli ven a spatřili velký stříbrný předmět tvaru disku. Volně přelétával nad nimi a budil jejich velký strach. Tehdy opat Henryk zvolal, že bratr Wilfred je cizoložník a hřeší předstíráním zbožnosti..."
(Kronika Bylandského kláštera z r. 1290)

Na zpáteční cestě časem však i jeho létajícímu talíři selhala termoregulace, takže "byl nucen odložit šat", jak se šetrně vyjádřil. Ani toto krajní opatření nepomohlo a právě tak jako Lulu a Jo musel k zemi provést opravu. Prozíravě si vybral krajinu napohled zcela neobydlenou a pustou, a to v roce 1962, k němuž na zpáteční cestě dorazil. Potkal prý pouze jakéhosi domorodce. Podle jeho reakce se domníval, že šlo patrně o duševně chorého nešťastníka, neschopného sdělit svůj zážitek dál, takže toto setkání asi nenadělá v řetězu příčin zvlášť velkou paseku.

"Brazilský rybář Rico Branco se 7. června letošního roku setkal poblíže své fazendy u Bělému s létajícím talířem, který přistál na mýtině asi půl kilometru od řeky. Z talíře, označeného zvláštním znakem, který Branco novinářům nakreslil, vystoupila malá, chlupatá bytost, bez jediného kousku oděvu. Marťan, jak soudí Branco, oslovil rybáře tvrdou, lámanou angličtinou, nejevil snahu o navázání kontaktů a po několika minutách nasedl do létajícího talíře, který se vznesl a zmizel směrem na severozápad."
(Flying Saucers Revue 4/1962)

Jak je vidět, měli cestovatelé časem zvláštní smůlu: potkávali v minulosti samé choromysly. Nebo si to alespoň mysleli. Ať tak nebo tak, typ FS 603 byl stažen a vyřazen, termoregulace zdokonalena a startovací motory pro případ nežádoucího kontaktu se zemí nahrazeny méně nebezpečným zařízením. Kromě toho byl každý další talíř nového typu FS 1603 vybaven kybernetickým překládacím strojem, o jehož použitelnost v šestnáctsetroce se zasloužil zejména inženýr Futabatel mikrominiaturizací potřebných obvodů paměti. Stroj disponoval deseti tisíci výrazy aramejštiny, chaldejštiny, koptštiny atd. až ke třem stům anglických, ruských, německých, ba i českých a jiných novodobých slov. Tato slovní zásoba podle mínění odborníků plně postačila k uspokojivému styku a k vyvarování se všem nepříjemnostem při případném setkání s obyvateli minulosti. Zalétáváním prototypu FS 1603 byl společností pověřen zkušební pilot Jackie Finch, kterého na vlastní žádost doprovázela dopisovatelka a zároveň fotografka anglické mutace Světa v obrazech (World in Pictures, Welt im Bild, Mír v obrazech atd. atd.), miss Robinsonova.

III

"Vy - jaksi - nebudete pilotovat?" zajímala se neobyčejně dekorativní miss Robinsonova, poněkud překvapená pohledem na zkušebního pilota Finche. Ležel s rukama za hlavou v hlubokém křesle a soustředěně pohvizdoval nějakou obtížnou melodii.

Jackie přestal pískat.

"Pilotovat? Jak to?" Najednou se rozzářil. "Ach tak! Ne, samozřejmě že nebudu pilotovat. To se jen tak ze setrvačnosti říká, víte? Tyhle nadsvětelné mašiny se tak jako tak nedají řídit. Člověk je asi tak miliónkrát pomalejší, než by bylo zapotřebí."

"Pak ovšem nechápu, co tu vlastně děláte," pravila miss Robinsonova přísně a zároveň vyčítavě. Vzpomněla si, že z této cesty musí napsat obsáhlou reportáž a doprovodit ji četnými snímky, zatímco funkce zkušebního pilota zřejmě spočívá hlavně v pískání. Šéfredaktor nebyl na pískání redaktorů příliš zvědav.

Jackie po ní loupil očima a transponoval písničku o tercii výš. Teprve po poctivém a pečlivém absolvování refrénu odpověděl, protože si uvědomil, že miss Robinsonova bude o jejich cestě přece jenom psát a že by mu nápadně nelichotivý portrét mohl poněkud narušit nepřetržitou řadu úspěchů u velmi mladých dívek, kterým se kupodivu i ve XXI. století říkalo "zajíci".

"Automaty stejně na všechno nestačí, víte? A pak - musím tu a tam kontrolovat plnění programu letu."

"Tak kontrolujte a nepísejte si tu jako na pastvě. Já totiž náhodou pracuju," prohlásila důstojně miss a nakreslila do bloku další prasátko s ocáskem zakrouceným dolů, tedy prasátko smutné. Nic jiného ji nenapadlo. Spouště ciferníků, mrkajících světelek a páček vůbec nerozuměla a zatím se neodhodlala vyptávat se na jejich funkce individua, rozloženého ve druhém křesle způsobem, který už opustil hranice ležérnosti, pískajícího a ke všemu bezostyšně oceňujícího její fyzické přednosti způsobem tady a teď rozhodně nemístným.

Jen jeden ciferník byl jasný a pochopitelný. Podobal se tachometru s číslicemi, naskakujícími v obdélníkovém okénku a s ručičkou, ve skutečnosti však ukazoval tempo, kterým se FS 1603 potápí do času, a v okénku dosažený letopočet.

Heimovy budiče pole čili Novikovovy integrátory pracovaly znamenitě. Ačkoli v kabině nevnímali nic než lehké, sotva postřehnutelné vibrace, dala se ručička na pochod od znaménka nula podél řady cifer v levé, záporné polovině. Světelná rychlost byla překročena. Létaající disk se ocitl v mimoprostoru, pozoruhodné a teoreticky nezpracované nicotě, o kterou se vedly urputné spory na vědeckých kongresech a na stránkách nesčetných časopisů. Přestal prostě existovat, ale o tom miss Robinsonova neměla ani tušení. Obvykle odesílala z odloučené redakce pražskému ústředí zprávy o výnosech kukuřice a o jiných zajímavostech, na které se čtenáři patrně přímo třáslí. A pro Jackie Finche tahle legrace už dávno zevšedněla.

Miss Robinsonova se zájmem sledovala naskakování nových a nových čísel na tachometru nebo co to vlastně bylo.

2088

2039

2020

2009

1996

1980

1974

"Nezdá se vám, že je tu nějak horko?" obrátila se k Jackiemu a odfoukla. V kabině FS 1603 se vzduch skoro tetelil. Zkušební pilot právě zíral takřikaje do blba, povšechným směrem ke stropu, a neurčitě uvažoval o jakémsi univerzálním zajíci, složeném z lepších a žádoucnějších vlastností celého hejna.

"Cože? Krucifix! "zařval a vyletěl z křesla. Několika rychlými, a jak se zdálo, velmi šikovnými pohyby (což v duchu uznala i miss Robinsonova) pracoval na řídicím panelu a strnul s pohledem upřeným někam do džungle ciferníků.

1969

1960

1953

1949

Bohužel, nic se nezměnilo. Teplota stoupala vesele dál, což miss Robinsonova poznala i bez teploměrů, které sledoval Jackie. Cítila, jak jí po zádech i všelikdes jinde stékají čůrky potu. Hluboce litovala a pochopila pana Mayerbara, jenž se také ocitl v podobné situaci. Začala se zuřivě ovívat novinářským blokem se zamontovaným miniaturním magnetofonem, čímž na sebe naháněla nové a nové vlny horka.

1947

1945

"Nedá se svítit, miss, musíme dolů," manipuloval Jackie nějakými pákami. "Ta zatracená, pitomá, mizerná klimatizace se zase po... hm, porouchala. Musím do toho vletět zvenčí. Krucinál, a to se musí stát zrovna mně!" zuřil Finch. "A ještě ke všemu v mašině s dvojnásobně jištěnou automatikou. Já jim to ale řeknu! Já si to s někým vyříkám!" vyhrožoval pevně a neurčitě po způsobu všech velmi rozzlobených lidí s velmi omezenými možnostmi účinné odvety.

"Hrozí nám nebezpečí? Ztroskotáme?" zajímala se nadšeně miss Robinsonova, vedena základními pudy řádného žurnalisty. "Neblbněte... pardon, miss. Neznepokojujte se. Určitě se nic nestane, budu jen muset vyřadit klimatizaci! Na zpáteční cestě zažijeme trochu zimy. Kdyby ten neřád do efesek vůbec nedávali a místo něj sem vrazili elektrická kamínka nebo kožich, bylo by po starostech. Ale to pořád... (atd. atd.)," hartusil Jackie, jak se na staršího zkušebního pilota ve stroji s poruchou, kterou nezavinil, sluší.

1944

1944

1944

1943

1943

1943

Tachometr se zastavil. Ručičky na všech cifernících pomalu couvaly k nule, což pro miss Robinsonovou neznamenaloby vůbec nic a pro Jackieho fatální skutečnost, že se jeho FS 1603 plazí trapnou rychlostí sotva pár desítek tisíc kilometrů za vteřinu. Finch stiskl páku až na doraz a čas se zastavil v okamžiku, kdy ukazatel hlásil

7/6/43/1207.

Stříbrný disk se vyloupil z mimoprostoru jako zralý kaštan. Tam, kde před chvílí nebylo vůbec nic, jen horký letní vzduch, tetelící se nad stepí, vyrostlo pojednou stříbřitě lesklé těleso s dlouhými tykadly antény, s kulovitými schránkami Novikovových integrátorů pod diskovým trupem a s daleko viditelnou grafickou značkou společnosti TEMPUS (výtvarník Bert Fyfes, autor mnoha úspěšných obalů cigaret a žvýkáci gumy) na titanových plátech. Nakadešené mraky se náhlou materializací disku z mimoprostoru rozlétly, jako když do nich foukne.

Pod efeskou byla vypražená, mírně zvlněná step, rozrytá tu a tam příkopy a jámami. Opodál se leskl oblouk velké řeky.

Netřpytil se, jak obvykle píší básníci, jako roztavené stříbro, ale daleko víc, asi jako chromovaný plech, když na něj svítí slunce nebo obloukovka. Po stepi pojíždělo několik strojů.

To všechno zajímalo Jackieho daleko méně než poškozená klimatizace. Teplota dosahovala kritických hodnot. Ne ovšem pro lidi. Ti jsou z pořádného materiálu, ale čert věř všem elektronickým hejblatům, zalisovaným v podobě desetitisíců zrníček, spojených vlasovými drátky, do umělých hmot a zapadajících do sebe drobnohlednými kontakty. Zvlášť když byly vyrobeny v TEM-PUSU, pomyslel si vztekle Jackie. Popadl ruční řízení a spustil talíř do střemhlavého pádu.

Zcela, neočekávaně mu řízení vyklouzlo z ruky, vlastně nevyklouzlo, vyklouzl on, vyletěl z křesla jako čertík ze škatulky nebo jako při katapultáži a strašlivě se praštil do hlavy o strop kabiny. Málem ztratil vědomí. Zbytek zmateně poletující

mozkové činnosti však postačil, aby si bleskurychle uvědomil situaci.

Je v beztlížném prostoru.

FS 1603 tedy padá.

Projevily se účinky setrvačnosti.

Integrátory tedy vypověděly službu.

K integrátorům nelze proniknout.

Je tedy konec. Bez ohledu na tento značně demobilizující závěr se vši silou odstrčil kolena a lokty od stropu, hmátnutím dlouhé tlapy popadl opěradlo křesla a přitáhl se k němu. Vůbec si nevšímal ani stružky krve z rozraženého čela, ani bolesti, vystřelující do dásně ze zubu napůl vyraženého nárazem. Ještě ani nedosedl na pilotní křeslo (v padajícím letadle jakéhokoli typu je to dosti obtížné), když popadl jednu z pák a potlačil ji vzhůru. Pád se okamžitě zmínil, což mělo bezprostřední následek, že miss Robinsonova byla odhozena k nohám Jackieho Finche a že si pořádně natloukla kolena. Jackie ji z celé řady důvodů litoval, ale pád zabrzdit musel. FS 1603 a ostatně i všechny předcházející typy zastavovaly okamžitě a na místě i nadsvětelné rychlosti, natož mrzácký pád z výšky pár tisíc metrů. Novikovovy integrátory spolehlivě odstranily všechny potíže. Jenomže integrátory teď stávkovaly a náraz na zem nebo náhlé zastavení v předepsané výšce jednoho metru nad zemí (což bylo totéž) by znamenaly naprosto důkladnou sebevraždu. Stříbrný disk s pošetilým znakem TEMPUSU teď klesal zvolna jako uschlý list, takže miss Robinsonova měla možnost a dost času vstát, sebrat z podlahy notes, otřít si slzy, které jí vyhrkly, a zajímat se o situaci.

"Všechno špatně, miss," potěšil ji Jackie a zkoumavě strkal špičkou jazyka do kývajícího se řezáku, "všechno, ale úplně všechno špatně. Integrátory jsou v... chci říct integrátory mají poruchu."

"Kristepane, to je ale směla," zabědovala miss Robinsonova. Neměla ani tušení, co by to integrátory mohly být a k čemu jsou dobré. Vyjadřovala své pocity nad natlučeným kolenem, které určitě za chvíli zmodrá a zfialoví, zrovna když má večer smlouvanou schůzku a zrovna když se jako naschvál nosí tak krátké sukně.

FS 1603 se poslušně zastavil. Visel nad dnem jakéhosi dolíku, pár set metrů v průměru, obklopeného řetězem kopečků chudé hlíny, písku a oblázků, mezi nimiž vyrážela žlutá, červeným sluncem vybledlá tráva. V dolíku se tu a tam povalovaly kusy rezavého kovu a zamotaná klubka ostatních drátů. Jackie si otřel obličej a s údivem zakroutil hlavou nad dlaní plnou krve. Naklonil se k ciferníkům.

"Vítám vás do světa 7. června roku 1943, miss Robinsonova. Je 12 hodin a 7 minut," pokusil se usmát, ale zub se zaviklal a bolest ho dloubla až v zátylku.

Stěnami šestnáctsettrojky pronikalo vzdálené a temné hučení. Jackie a miss Robinsonova několik okamžiků udiveně naslouchali. Pak pilot otočil závěrem a otevřel vstup. Do kabiny vtrhla vůně stepi, suchého sena, země a slunce. A lehký zápach rozžhaveného železa.

Zkušební pilot Finch se vyklonil z otvoru a vzápětí vletěl zpátky. Na okraji dolíku, na jednom z pahorků, porostlých řídkou trávou, vykvetl gejzír země a ohně a zaburácel výbuch. Talíř se otrásl, jako kdyby do něho najela lokomotiva. Na titanový plášť zabubnoval déšť kamenů a hrud.

"Co... co to bylo?" jektala miss Robinsonova.

Jackie opatrně uvedl jazykem zub do správné polohy.

"Civilizace, miss. Naši prapradědkové se nějak nepohodli."

Sotva na létající talíř dopadly poslední kapky kamenného deště, skulil se bokem z hřebene pahorku do dolíku muž ve vyrudlé blůze a rozšmaťhaných holínkách. Vytřepal z plavých vlasů prach a vzepřel se na lokty. Několik metrů před ním se vznášelo kousíček nad spálenou arozrytou zemí obrovské stříbrné Něco, co patrně nebylo ani tankem, ani letadlem. Na boku Předmětů byl podivný, červeně namalovaný znak. Nehýbalo se to. Vznášelo se to tiše a číhavě, jenom poslední zrnka písku, vyhozená výbuchem, klouzala po hladkém plášti se zvonivým šustotem.

Muž ve vyrudlé blůze zapomněl na samopal, ležící na dosah. Otřel si ústa hřbetem ruky, přiklekl a řekl něco, co ochotný a automaticky zapojený kybernetický překladatel tlumočil bezvýrazným, lhostejným hlasem stroje.

"Do - konečné - části - zaživacího - traktu. Zvolání."

Tak se desátník Šumaj, řečený Bělce, setkal s nejdokonalejším výrobkem ctihodné společnosti TEMPUS.

IV

Desátník Šumaj, řečený Bělce, potřásl hlavou a protřel si zkusmo oči, jestli snad Předmět nezmizí. Nezmizel.

Ne - takhle to nepůjde. Musíme se vrátit trochu nazpátek. Ne o mnoho. V žádném případě ne až k narození a mládí Šumaje, řečeného Bělce, protože jednak nemají s naším vyprávěním vůbec nic společného, jednak byly docela obyčejné a ničím nevynikaly a konečně proto, že se Šumaj stal spolu s milióny dalších Šumajů ve vyrudlých blůzách, v kožích i v bílých maskovacích pláštích jenom víceméně anonymním kolečkem obrovského a hrozného stroje, rachotícího sem a tam po širé Rusi. Atomem síly, která zasazena na vhodném místě, ve vhodný čas a hlavně s příslušným množstvím dalších atomů a molekul dokázala většinou ne sice úplně, ale alespoň částečně splnit zámysly velitelů, načmárané do potrhaných a pokaftkaných map. A to je, jak známo, vše, co směřjí i neoptimističtější velitelé od osudu očekávat.

Atom Šumaj, řečený Bělce, byl 7. června památného roku 1943 nepatrným statistou obrovského divadla, které se v kurském oblouku připravovalo už celé týdny, díky neutuchajícímu úsilí herců, režisérů a technického personálu. Ještě nikdy v dějinách válek nebylo soustředěno tolik lidí a zbraní na tak malém kousku a v tak ubohé, přeorané zemi. Atom Šumaj byl - ke svému štěstí - ušetřen vědomí, že se proti němu vrhlo čtyřiatřicet pěších, čtrnáct pancéřových a dvě motorizované divize, skoro milión dobře živých mužů, deset tisíc děl a dva tisíce sedm set tanků včetně zbrusu nových Tygrů a Panterů. Dva tisíce skvělých letadel čekalo na letištích, aby zaútočily na Šumaje, řečeného Bělce. A nevěděl ani, že se kromě něho ve vysunutém kurském oblouku brání ještě armádní generál Rokossovskij, generálmajor

Telegin, generál-poručík Malinin, armádní generál Vatutin, dva fronty a celkem dvě pětiny všech sovětských polních armád se všemi tanky, které se podařilo odevšad vyškrábat. Nedělal si těžkou hlavu se strategií. Válka pro něho v tento den znamenala řetěz pahorků na břehu říčky, vlastně potoka, který by přebrodila slepice a ani by se nijak zvlášť nezmáchala. Za řetězem pahorků byly v mělkých a stále se sesouvajících okopech zbytky Šumajova praporu s několika posledními kulomety, s několika protitankovými puškami, které už od samého počátku války nebyly k ničemu a přeživaly jenom díky obvyklé vojenské byrokracii. A se dvěma protitankovými kanóny poručíka Jegorova. Nad tím vším práznilo nemilosrdné slunce, potok ostřelovaly německé kulomety a kuchyně zůstaly samozřejmě bůhvídkde vzadu i se špekouny.

Tak vypadala válka desátníka Šumaje, řečeného Bělice. Zaprášená, žíznivá, trapně nedokonalá a docela maličká, tak malá, že na ni stačil mělký horký okop, plný mravenců, jen o málo větší než zaječí pelech.

Proti zřídleému praporu, jehož ani ozdobou ani hanbou byl Šumaj, stál elitní tankový pluk plukovníka von Rungeho, nositele rytířského kříže s meči a brilianty. Šumaj měl zašlou medaili na promaštěné a roztřepené stužce, a ke všemu medaili nijak zvlášť vzácnou a záviděníhodnou.

Ačkoli by to byl literárně zajímavý kontrast, nebyl plukovník von Runge navzdory svému aristokratickému jménu a řádové stuze dobrácký tlustšoch. Vypadal právě tak, jak měl vypadat nacistický plukovník tankových vojsk a šlechtic nepřetržitým řetězem válečných předků: vysoký, štíhlý, s jemnými, citlivými rukama v ještě jemnějších rukavičkách a s pečlivě přihlazenými prošeďivými vlasy. Von Runge byl velmi hezký a velmi statečný plukovník, přinejmenším stejně odvážný jako desátník Šumaj. Ani jeden z nich nevykřikoval hesla, byl-li nucen útočit. Šumaje by to jaktěživo nenapadlo, von Runge ze zásady nezvyšoval hlas. Oba dva bojovali, jak nejlépe uměli - a to nebylo málo. Von Runge proto, že válku miloval, Šumaj proto, že jí od jisté doby měl po krk. Jejich statečnost snad lze poněkud vulgárně přirovnat ke statečnosti matadora, soustředěného a zakaleného jak ocelové pero dlouhými lety cviku pro jeden jediný okamžik pravdy a prudkého pohybu meče, a ke statečnosti býka, který až do poslední vteřiny neměl zdání, že na světě existují matadoři a meče. Teprve po prvních ranách banderilerami vytuší smysl hry a oči se mu podlijí krví. Rozdíl je v tom, že v této koridě nešlo především o krásu baletních obrátů a figur matadora Rungeho a že býk Šumaj nebyl, jak se mnohem později ukázalo, nejvlastnějším mechanismem hry nevyhnutelně odsouzen, ačkoli o tom byl matador naprosto pevně přesvědčen.

Kdyby byl Jackie Finch stiskl páku létajícího talíře pro vynoření z mimoprostoru do tohoto slzavého údolí o neměřitelný zlomek vteřiny později, byl by se možná dostal k počátku druhého klubka našeho příběhu, k desáté hodině tohoto dne.

Slunce už vysušilo ranní rosu, květy se otevřely a lhostejní mravenci se dali do práce. Poručík Telegin seděl za hřebenem pahorků v jámě, vyryté před několika hodinami granátem, a ukazoval na mapě Šumajovi, řečenému Bělice, místo, kde by podle předpokladů mělo být velitelství pluku a kde, jak Šumaj po dvou letech trpkých zkušeností bezpečně věděl, určitě není.

"Bez té svojí bedny mi tu nejseš, Bělice, k ničemu. Chápeš?" prohlásil Telegin.

Šumaj chápal.

"Chvála bohu! A protože mi nejseš k ničemu, pofrčíš na velitelství, poptáš se po týlovém skladu a vyfasuješ novou stanici. Tu starou vem sebou. Jasný?"

"Jasný," kývl Šumaj s neobyčejně rezervovaným výrazem.

"Co se ksichtíš, Bělice?" zajímal se znepokojený Telegin, kterého už vojna naučila číst v obličejích vojáků průměrně o deset nebo patnáct let starších a přiměřeně zkušenějších.

"No, ne že by tedy... celkem...," hrál si Šumaj s knoflíkem rozepjaté blůzy, pod níž z frajeřiny nosil námořnické tričko.

"Jenže, víte, soudruhu poručíku, vono to bude stejně na hovno."

"Jakto se mnou mluvíš, Bělice?" promluvila důstojnost nedávno vyřazeného důstojníka Telegina, promluvila však hlasem moudrým a smířlivým. Zároveň se oba sehnuli. Německý kulometčík, který se zřejmě buď nudil, nebo se už nemohl dočkat útoku přes potůček a přes zaječí pekáče, vyhrabané do horkého písku, pokropil hřeben pahorku dlouhou dávkou. Odražené kulky jim sykly nad hlavami.

"Nic ve zlým, soudruhu poručíku, ale stanice už na pluku neviděli nej miň dva měsíce a kdopak ví, jestli ne dýl. Kámoš Ty čkin...""Koukej, Bělice, jdi někam i se svým kámošem Tyčkinem! Se mi zdá, že moc posloucháš drby. Seber tu rozbitou bednu a koukej mazat. A ať jsi zpátky s novou, nebojím tam vyřít, aby... aby sem natáhli telefon. Se dvěma kanónkami se můžeme leda jít zakopat. A řekni jim-počkej...," mávl Telegin rukou, vytáhl blok, načmáral na koleně pár slov a podal papírek Šumajovi.

"Tumáš! Pro náčelníka štábu. A dej na sebe pozor, Bělice," dodal rozpačitě. "Ty kurvy to tady všude postřelují," přičinil úplně zbytečně, protože tohle věděl nejen Šumaj, ale každý, kdo se ve svém zaječím pekáči obtěžoval otočit hlavu.

"Jo," připustil bez nadšení Šumaj a odešel na praporní velitelství, kde si navlékl na záda bednu podobnou starodávnému flašinetu, radiovou stanici. Uvnitř chrastily střepy elektronek, kondenzátorů a cívek, roztržštěných střepinami. Bedna patřila k Šumajovi, aniž se nějak zvlášť milovali - Šumaj však připouštěl, že by zrovna dneska neškodila. Jestli se německé tanky pojiždějí po stepi a tu a tam postřelující hřeben pahorků hnou, byla by dělostřelecká podpora plukovními bateriemi moc fajn.

Za necelou hodinu byl v hlubokém týlu, jak se tady říkalo plukovnímu velitelství asi dva kilometry za zaječími pelechami a pak už za ničím, jenom za horkou stepí. Po cestě ho celkem vzato nepotkalo nic zvláštního. Dvakrát se zaryl nosem do trávy, když granát hvízdal moc blízko a jednou uháněl jak králik k sotva patrné prohlubni, když se těsně nad stepí, tak těsně, že málem setřásaly šošolky zralé trávy, přehnal dvě stíhačky Arado s černými kříži. Pokaždé vynalézavě proklel flašinet tlukoucí ho do zad a přibíjející při zalehnutí jako parní buchar.

V plukovním skladu shodil s úlevou popruhy a mnul si ramena. Kámoš Tyčkin, staršina zásobovací roty s okouzujícími způsoby starého válečníka, které si velmi lehce a velmi záhy osvojují všichni příslušníci týlových útvarů, koketně kopl do stanice špičkou kombinované holinky, určené původně pro Rommelův Afrika Korps.

"Co je s tím hajzlem, Bělice?" zajímal se.

"Co by, nic. Je to na hadry. Máš mi přej dát novejš. Vzkazuje to náš starej. "Kámoš Tyčkin předstíral srdečný smích. "Jo, a když ti ještě přidám pojízdnou koupelnu a kulový hovno s přehazovačku? Není ten tvůj starej trochu tento?" poklepal si Tyčkin význačně na čelo. Šumaj pokrčil bolavými rameny. Nic jiného ani nečekal.

"No dobře. Tak k nám alespoň natáhněte telefon."

"To taky říkal tvůj starej?"

"Jo," sejmul Šumaj propocenou lodičku a vytáhl z podšívky Teleginův lístek.

"To by snad šlo," připustil velkomyslně kámoš Tyčkin, "ale musíš za kapitánem. Táhle zalez," ukázal palcem na polorozbořenou chalupu, přičapnutou jak hříbek ke strmé stráni.

Šumaj odevzdal lístek, odnesl si ujištění, že plukovní spojaři, dá-li bůh, zřídí linku, a vynadání, že vypadá v rozepjaté blůzce jako bandita a že se celkem vzato nechová o moc líp.^

"Cvakneš si?" zeptal se kámoš Tyčkin, když už si Šumaj zase nadhodil na rameni samopal a chystal se na cestu.

"Jo."

Nahnul polní láhev v plstěném pouzdře a zhluboka se napil teplé vodky, páchnoucí po shnilých bramborách.

"Má grády, co?" liboval si Tyčkin. "Nezůstaneš tu na oběd, Bělice? Udělal bych sladký voči na kuchaře, chápeš?"

Šumaj chápál, ale zavrtěl hlavou.

"Díky ti, ale sypu se zpátky. Za chvíli u nás asi bude bordel."

Frajersky klepl ukazovákem do lodičky a vydal se kolíhavě do stepi. Tyčkin se za ním chvíli díval, jak odchází, jak se zmenšuje, jak se sklání u zahrádky opuštěné chalupy a vytrhává ze země pár cibulí, jak je čistí o kalhoty a strká do kapes. Pak se otočil a odešel zapsat kostrbatým písmem Šumajův flašinet do knihy oprav. Vůbec ho nenapadlo, že se právě stal svědkem molekuly hrdinství, která znásobena miliónem postrkuje rachotivou a neseřízenou mašinu každé války o kousek dál. A napadlo-li ho to snad přece, určitě Šumaje nesrovnával s plukovníkem von Rungem, jehož odvaze jsme již měli příležitost vzdát zaslouženou úctu. S malou výhradou: nikdy nebyla podrobena zkoušce hladem, který zrovna teď cítil Šumaj, řečený Bělice, dvojnásob nepříjemně. Každý kulturní člověk ví, že se po vodce má zakousnout solená ryba nebo alespoň kus chleba, ale Šumaj mohl hryzat jen cibuli. To se von Rungemu nikdy nestalo. Mám ostatně vážné pochybnosti, zda by plukovník von Runge pil vodku, páchnoucí shnilými bramborami. Leda v krajním případě, ale Šumaj, řečený Bělice, nic takového neprožíval. Měl cibule, zbavil se hnusného flašinetu a step byla, odmyslíme-li si nějaké ty granáty a hloubkové lety německých stíhaček - s tím se prostě musí počítat - teplá a přívětivá. Plukovník von Runge měl zanedlouho v ruce hlášení letců, kteří před chvílí vyplašili Šumaje.

"Ve čtverci 57/378 severozápadně od Donce zjištěno lesklé těleso kruhového obrysu, asi 40 nebo 50 m v průměru. Vzdálená podobnost s naftovou nádrží, ale podle tvaru a vzhledem k chybění maskovacího nátěru jde spíše o stroj neznámého typu. Žádný pohyb v okolí. Bolševická postavení asi jeden až jeden a půl kilometru jižněji na břehu bezejmenného přítoku Donce."

"Proč to nezničili?" zeptal se von Runge pobočníka a unaveně se opřel o horký bok velitelského tanku. Pobočník ironicky trhl koutkem úst. "Neměli čím, pane plukovníku. Tam dál," kývl hlavou k severu, "je spousta cílů. Vracejí se obvykle s právkou."

Von Runge složil blanket hlášení do kapsy.

"Mapu."

Pobočník úslužně shrnul z polního stolku zbytky přesnídávky a rozložil mapu. Čtverec 57/378... Ano-tady je. Za bolševiky, na které za chvíli jeho tankový pluk zaútočí. Samozřejmě, benzínová nádrž, kterou ti na druhé straně už nestačili ani zakopat, ani trochu natřít. Co jiného?

Von Runge byl na okamžik na vážkách, nemá-li nádrž raději získat neporušenou pro své tanky, ale jenom na okamžik. Vzpomněl si na celou řadu případů, kdy bolševici zanechali při ústupu zásoby pohonných hmot s přimíšenými sabotážními chemikáliemi. Pak se rozebíraly motory do posledního šroubu. Jistota je jistota. Ostatně ať se týlaři trochu starají o přísun. Nebude jim to ulehčovat.

"Vyžádejte si podpůrný úder divizního dělostřelectva na čtverec 57/378. Ve 13.00 útočíme a musí pak zpracovat přední okraj bolševiků." Pobočník se vyšvihl na pás tanku a spustil se do věže. Von Runge slyšel otevřeným poklopem, jak radista volá velitele divizního dělostřelecké skupiny. Pomalu, opatrně složil mapu a nastavil tvář ruskému slunci.

Za necelé dvě minuty přelétly nad velitelským tankem von Rungeho s hukotem první těžké osmáctky divizního dělo-střelectva. První salva šla daleko do stepi, ale granát z druhé salvy udeřil právě na okraj dolíku, kde přistál ochromený talíř FS 1603 a přinutil Šumaje přitisknout se k zemi, splynout s ní a promítnout se do ní, zatímco střepiny a kameny rvaly trávu, přečnívající ho jen o pár centimetrů. Hned po výbuchu sebou mrskl jako bělice (ačkoli to patrně nebyla mrštnost, která mu dopomohla k přezdívkě) a svezl se bokem do jámy.

Zde se setkali - létající talíř a Šumaj. Vzepřel se na loktech a už jsme se ocitli tam, kde jsme chtěli být. V prostoru i v čase 7/6/43/ 1207.

Když ani po opakovaném zamrknání a protření očí Předmět nezmizel, smířil se Šumaj s nepravděpodobnou, ale zřejmou existencí něčeho tak výstředního. Opatrně, přiskokem sek Předmětu přiblížil a cvrkl prstem do pláště.

Nic.

S profesionálním zájmem samouka nejméně deseti řemesel ocenil čistou práci. Pláty lesklého kovu zapadaly přesně a hladce, nikde nebylo vidět ani nýty, ani hlavy šroubů.

"Bolšaja technika..." řekl Šumaj uznale mimo jiné i proto, že mu v bezprostřední blízkosti Předmětu nebylo volno a

chtěl slyšet vlastní hlas. Kybernetický překladatel uvnitř FS 1603 poslušně tlumočil. Konec překladu pohltilo zařvání dalšího výbuchu. Německé divizní dělostřelectvo systematicky postřelovalo čtverec 57/378 a nešetřilo granáty. Přání plukovníka von Rungeho byla většinou plněna ochotně, hned a co nejlépe. Což von Runge věděl.

Šumaj setřásl z ramen hlínu a písek a postavil se k létajícímu talíři. Zkusil do něj trochu strčit, zda se nepohne. Vznášel se nad zemí jako balón a měl by být tedy stejně lehký. Nebyl. Neposunul se ani o milimetr.

"Bolšaja technika...", opakoval Šumaj, řečený Bělice, a náhleho osvítila geniální myšlenka. Američané! To prostě musí být zázračná mašina z Ameriky. Jedna z těch, co se o nich v rotách mluví nahoru a dolů a které by se měly už co nevidět objevit taky v Evropě, na druhé frontě, aby se tady ve stepi trochu ulevilo. Ale kde se tu vzala?

Zabušil na titanový plech. Poklop se pozdvihl.

"Jak - děláte?" zachrchlala bednička poněkud neobratně přeložený anglický pozdrav.

Šumaj, řečený Bělice, přešlápl z nohy na nohu.

"No, tak, všelijak. Pomalů," odpověděl rozpačitě a nenápadně odjistil samopal, který při objevení Finchovy busty popadl. "A jak vy?"

Někde za pahorkem řachla další osmnáctka. Drny a kaménky dolétly Šumajovi až k nohám. Finch zmizel jak ještěrka, ale hned zase vykoukl.

"Vy-nemilujete-jít-raději-dovnitř-pane?" řekl tlumočník. Nějaký blbec, usoudil Šumaj, ale přesto se vzepřel na okraji disku a vsoukal do kabiny. Tváří v tvář miss Robinsonové ztuhl.

"Co - to - je?" přeložil lhostejný tlumočník zděšenou otázku miss Robinsonové, která nebyla adresována Šumajovi, což ovšem nemohl ubohý stroj tušit. Finch zakryl mikrofon dlaní a pokrčil rameny.

"Prapradědeček, jeden z těch, co se tady perou. To, co drží v ruce, je zbraň. Viděl jsem něco podobného v muzeu."

Šumaj vyvalil oči a naklonil se, aby si ten zázrak nahoře v přílehlavém, měňavém svetrku a dole v něčem hrozně krátkém, sotva do půli stehem, prohlédl blíže. Miss Robinsonovou ovanul oblak syté a hutné vůně domácí vodky a cibule.

"Máme - trochu - poruchu - stroje," vysvětlil tlumočník, kterého Finch zase zapjal. "Moc - velká - škoda. Já - lituji - jezde - velice - horko - pane."

Určitě blbec, utvrdil se ve svém dojmu Šumaj. Kolem létají osmnáctky a on si tu kecá o horku.

"Nevím - zda - budeme - schopni - odletět - To - zde - kolem - je - prosím - válka?"

Šumaj, řečený Bělice, se málem zhroutil. "Já mu vůbec nerozumím, Finchi," řekla bezradně miss Robinsonová. "Proč tu chce... proč tu chce řešit své fyziologické obtíže? A co to má s lehkými ženami? Nezačne kousat?"

"Doufejme, že ne," pokrčil rameny zkušební pilot Finch, kterému už bylo všechno fuk. Miss Robinsonová neměla tušení o rozsahu maléru, který FS 1603 potkal. "To má asi být originální způsob vyjadřování prapradědečků."

Šumaj se rozhlížel po kabině. Nikde neviděl děla ani kulometry, ale možná, že byly řízeny na dálku. O tom už taky něco slyšel. Ale ne mnoho.

„Musíte - se - mnou - na - předsednictvo -" přeložil tlumočník v mezích možností tří set slov Šumajův návrh cesty na velitelství. "Jinak - se se - mnou - bude - důstojník Telegin - pohlavně - stýkat - jako - s opicí."

"Probaha!" vyjekla miss Robinsonová.

V šestnáctsettoyce zavládla navzdory kybernetickému tlumočníku kletba Babylónu. Spojenému úsilí Finche a černé bedýnky se konečně podařilo Šumajovi jakžtakž vysvětlit, že talíř má poruchu, která patrně zabrání startu. Miss Robinsonova se nezučastnila konverzace. Ted pochopila situaci také ona a seděla, bledá jak stěna a beze slova. Blok s magnetofonem sklouzl na podlahu. Vůbec si toho nevšímal.

Integrátory byly ukryty v titanové skřínce nad řídícím panelem a jako nejpřísněji střežené patentní tajemství společnosti TEMPUS uzamčeny obzvláště důmyslným zámekem, k němuž měl speciální klíče jen sám prezident van den Rodde a hlavní inženýr. Odemykat museli oba současně. Oprava byla ostatně vyloučená. Při poruše, kterou inženýři TEMPUSU považovali za svrchovaně nepravděpodobnou, musely být vyměněny celé bloky s nalisovanými mikrominiaturními obvody. Jinými slovy: cesta do mimoprostoru a návrat na základnu TEMPUSU byly vyloučeny. Šumaj, řečený Bělice, si prohlédl zámky a nadšeně posunul lodičku do týlu. Zámky ho odjakživa lákaly a mysticky přitahovaly, takže kdysi v Oděse, v Kachetinské ulici, těšící se velmi špatné pověsti, měl jakési oplétání...

Ne. Slíbili jsme, že nebudeme rozebírat Šumajův životopis. Šumaj si tedy prohlédl zámky, nadšeně posunul lodičku do týlu a mlaskl jazykem. "Šikovná věcíčka, na mou duši..." Vystrachal z kapsy klubko všelijakých drátů, doprovázejících každého spojaře, a za chvíli i ploché kleště. Po očku mrknul na Finche, sedícího zhrouceně v křesle a upřeně pozorujícího upravené nehty svých pěstěných rukou, zakryl bedničku i zámky tělem a chvilku něco kutil. Potom to cvaklo a speciální zámky, chránící nejsvětější tajemství TEMPUSU, povolily. Skříňka se otevřela.

Finch zvedl hlavu a vyvalil oči. Miss Robinsonové se vrátilo trochu krve do tváří.

"Šikovné, ohromně šikovné, podívejme se...", pomlaskával Šumaj a zálibně štůural čelistmi kleště ve spleti desetitisíců tranzistorů, kde kroužily statisíce voltů. "Takové titěrnosti. Ale dovedou to, potvory...", připustil zachmuřeně, když si vzpomněl na flašinet, osazený křehkými elektronkami a na ustavičně povolující spoje.

"Amerikánci. To je, to si myslím...", posunul zase lodičku do čela, takže se opřela o kořen plochého a pihovatého nosu.

Šumaj, řečený Bělice, si Ameriku představoval jako zemi složenou z nějak podobně vyhlížejících, vysoce technických dílců. Trochu jako oděskou telefonní centrálu.

"Tady - je - někde - porucha - pane?" zeptal se za Šumaje tlumočník.

„Ano," kývl Finch, "ale namáháte se úplně zbytečně, příteli. Tohle totiž nejde spravit."

"Ne - správná - věc - zvolání..." zachrchlal tlumočník. (Šumaj ve skutečnosti řekl "blbost!")

"Všechno - na kouli - země - je - možné - spravit."

Zapáchil rukojetí kleští a plastický panel s desetitisíci součástek vyklouzl a vjel mu do dlaní. Zdálo se, že věci v FS 1603 konečně poznaly mistra a krotitele. Šumaj podržel panel proti vstupu jen zpola zakrytému poklopem. Granáty už v

nejbližším okolí nevybuchovaly. Nad stepí se táhlými vlnami kolébal vzdálený hukot tankových motorů a rozčilené ropotání kulometů.

Pohled na spleť pavučinových drátků, zesilovaných tu a tam zrněčky velikosti máku a sbíhajících a rozbíhajících se kolem různobarevných terčů a válečků by odborníka dokonale deprimoval, jenomže Šumaj to v žádném povolání na odborníka zatím nedotáhl. Pozoroval srdce integrátoru spíš s potěšeným zájmem než s profesionální úctou.

"Najít chybu v každé elektrické mašině je ohromně snadné, vojáci," říkával ve spojařském nalejvacím rychlokursu staršina Kondratěv. "Ať jste pitomí jak jste pitomí, jako že jste pitomí jak tága, určitě poznáte, kudy do toho elektrika leze. No, a pak už jenom pořád jdete po ní a furt, až narazíte na závadu. Tímto vadne. Vztyk, pozor!"

Šumaj často vzpomínal na Kondratěva s láskou a vděčností. Jeho prostý a účinný recept se zatím vždycky osvědčil a neviděl důvod, proč by se měla tahle věc vymýkat pravidlu.

"Chudák...", kýval truchlivě hlavou Finch, zakrýváje mikrofon. "Zdá se, že mu ohromně imponují složité věci. Četl jsem, že primitivové mívají takové sklony."

Šumaj si zatím prohlédl panel. Zdálo se mu, že v jednom místě je umělá hmota, do které byla zatavena vlákna a zrníčka, nepatrně nažloutlá, což každému spojaři signalizuje zkrat. Strčil modré běličí oko až k pláštvi. Ano, pavučinka drátku byla přerušena. A zrníčko uprostřed nažloutlé skvrny se změnilo ve vločku popele.

Šumaj se poškrábal za uchem. Těch mrňavých nesmyslů je tam tolik, že snad o jeden nebude zle, ale jak k tomu? Zaklepal kotníkem prstu na plášt z umělé hmoty, mučednický vzdychl, jako vždycky před jakoukoli prací a vytáhl z kapsy nůž s přelomeným železím a sídlem. Pak jej zase schoval, se soustředěným výrazem prohlédl kapsy blůzy, až konečně našel kus letáku se slovy:

Ruští vojáci!

Jste poraženi. Zastřelte své komi

Váš další odpor je marný. Zaruč

dostatek jídla a návrat domů

svobodná, svatá Rus. Atama

Říše zvíte

Bolš

Stočil psí nožku a nasypal do ní machorku. Ohnul kornoutek vzhůru, aby se tabák, podobný šterku, nevysypal, a zapálil si. Finch ho okouzleně pozoroval.

"Nezdá se vám komický, miss Robinsonova?"

"Držte hubu! Ten mládenec alespoň něco dělá," vyjela docela neočekávaně miss a konečně sebrala ze země blok.

Tlumočnick to přeložil asi takto: "Uchopte - ústa - zvolání" atd., ale Šumaj neslyšel. Soustředil se na vrtání děr do panelu integrátoru. Sídlem to šlo pomalu a špatně, ale šlo to. Piliny se sypaly na podlahu a mísily s popelem machorky a pískem.

Hotovo. Uštípl kus drátu, stáhl zuby izolaci, ohnul drát do tvaru U, po osvědčeném spojařském způsobu naslinil oba konce a vrazil do vyvrtaných otvorů. Naposledy zálibně prohlédl vykonané dílo. Ohnutý drát vypadal mezi nejjemnějšími mikrominiaturními prvky jako kramle zaražená do gobelínu, ale Šumaj, řečený Bělice, ze zásady vlastní práci nepodceňoval.

Zasunul plášt integrátoru na místo a kleštěmi doklepl. Dvířka hladce zapadla.

Šumaj, řečený Bělice, se uklonil jako artista po úspěšném čísle. "A je po ptákách, vážení spojenci! Mělo by to pochodovat."

Ani netušil, jak včas vrátil panel na místo - ale tento příběh je sám o sobě tak podivný a tak plný statisticky sice přípustných, přesto však nevšedních náhod, že jedna více nebo méně neohroží přísnou autentičností vyprávění. Ke vzdálenému hukotu tanků se přimísilo vysoké vytí. Stoupalo a šplhalo výš a výš, a než si Šumaj uvědomil, co se děje, nalétly nad údolí dvě německé stíhačky a vychrlily ze všech hlavní ocel a oheň. Šňůry střel, probíjejících kola lokomotiv a věže tanků, dopadly na plochu, jen poněkud vyklenutou kopuli talíře FS 1603, zarazily se zlomek milimetru nad ní a vybuchly, aniž poškrábaly lesklé titanové pláty. Integrátor ožil a spolykal nárazy, ostatně neskonale menší, než při obvyklých manévrech nadsvětelných strojů.

Tentokrát zbledl Šumaj. Když stíhačky odlétly, zašlápl co možno nenápadně zbytek srnčí nožky, propalující měkkou kryptinu podlahy, a zhluboka si oddechl. "Dá, bolšaja technika...", a najednou strhl lodičku z hlavy a praštil s ní o zem, až vylétl obláček prachu.

"A - kdy - s - těmito - stroji - uděláte - druhou frontu - vy - vykleštěný - hovězí - dobytku - mužského - rodu - otázka," zabrebtal tlumočnick lhotejně. "Už - s ní - chodíte - na - velkou - stranu - dva - roky. Proč - otázka."

"Rozumíte mu?" ptal se Finch. Stíral si pot z čela a zkoušel všechny mechanismy. Ciferníky se poslušně podřizovaly.

"Ne. Vlastně ano," řekla miss Robinsonova. "Vylezte ven a dejte do pořádku klimatizaci."

Dýchala rychle jako v horečce a proplétala štíhlé prsty, až v nich lupalo. Dívala se někam za Šumaje, jako by mohla z kabiny vidět žhavou step, bodající jiskrami slunce a vzdouvající se k nízkému nebi.

"Ven? Vydržíme to zatím bez klimatizace, miss, alespoň chvíli"

"Vylezte ven a dejte do pořádku klimatizaci, Finchi," opakovala miss Robinsonova bezbarvým hlasem, ve kterém něco skřípalo. Finch se k ní na okamžik obrátil, udělal několik zbytečných pohybů, pak si klepl na kapsu kombinézy, kde měl univerzální skličidlo, a beze slova se vysoukal ven.

Plášť talíře byl rozžhavený, až pátil do dlaně. Hukot strojů se ozýval docela blízko. Kulomety rachotily téměř nepřetržitě. Někde ve stepi hořelo; dlouhý pás černého kouře se plazil nízko nad zažloutlou trávou s koulemi odkvetlých pampelišek. A daleko za tím vším duněla neviditelná děla.

Finch pro jistotu vklouzl pod širokou a bezpečnou plochu vznášejícího se kotouče. Neklidně vyhlížel, kdy se nad

pahorky objeví nějaký válečný stroj těch bláznů, mezi které jako na potvoru zapadl. Uvnitř talíře si mohl dělat ze všeho legraci - tady ne.

Pustil se do opravy. Samozřejmě - porucha termostatu. Jako vždycky. Jeho pohyby se nápadně podobaly pohybům Šumajovým. Uvědomil si s lehkým překvapením, že také on stál izolaci zuby, ačkoliv to ještě jaktěživ neudělal. Všude kolem bylo hučení a rachocení pásů. Finch na okamžik přerušil práci a poslouchal. Ano, docela zřetelně slyšel křik. Posílají do toho lidi. Křičící lidi. Utáhl poslední šroub a vyšvihl se na horní plochu šestnáctsettrojky. Nad hlavou mu zasyčela dávka ze samopalu. Svítící kulky vypadaly teď, za dne, jako šňůra blýskavých korálků.

Miss Robinsonova seděla s obličejem v dlaních a Šumaj, řečený Bělice, stál se zamyšleným pohledem. Samopal ležel na podlaze a vzduch naplňoval hukot strojů.

"Musíte pryč. Hodně daleko, alespoň tři sta kroků. Při startu dojde k výbuchu," řekl Finch pomalu do mikrofonu tlumočnicka a hrozně si přál, aby už byl Šumaj venku.

Ten nepřítomně kývl a dotkl se prstem černé bedýnky.

"Jakýsi... gramofon, ne? Šikovná věcicka. Taková... taková hračka."

Sebral samopal, hodil si ho přes rameno. Vyšvihl se na okraj průlezu, spustil nohy a dopadl zase do trávy. Zalil ho přiboj důvěrně známých zvuků války.

Finch zajistil poklop a posadil se do pilotního křesla. Přejel očima ciferníky.

"Počkejte," řekla bezbarvým hlasem miss Robinsonova. "Ještě není dost daleko."

Finch pustil z ruky hlavní páku. "Nerad bych se jim míchal do jejich zábav, miss. Až to zapnu, půjde s sebou kus země v okolí. A venku..."

"Tak to zapněte," přerušila ho miss Robinsonova. "A hlavně teď chvíli mlčte."

Zkušební pilot uraženě sevřel rty a srazil páku téměř na doraz. Ručičky poskočily. Zanedlouho začaly na ciferníku, který se trochu podobal tachometru, naskakovat dny, měsíce, roky.

"Neudělala jste ani jedinou fotografii, miss," řekl po chvíli škodolibě Finch.

"Ne," připustila.

"Ten voják na vás nějak zapůsobil. Nebo ne? Nic si z toho nedělejte. Out of sight, out of mind. Sejde z očí, sejde z mysli."

Kybernetický tlumočnick, kterého Finch zapomněl vypnout, trpělivě překládal do ruštiny: "- si - z -toho - nedělejte - zvolání - neviditelný - idiot."

V

Šumaj opravdu nebyl dostatečně daleko, ačkoli o to velmi usiloval. Zvuky války jej ze všech stran přepadly, jakmile opustil létající talíř. Velmi rychle a velmi dokonale smyly všechny ostatní myšlenky, pokud se mu snad rojily pod umaštěnou lodičkou.

Jiskry kulometných dávek a šňůry střel německých samopalníků, postupujících v malých, povykujících hloučcích za šedozelenými tanky, jej přibily k zemi. Step kolem hvízda a praskala, jak se kulky prokousávaly vyschlou travou, s bzukotem odrážely nebo hloubily do písčité země jamky, podobné zákeřným pastím larev mravkolvů. Step však byla také milosrdná. Ukryla molekulu Šumaje, řečeného Bělice, uprostřed boje, sotva pár desítek metrů od talíře. Step, a snad i sama bitva byla příliš velká a příliš hltavá, než aby se spokojovala drobnými sousty, když se jí nabízely celé pluky, divize, armády. Tak velká, že protřetí řidkého řetězu zaječích pelechů poručíka Telegina ocelovým klínem tanků von Rungeho, který se nesetkal s tolik očekávanou palebnou překradou, bylo jen nepatrnou epizodou; na výsledku bitvy nemohla nic změnit. V kapce vody, kterou byl kus stepi mezi plukovním velitelstvím a bezejmenným potokem ve stepi, teď ustupovaly a umíraly zbytky Teletinova praporu, rozříznuté nožem von Rungeho pancéřového klínu. Vojáci se tu a tam na okamžik obraceli a bez míření vystřelili nebo padli a velmi nemalebně zemřeli, ale moře se vlnilo svým rytmem dál. Rozbitý a ustupující Teletinův prapor byl však stále praporem - Šumaj naproti tomu zůstal sám proti pomalu postupujícím chrobákům německých tanků, proti stovkám mužů s vyhrnutými rukávy v letních stejnokrojích, s ocelovými přílbami a s dlouhými, černými samopaly v rukou. Sám, ačkoli se pár přískoků před ním, zakrýty okrajem úžlabiny, vznášel záračný spojenecký stroj, neprůstřelný, nezranitelný a všemohoucí.

A Šumaj, řečený Bělice, se zakousl jak divoký pes do zápěstí vlastní ruky, aby mu nepuklo srdce a nerozskočilo se vztekem a bolestí. Tak ho zastihl start létajícího talíře FS 1603. Zatmělo se mu před očima-tokontarbarické pole převrátilo a odhodilo silokřivky, obrátilo sluneční paprsky a nasálo energii ze země, trávy, z kamení a z mravenišť pod ním. Ohnivá koule olízla Šumajovi obličej, spálila mu vlasy i obočí, ale necítil ani žár, ani bolest. Když zmizela zelená a žlutá kola, kroužící pod přivřenými víčky, uviděl ještě na zlomek vteřiny stříbřitý talíř, obklopený aureolou jisker, vznášející se nad stepí.

"Tak přece střílejte, vy kurvy, dejte jim to..." šeptal přes zuby, zaťaté do ruky, mokvajících krví a slinami.

Zlatá aureola jisker kolem talíře se rozpadla a uvnitř nezbylo nic, jen kus nebe, tetelícího se snad poněkud víc než hluboká modř v okolí.

Šumaj, řečený Bělice, zaryl obličej do sypké hlíny. Neviděl, jak se německé tanky zastavily. Detonace, doprovázející start FS 1603, porazila několik pancéřových granátníků a oslepila první dva stroje, jejichž periskopy se zamlžily síť vlasových trhlín. Další tanky postupně zpomalovaly, pojížděly nebo stály s běžícími motory a otáčely hlavně kanónů sem a tam, hledající cíl. Pěchota zalehla.

Plukovník von Runge sledoval start létajícího talíře z věže velitelského tanku v druhé vlně. Také on, jako Šumaj, viděl aureolu jisker kolem létajícího talíře a její rozpad v modré nic. Viděl kouli černé tmy a její ohnivě vzplanutí. Von Runge věděl o válce všechno, co o ní mohl vědět umělecký řemeslník války. Neměl strach, ale odmítal bojovat s neznámým. Neznámo nebylo v pravidlech hry. Zastavil tanky a odeslal hlášení velitelství divize. Bolševici použili nové letecké

zbraně tvaru plochého disku asi padesát metrů v průměru, která z nepatrné výšky vrhá bomby nejtěžšího kalibru. Způsob pohonu se nepodařilo zjistit, diskovitý letoun však jeví vlastnosti vrtulníků, aby vzápětí úplně zmizel. Čekám další rozkazy. Heil Hitler. Von Runge.

Šumaj se plazil centimetr po centimetru zpět. Teprve teď ho začal pálit otékající obličej a ve spáncích někde za očima mu pulsovala trhavá bolest. Zarýval špičky prstů do hlíny, couval jako rak. Konečně cítil, že se sune nohama do jámy, vlastně, jak vzápětí zjistil, do starého polozasypaného zákopu, který patrně ve stepi zůstal ještě z ústupových bojů v jednačtyřicátém. Na dně se válelo několik rezavých konzervových krabic a prázdné nábojnice. Svalil se a těžce oddychoval.

Z jasného nebe zsršely jiskry a uprostřed nich se na zlomek vteřiny objevil stříbrný talíř s výstředním znakem společnosti TEMPUS.

"Tak přece, tak přece se vrací...," vzlykl Šumaj, řečený Bělice, a zaclonil si ožehlé oči dlaní, ale na ocelově modré obloze nad stepí už zase nebylo nic, jen lehký, sotva postřehnutelný závoj kouře z hořících vesnic v celém kurském oblouku.

Létající talíř se nevrátil bojovat s německými tanky. Přesně řečeno, létající talíř se vůbec nevrátil. Ale jak mohl Šumaj tušit, že po výpovědi zkušebního pilota Finche a zamlklé, bledé miss Robinsonové, vypukl další slavný spor společnosti TEMPUS s vládní koordinační komisí, že po nekonečných týdnech a měsících rozsudků a odvolání a odkladů a dobrozdání expertů byly všechny další lety s konečnou platností zastaveny jako nebezpečné? Jak mohl tušit, že nové objevy Browna a Sikorského uvedly na přetřes možnost existence jakýchsi časových bariér, porušujících elektronická zařízení a vedoucích k haváriím? A jak na tu dálku mohl spatřit, že z talíře, který jen proto na okamžik vystoupil z mimoprostoru, vypadly tři sotva na prst dlouhé dráty, dva, kterými otevíral obzvláště důmyslné patentní zámky, a třetí, jímž opravil panel integrátoru, a za nimi hrstka písku, prachu a popele z hrubého tabáku?

Šéfpilot Pollack právě absolvoval poslední výjimečně povolený let. Jenom proto, aby nebyl porušen řetěz příčin a následků. Všechno mělo zůstat na svém místě. V prostoru i v čase.

VI

Plukovník von Runge dostal za obzvláště hrdinnou činnost dubové ratolesti k rytířskému kříži s brilianty a meči, byl zbaven velení tankového pluku a jmenován vojenským správcem bezvýznamného městečka v Bavorsku. Tam jej za půl roku zabila zbloudilá a naprosto neplánovaná americká bomba, když poděšený bombometčík ulehčoval letadlu, napadenému stíhačkami. Vrchnímu velitelství branné moci tím ubyl nepříjemný problém, co počít s vlivným důstojníkem a příslušníkem staré vojenské šlechty, tak fatálně podlehnuvšímu sklerotickému oslabení mysli.

Šumaj, řečený Bělice, nedostal dubové listí ani jeho ekvivalent, existovalo-li vůbec v Rudé armádě něco takového. Díky tomu, že se tanky plukovníka von Rungeho zastavily a večer téhož dne byly zatlačeny zpět, přežil. Až na obočí a vlasy, spálené a drolicí se při doteku, vyšel z největší tankové bitvy všech dob zdráv a bez úhony. Druhý den ráno našel zbytky svého praporu, zakopané v nových zaječích peleších ve stepi. Zdála se všude stejnou. I řetěz pahorků tam byl, i bezejmenný potok, že by jej slepice přebrodila, i palčivá obloha, vysušující rosu a otevírající květy na stepi.

Také on se dopustil chyby - podobně jako von Runge -, že o své příhodě vyprávěl. Dost dlouho to vypadalo na zastřelení nebo na předání příslušným orgánům se zprávou o pravděpodobném styku desátníka Šumaje, řečeného Bělice, s nepřítelem, o prozrazení vojenského tajemství, o nesplnění rozkazu atd. atd. V tomto případě by bylo prosté zastřelení patrně mírnějším trestem.

Poručík Telegin, který vzhledem k nedostatku důstojníků převzal velení praporu, chodil s rukama založenými za zády za řetězem nízkých pahorků. Občas se z nich zakouřilo, když se některý německý kulometčík obzvlášť nudil. Pokaždé se na okamžik zastavil před Šumajem a pátral v jeho oteklé tváři se zaprášenými puchýři.

"Ty, Bělice," řekl nakonec, "já se kvůli tobě dostanu do průseru. Jasně. Proč já jenom...," mávl rukou. "Degraduju tě na vojína, protože seš pitoměj. Rozumíš? A kdyby se tě někdo ptal, co bylo, tak se tvař zrovna jako teď. Jasný?" "Jasný!" odpověděl voják Šumaj, řečený Bělice. "Já bych třeba, soudruhu poručíku, skočil na pluk, jestli už jim nepřišly ty flašiny. Chci říct ty stanice. Kámoš Tyčkin."

Čímž se všechno dostalo do starých kolejí. Vzhledem k tomu, že voják Šumaj nesl svou degradaci s lehkým srdcem, můžeme prohlásit výsledek koridy za příznivý pro býka.

V přiměřeném čase se miss Robinsonové narodil kluk. Důvtipní přátelé si spočítali datum pravděpodobného početí a dobrácky pochlebovali zkušebnímu pilotu Jackie Finchovi, který toto podezření ani nepotvrzoval, ani nevyvracel. Miss Robinsonova se o otci nešířila, což bylo tenkrát docela běžné. Jen někdy posmutněla myšlenkou, že přivedla na svět pohrobka, jehož táta už je patrně asi tak dvě stě let v čase, ze kterého se nelze vrátit.

Nebo snad ano?

KILI

Já jsem chyba ve výpočtu: jsem život.

Antoine de Saint-Exupéry: Kurýr na jih

I

Evropa začínala zvolna, ale neúprosně ztrácet přesné a důvěrně známé tvary, které vyrývali Vikingové do březové kůry a feničtí plavci do voskových tabulek. Vlny moře olízly hnízda ptáků a pak je černým jazykem poslaly svým dětem, rybám a krabům. Gibraltarská úžina se změnila v lačný vír, srkající vody Atlantiku, jako by se všechny heraldické karavely, všechny triéry a všechny řadové lodi, které kdy opustily matku Evropu, chtěly s polámanými stěžni a s obnaženými žebry vrátit do nevyčerpatelné plodné dělohy Středomořího moře.

Uvnitř, daleko do vnitrozemí, vládl oheň. Ne už poslušný, zkrocený živel večerních krbů, elektrárenských pecí a atomových reaktorů, spoutaný bezpečnými hranicemi, ale bláznivý, omlazený nenasyta, hltající města, přeskakující s ječením po korunách borovic a rozpouštějící továrny jak kostky cukru v čaji.

Z letadla ovšem bylo vidět jen málo, vlastně skoro nic. Letadla nám pomohla objevit skutečnou tvář naší planety, ale nic víc.

Tvář domu poznáte tehdy, narodíte-li se v něm nebo budete-li v něm alespoň rok za rokem žít, skučet bolestmi zubů, přemýšlet o sebevraždě a o nezaplacených daních, milovat a nudit se, stotisíckrát sledovat, jak se voda nejprve naplní malíčkými bublinkami, jak pomalu splynou a jak konečně rozhořčeným mumláním oznámí, že je čas uvařit kávu. Vesnici, ulici a ve zvláště šťastných případech snad i celé město můžete poznat, vnutíte-li se do trpnosti k celému ostatnímu světu a rozhodnete-li se pod jejich prapory bojovat. Pak snad dosáhnete v jedné zasvěcující noci výsadu přijetí mezi ty, kdo generaci za generací vynášeli balvany na okraj e polí, dláždili cesty, boj ováli na hradbách a v explozivním okamžiku naprostého vyvrcholení a zároveň naprostého zmaru padali naznak se šípem nebo s kulkou v hrudi.

Planetu poznáte, jestliže se nad ní vznášíte dostatečně dlouho a dostatečně vysoko v letadle nebo (což je přirozeně pohodlnější a rychlejší) v kosmické lodi nebo v některé ze stanic na oběžné dráze, situované tak, aby se Země právě změnila ve zlatý a modrý a zelený pohár, přiklápějící celou oblohu.

Mezi těmito poznáními není nic - jen čísla, statistiky a mapy - ale to vše jenom marně prodlužuje a posiluje nevyhnutelně slepá tykadla, aniž by je obdarovalo viděním.

A mezi těmito poznáními jsou země, státy, nekonečné hory a stejně nekonečné roviny, plné jezer a hieroglyfických řek, z nichž se teď na dolních tocích valila oblaka páry jako kdysi za chladných a mlhavých hodin těsně před svítáním. Jenomže na chladné hodiny už Země dávno zapoměla.

To vše muži v letadle neviděli, nejvýš tušili. Věděl jen šéf, rozložený tak pohodlně, jak to jen sedadlo za pilotem dovovalo. Vyhledal nejlepší polohu pro každý kloub a pro každý sval již na letišti, vyzkoušel a opravil polohu polštáře i sklon křesla a udržoval své fyzické pohodlí po celou dobu letu drobnými, sotva znatelnými pohyby, uvolňujícími a zase trochu napínajícími skupiny svalů a šlach. Šéf věděl, jak málo pohodlí teď Země (o kosmických stanicích a nepodařeném pokusu s měsíční kolonií, přežívající jen ze vzdoru a byrokratické setrvačnosti, ani nemluvě) poskytuje, a sbíral všechny jeho dosažitelné drobtý usilovným a promyšleným úsilím.

Nenamáhal se podívat z okna. Věděl, co by asi uviděl pod letadlem a co vidí pilot, který se dívat zkrátka musí, nebo inženýr, vyhlížející dolů, protože je mladý a protože se nad starou Evropou ocitl poprvé: souvislou pokrývku mraků a kouře, zmítanou prudkými vichřicemi. Rodily se kolem požárů a nových sopek, nevypočitatelné a nepředvídatelné tím častěji, čím víc meteorologických stanic muselo být zrušeno. Znal i to, co bylo pod vrstvou mraků a par. Zuboženou zemí, kde lidstvo poprvé od doby, kdy chlupatý Pithecanthropus popadl špičatý kámen a vydal vítězné zavěštění ozbrojeného člověka, prohrávalo. Bylo to tím tragičtější, že nikdo na světě nečekal nic podobného ani v nejdivočejším snu. Podobalo se to předem prodanému boxerskému utkání, kdy vyložený favorit po devíti jasně bodově vyhraných kolech jde k zemi při slabém a nanicovatém úderu zesměšněného soupeře. Tady ovšem neměl kdo dupat a pískat a házet polštáře do ringu. Šéf se ušklíbl své myšlenky. Země nám dala pořádnou ránu. Pod pás, ovšem. Ale my jsme ji také všelijak šimrali vodíkovými bombami a nikoho to tenkrát zvláště nevzrušovalo.

"Tak tohle tedy byla Evropa...", ozval se konečně inženýr. Ani se neobtěžoval odtrhnout od okénka. Co tam asi je tak zajímavého k vidění?

"Ne, ráčíte se mýlit, tohle je Evropa," řekl těžce a unaveně šéf. Inženýr se trochu poplašeně odvrátil od okna a nervózně poposedl. Ale patřilo mu to, uvažoval šéf. Tohle nebyla ani klackovitost, ani neomalenost a už vůbec ne brebhtnutí, ale klíčící červík poraženectví, se kterým bylo zrovna tak těžké bojovat jako s požáry, novými vulkány a stoupající hladinou Atlantiku a Tichého oceánu, vzdouvanou tajícími polárními ledovci.

Ostatně, tohle opravdu je Evropa. Pořád ještě je.

Ještě tu žije pár miliónů lidí, soustředěných do míst se solidním suterénem, jak šéf s oblibou říkával, když zálibně mluvil o kilometrech žuly a bazaltu, jen pomalu tajících pod nápořem ohně a ke všemu neštěstí špatně vedoucích teplo k povrchu. Pohnul ramenem, aby zase dosáhl co nejpohodlnější polohy a aby pokračoval v úvahách, ze kterých ho inženýr tak nevhodně vyrušil.

Kde to... ano, rána pod pás. Vlastně to ani moc velká rána nebyla, když se to tak vezme. Šéf si už před léty pro zajímavost vyhledal v Ústředním novinářském archivu ohlasy tisku na obrovské zemětřesení, které postihlo v srpnu 1950 Tibet a Nepal a nechalo Mount Everest čili Ču-mu-lang-mu narůst o dalších zcela zbytečných jedenašedesát metrů. Nalezl pár drobných notickek v rubrikách "Různé". Samozřejmě, čínské, nepálské a všelijaké další okolní noviny se asi o zemětřesení staraly víc, jenže až k žižalám orientálních písem šéfovo vzdělání nedošlo a tohle musel jenom předpokládat. Christian Science Monitor, zaniklý někdy v 21. století, se tenkrát jako jediný časopis zmínil o spoustě horských pramenů, které vyrazily z úbočí hor v Kchang-Tingu a projevil farářsky blahosklonnou naději, že nové prameny poskytnou chudému kraji mezi Čínou a Tibetem ne-li zdroj obživy, tedy alespoň vodu k pořádnému umytí. Jinak prý - a v tom měl Monitor určitě pravdu - je tam teplé vody, ohříváné obvykle nad sušeným trusem, sotva dost na čaj.

To byla první rána, první útok. Jenže to nikdo tenkrát netušil.

Na druhé kolo si chudák prodaný favorit Země počkala pár desítek let a svou dramatickostí ostatně nedosáhlo ani efektu zemětřesení někde ve všech čertech v Kchang-Tingu. Pokud se o něm vůbec psalo, pak jenom tu a tam a v nejokurkovější sezóně, když už jsou redaktorům dobré kdejaké pitomosti, třeba i všelijak zparchantělé brambory, jen aby v novinách něco bylo. Geotermikové totiž zjistili velmi pozvolné, ale stále stoupání teploty zemské kůry. O setiny, nejvýš o desetiny stupňů. To bylo pro žurnalisty trochu málo. A přece zrovna tohle bylo druhé kolo. Šéfa něco napadlo - a taky nechtěl mládence na vedlejší sedadle zbytečně poplašit nebo dokonce znepřátelit. Přece se rozhodl k

rozhovoru.

"Poslyšte, inženýre, slyšeli jste někdy něco o geotermických modelech? Počkejte, ne o Brownově nebo Danielssonově, tyhle moderní nemyslím. Říká vám něco Jolyho teorie tepelných cyklů?"

Inženýr zavrtěl hlavou udiveně a současně potěšeně, že si s ním velký šéf zase zadává.

"Ne. To muselo být strašně dávno, že?"

"To jo, chlapče. To bylo hrozně dávno...", kývl šéf a posunul rameno opatrně do původní polohy. Ano, takhle to bylo určitě pohodlnější. "Hrozně dávno, někdy tak kolem Koperníka a Galilea."

Ušklíbl se, když zjistil, že to inženýr vzal na vědomí ne jako vtip, ale jako fakt. Konečně, jak daleko bylo od Koperníka k 20. století? Kolem a kolem vzato se tenhle časový úsek blížil nule, protože obojí bylo před... ještě před tím. Staří Římané byli ještě před tím a Nebukadnezar byl ještě před tím a mamuti byli ještě před tím. Všichni v jednom malém pytlíčku dějin. Ano, a ti zatracení mamuti, co chcipli někde na severní Sibiři s plnou hubou a plnými žaludky trávy a umožnili tím mnoha důvtipným vědcům napsat mnoho důvtipných knih jak a proč. Šéf některá vysvětlení znal: sněhová bouře, sprška neutronů z náhle vzplanuvší novy, kosmická katastrofa, dokonce i koráby třínohých Mart'anů. Jenže všechny ty krásné teorie byly naneštěstí docela vedle z jedné maličké příčiny: ty desítky tisíců let od doby, kdy tihle nacpaní klackové tak horempádem zcepeněli, se sice zachovala jejich srst a kůže a svaly a kosti, ale ne jemná, filigránská architektura plic. Proto nemohl žádný z těch moudrých a vševědoucích pánů nejen zjistit, ale ani v nejbujnějším snu tušit, že mamuti zemřeli strašným, zlomek vteřiny trvajícím žářem, který ve zlomku vteřiny spálil plicní sklípky, nedokázal však už zapálit a ani ožehnout věčně mokrou a ucouranou srst. Vypadá to přitažené za vlasy, ale dnes už víme o ohni trochu víc než tenkrát, pomyslel si s ironickým zadostiučiněním šéf. Totéž v modrém předvedl žhavý oblak sopky Mont Pele roku 1902, ale kdo by to spojoval s mamuty? Leda blázen. A přece asi tenkrát matička Země poprvé - a možná že vůbec ne poprvé - předvedla v místním měřítku a pokusně, co dokáže.

Dnes už ovšem... šéf se znovu zašklebil.

Poslední Nobelova cena za fyziku, než se komise díky všeobecnému a nadšenému nezájmu rozešla, byla udělena práci jakéhosi Poláka, Dombrowského nebo Kowalského nebo Grodzinského nebo jak se vlastně jmenoval, s názvem "Teorie programování protipožárů". Teorie programování protipožárů! Ve 20. století by za pouhý pokus něco takového publikovat zavírali do blázince. Jenže tohle už bylo 22. století a lidstvo mělo zatraceně proč pořádně se poučit o ohni. I o programování požárů.

"Promiňte, šéfe...", ozval se inženýr, stále sedící v uctivém předklonu, "chtěl jste myslím něco říci o geotermických modelech, ne?"

"Ale kdepak, mládenče, to mě jen tak něco napadlo. Nevšímejte si toho! Dnes už to tak jako tak nemá cenu."

Dnes už to opravdu nemělo dohromady žádnou cenu, leda pro historiky přírodních věd, pokud vůbec nějakí zbyli. Lidstvo si teď nemohlo dovolit příliš mnoho bezprostředně neproduktivních povolání. A možná že ani pro historiky přírodních věd ne. Geotermické modely se staly ve druhé polovině 20. století tím, v co degeneroval Koperníkův systém hned po svém oznámení: matematickým cvičením, kratochvílí, duševním žonglérstvím.

Všecky se totiž víceméně hodily. Všecky se víceméně hodily v době, kdy vznikly a kdy nějaké zemětřesení v Tibetu nebo nové vroucí prameny někde na druhém konci světa byly příliš nepřesvědčivými protiargumenty. Hodil se model sira Harolda Jeffreise, Lowanovo řešení, přímo výborně všechno vysvětlovalo řešení Schlichterovo i van Ostrandovo (sice trochu složitě, ale matematicky vybroušené), o Urriho elegantní teorii ani nemluvě. Báječně na to vyzrál Jacobs a vážená soudružka J. A. Ljubimová. Hodil se koneckonců i model profesora Ču-Lie, přestože převeden z matematických formulí do skutečnosti vypadal v době svého vzniku, vyznačující se mimo jiné i neobyčejně výrazným a naprosto nemístným idealismem, převlékajícím se ovšem do uniformy protiidealismu, značně podezřele. Tenkrát, uvažoval šéf, byla sama myšlenka, že by lidstvo mohlo být ohroženo kosmickými silami, nejen hříchem, ale přímo skandálním kacířstvím. Astronom, který nadhodil myšlenku naprosto reálné srážky zeměkoule s některým z větších asteroidů, byl napaden ne pro chybný výpočet (kritikové obvykle nebyli schopni sečíst ani potěšitelně dlouhý sloupec čísel na své výplatní pásce), ale pro idealismus a pověřivé tmařství. Šéf se neklidně zavrtěl, musel pak pykat chvíli hledání původní polohy. Ano, pro idealismus. Jako by lidstvo uzavřelo s agenty nějakého ryze materialistického pánbička sdruženou pojistku své širší domácnosti. S oblibou a do zpitomení se tenkrát mluvilo o schopnosti a síle lidstva odvrátit všechny možné i nemožné katastrofy asi proto, že si pár pravých filozofů a filozofických novinářů v čekárně u zubaře něco přečetlo o vodíkových bombách a o laserech. Houby schopnosti! V kosmickém měřítku je pár megatun jako když foukne. Každá pořádná bouřka, každý tajfun, každá vlna tsunami má desetkrát nebo milionkrát větší energii. Lidstvo by se muselo vyšplhat o hezkých pár energetických řádů výš, aby si poradilo třeba jen s průměrným asteroidem, frčícím rovnou k Zemi. Ještě štěstí že se to už dávno nestalo. Stárnu, pomyslel si šéf. Asi opravdu stárnu. Nebo to zaviniily ty pitomé telegramy dnes ráno. Vyklidili jsme poslední vnitrozemskou geotermickou stanici v Austrálii u Alice Springs. Tektonický zlom, samozřejmě. Teplota vylétěla jak raketa a letadla tam tahali už z doutnajících hangárů. Ještě štěstí že Sturesby je starý praktik a že si s tím poradil. A pak ty další zákony proti porodnosti. Kolik nás vlastně zbylo? Sto miliónů? Sto dvacet? To asi nejvýš. A kdoví jestli.

Ano, Ču-Liův geotermický model se vedle ostatních uplatnil hlavně proto, že autorem byl Číňan. To vždycky působí, řekněme, zajímavě. Evropského nebo amerického geotermika by s teorií "napjaté bambusové pružiny" páni kolegové vynesli bez velkých cirátů v zubech. Už ten název! Typicky orientální. Připomínalo to detektiva Charlieho Chána. Ale ne špatný, připustil v duchu šéf. Docela dobře vystihoval řadu předpokladů Cu-Liova modelu: krby radioaktivních látek, které setrvávají dlouhou dobu, statisíce, snad milióny let v relativní rovnováze, stále ovšem na samém pokraji vzplanutí. A přitom byla tahle rovnováha jaksi měkká, poddajná, spíš bambus než ocel. Ovlivňovala ji ohromná řada faktorů, které Cu-Lie v potu žluté tváře shrnul a vyčíslil, a další, ještě delší řada faktorů, o nichž neměl ve své příjemné době idylických povyražení s válčičkami a jinými kratochvilami ani tušení. Proto mu celý model tak trochu nevycházel a

proto taky - a ovšem i díky pojistce u agentů materialistického pánbička - byl v učebnicích uváděn spíš pro osvěžení než jako vážný soupeř daleko jednodušších a díky tomu daleko horších, vlastně úplně špatných modelů ostatních autorů. Pro svět bylo tak trochu překvapením, když se ukázalo, že alespoň jeden ze všech geotermických modelů není jen matematickým hlavolamem, ale vyjádřením skutečnosti. Přesněji řečeno, poměrně použitelným přiblížením ke skutečnosti. A jako na potvoru, zrovna ten Ču-Liův. Nejvíce ze všech byli překvapeni sami geotermikové. Ne proto, že závod vyhrál Ču-Lie, to nebyl z nich to nakonec musel být, ale že jejich modely vůbec k něčemu jsou.

Stárnu, říkal si šéf, stávám se cynickým a ještě mám tolik drzosti, abych inženýrovi vynadal za přijatelné nebo alespoň diskutovatelné zjištění, že to, co pod sebou nevidíme, byla Evropa. Kdybych dobře a soustředěně poslouchal, určitě bych zaslechl, jak mně kornatější tepny. Fuj!

Pilot se obrátil přes rameno k jakémusi myšlenému bodu v geometrickém středu mezi šéfem a inženýrem.

"Paříž. Jdu dolů."

Šéf si spokojeně oddechl, že už nemusí ustavičně bojovat o znovunalezení ztraceného pohodlí. Za pár minut budou zase na zemi, na betonové ranveji, postavené v tektonicky poměrně neklidnějším místě okolí Paříže, vlastně bývalé Paříže. Jsem už jako inženýr, na mou duši, řekl si. Paříž přece ještě žije, ačkoli několik čtvrtí efektně vyhořelo a starobylé letiště v Orly jsme museli odepsat. Ve zlomu zrovna napříč rozjezdovými plochami vyrazily celé kaskády gejzírů a dalo by strašnou a zbytečnou práci uvést zase všechno do pořádku. Hlavně zbytečnou. Od počátku druhého stadia působení Cu-Liovy bambusové pružiny, když totiž stoupavé proudy rozžhavených hornin začaly na různých místech rozrušovat povrchové vrstvy a rozlévat se, byla těžba nafty omezena na minimum, na poslední dvě tři místa, která ještě jakžtakž vypadala k světu a perspektivně. Na luxus tryskových letadel s osmi (nebo kolika) motory už samozřejmě nebylo ani pomyšlení. Konstrukteři se pomaloučku, po špičkách vrátili k vrtulovým mašinám, k solidním konstrukcím, nápadně podobným hračkám z 20. století. Ukázalo se, že nejlépe vzdorují víchrům a dešťům pemzy a popele, které se objevovaly v nejneočekávanějších okamžicích na nejnevhodnějších místech. Nadzvukové mašiny se v takové omáčce rozletěly za pár vteřin na kusy. Vrtulovému stroji to obvykle pošramotilo plechy na křídlech a na krytu motoru, což nebylo tak hrozné neštěstí.

Letadlo prorazilo vrstvu mraků a snášelo se do šera. Vlevo pod nimi svítilo několik řad zářících bodů. Šéf věděl, že to jsou obrovské haly hydroponie, kde se správa Středofrancouzského distriktu snaží pod ultrafialovými zářiči vypěstovat alespoň trochu zeleniny a ovoce pro Paříž. Syntetické bílkoviny by sice teoreticky měly postačit k životu i ke štěstí, ale šéf neustále blahořečil osudu, že díky své funkci na ně nebyl odkázán častěji než jednou, nejvýš dvakrát denně. Ostatně i těch byl v poslední době zřejmě nedostatek, o čemž svědčila nejen velmi stará úsporná opatření, ale i docela nové zákony o dalším snížení porodnosti. Tohle se šéfa osobně vůbec nedotýkalo. Nikdy nezatoužil založit si vlastní chov dětí ani jako muž, natož jako příslušník nejvyššího koordinačního orgánu, a tedy až nepříjemně dobře informovaný o skutečné situaci a o jejích perspektivách. S inženýrem to ovšem mohlo vypadat trochu jinak.

Inženýra v tomto okamžiku ani nenapadlo myslet na děti. Byl vzrušen myšlenkou, že uvidí Paříž, což bylo sice z celé řady dobrých důvodů pošetilé, ale vzhledem k jeho mládí docela pochopitelné. Ostatně Paříž ani za dvě století boje s ohněm neztratila ne-li už charakter, tedy alespoň pověst veselého města. Udržovala si ji s divokou rozhodností staré kokoty, rozvěšující po zdech obrázky milenců a poklepávající na ně hůlkou se stříbrnou rukojetí. Paříž usilovně žila minulostí. Inženýr dokonce od kohosi slyšel, že se tu dá tu a tam pít skutečné víno - což byla ostatně pravda. Vínice podléhaly ohni naposledy, když už dávno pšenice i rýže a ovocné sady kapitulovaly a scvrkly se na ponravovitě bledé plantáže pod střechami hangárů pro hydroponii. A slyšel, že tu jsou ženy velmi krásné a velmi přívětivé, obzvláště k mladým inženýrům, odcházejícím na nejnebezpečnější stanice, jako například teď on. Což byla také pravda.

Lidstvo si nemohlo dovolit příliš dlouho hořekovat nad ranou pod pás, nad neočekávaným zákrutem silnice, kterou futurologové ve vzácně shodném záchvatu optimismu narýsovali do budoucnosti přímou jako podle pravítka. Nečekaně rozmnožené svíce musely být alespoň zčásti vyváženy zvýšenou měrou dosažitelných radostí, což kupodivu velmi brzy pochopila koordinační komise i vlády jednotlivých států. Ty - mimochodem řečeno - navzdory stejné kategorickému ujišťování futurologů vesele existovaly dál a prosperovaly díky nespočetným vnějším i vnitřním problémům, které se ustavičně chystaly řešit. Nejdosažitelnější přijemnosti byly v době snižování množství i kvality potravin a prudce klesajícího pohodlí objeveny v sexu; ony také změnily společenskou strukturu a leckde i státní formy. Nezbytné snížení počtu obyvatelstva Země, vynucené zpočátku pomalým, ale pak stále rychlejším úpadkem zemědělství i těžby z moře, umožňujícího svou teplotou žít jen nejodolnějším a naneštěstí většinou nejedlým druhům hlavonožců a ryb, vedlo k ráznému omezení porodnosti. Logickou ironií osudu bylo třeba začít právě tam, kde byly náboženské nebo politické předsudky proti jakékoli formě antikoncepce nejsilnější. Neúspěch akce, usilující zpočátku spíše o přesvědčování, vedl k hladomorům a hladomor k válkám proti šťastnějším sousedům, jejichž suterén - abych použil šéfova výrazu - byl přece jen solidnější. Ostatně historie této války je obecně známá. Šéf, pokud o ní vůbec uvažoval, soudil, že konečnou splnila svůj úkol, i když ovšem poněkud drastickými prostředky. V jedné generaci klesl počet obyvatel Země téměř o třetinu.

Pro nejbližší dobu to právě stačilo, aby nevznikly neřešitelné problémy zničením hlavních rýžových oblastí a požáry australské obilní komory. Oheň začal pohlcovat pevniny kus po kuse, loudavě, ale neodvratně. Zvyšoval teplotu oceánů, takže ledovce kolem pólů počaly ronit slzy, zaoblovat se a nakonec s rachotem klouzat do moře. Každý z nich zvýšil hladinu o milióntinu milimetru, ale byly jich miliardy, desítky miliard. Rozlité oceány pohltily další nížiny a jídla ubývalo. Druhá a třetí generace už musela najít schůdnější cestu než neúnosně luxusní válku vodíkovými bombami. A lidé to věděli.

Tehdy došlo k prvnímu rozrušení rodiny, přetrvávající obvykle jako záruka neztenčeného majetku dětí i tehdy, když vzájemný zájem rodičů vyprchal. Dokonalá antikoncepce, po dokonalém hasičství druhá disciplína, k jejímuž zdokonalení oheň donutil lidstvo, uvolnila a zjednodušila svazky. Počet dětí byl plánován celosvětově i v každé kolonii

kolem hydroponických hangárů. Bylo to tvrdé a nezbytné. Pro mladého inženýra však tento způsob ve svých nejzazších důsledcích sliboval v Paříži příjemnou zastávku.

Letadlo několikrát poskočilo po betonu, porušeném lijáky, o nichž lidé 20. století (ti šťastní lidé 20. století) neměli ani ponětí, a zastavilo se před odbavovací budovou. Pilot vypnul motor a otevřel dvířka, ke kterým už přijížděly schůdky na vozičku, poháněném elektromotorem. Letiště mělo svou větrnou elektrárnu a nabíjecí stanici opodál rozjezdových a přistávacích ploch, aby třicetimetrová lopatková kola neohrožovala stroje.

Inženýra ušvihl do tváře závan horka. Zarazil se na prvním schůdku a sevřel pevně zábradlí, ale pak si uvědomil, že se na něho šéf pozorně dívá. Zatvářil se lhostejně a s nepromokavým kabátem přes ruku sestupoval, ale v očích mu stále doutnaly dvě drobné jiskřičky strachu. Šéf o nich věděl. Ten prastarý, zatracený strach člověka, kterému dýchl do tváře žár hořícího lesa. Strach ptáků a zajíců, přecházejících ještě před prvním zabrumláním sopky na všechny strany. Půda se lehce zachvěla, jako by pod rozjezdovou plochou projíždělo metro nebo jako by někde docela blízko předl velíky motor. Jenže tohle nebylo ani metro, ani motor, ale miliardy tun žhavých hornin, bublajících a klokotajících pod nesmírným tlakem, hledajících skuliny a spáry, oddychujících a pomalu, centimetr za centimetrem a rok za rokem rozpouštějících šéfův suterén. Každým okamžikem mohly prorazit sršicím vulkánem a také se to stávalo - jenže velmi zřídka. Kromě hasičů a sexuologů prožívali ohromný boom i vulkanologové - přirozeně. Dovedli určit skoro s hodinovou přesností, co se stane a kdy se to stane. Tu nepříjemnou záležitost v Alice Springs zřejmě zavinilo nějaké nedopatření nebo lajdáctví a šéf si už v letadle umínil, že si hned po návratu do koordinačního výboru Sturesbyho vypůjčí.

Šéf vlastně ani nevnímal chvění ohně, ani žár. Znal je dokonale už padesát let a setkával se s nimi v různých, obvykle daleko horších a nebezpečnějších podobách na všech kontinentech. S inženýrem to ovšem bylo jiné.

Děti bylo příliš málo a byly příliš vzácné, než aby byly riskovány jejich životy a hlavně než aby jejich vychování a vzdělání bylo svěřeno sice milujícím, ale zoufale amatérským rodičům. Těhotné ženy byly včas odesílány do míst, kde ještě nebylo slyšet a cítit podupování ohně, kde nebylo nutné nasazovat při jižním, severním, východním nebo západním větru, případně při kterémkoli z nich, dýchací masku a tampóny a kde bylo možné jist poctivou zeleninu a poctivé ovoce. Ne obrovské, vitamíny nabitě, ale vodnaté a macarátům podobné plody vítězství hydroponie. Tam děti vyrůstaly a tam také byly vzdělávány až do odchodu... kam vlastně?

Ani šéf by tuhle otázku nezodpověděl hned a bez rozpaků. Do života, ovšem. Ale do života vlastně odešly volky nevolky už s prvním zavřísknutím v univerzální podobě stažených králíků, jakou mají všechna novorozeňata. Život, který snad mohl mít na mysli, znamenal především boj proti ohni. Všechno úsilí lidstva se zkoncentrovalo na jedno jediné maličké, ale svou koncentrovaností diamantově tvrdé přání: žít, přežít.

Proto se inženýr až dosud seznamoval s ohněm jenom na exkurzích a v nejbližším okolí základny, kde se narodil a kde vyrůstal. O skutečné podobě nepřítelů takhle praxe mnoho neřikala, ale lépe to bez nebezpečí zařídit nešlo. A proto se také objevily jiskřičky strachu teprve teď.

Inženýr zdvořile pomohl z posledních schůdků šéfovi, což bylo konečně vzhledem k věkovému rozdílu celé generace docela správné.

"Pojedete do Paříže, šéfe?"

"Ani nápad, mládenče! Jen běžte hezky sám. Mám tady kamaráda, zrovna na letišti. Přespím u něj."

"Jak si přejete. Tak tedy v šest ráno?"

"V šest."

Šéf se zvědavě díval za inženýrem, jak trochu prckenně odchází k letištní budově, jako by ho najednou zachvátil kloubový revmatismus. Ještě se nenaučil nemyslet na vibrace, pronikající tlustými podrážkami. Na Kili si zvykne. Bude muset, jinak se do týdne zblázní. I to se občas stávalo na odloučených stanicích, kde nemělo smysl riskovat (a žít) více než jednoho člověka.

Šéf stále čekal s rukou na zábradlí schůdků, takže se netrpělivý muž za volantem elektrického vozíku neodvažoval odjet. Ano, teď. Inženýr předstíral, že si zavazuje tkaničku, a položil dlaň na betonovou plochu rozjezdové dráhy. Byla teplá jako pekařská pec, ve které ještě včera hořel oheň. Jako tvář v horečce. Jako vnitřnosti právě poraženého býka. Šéf se neusmál. Pustil zábradlí a obrátil se k pilotovi, který si právě odepínal všelijaké kšíry a ráhnoví elektrických přístrojů s kontakty na kombinéze. a

"Tak co, je to blondýnka, nebo bruneta?"

Pilot sesunul navyklým pohybem kuklu a potřesením hlavy načechal krátké, u spánků prošedivělé vlasy.

"Na výběr, šéffj Blondýnka, bruneta, zrzavá - možná že si to zatím prohodily. Zůstanete jako vždycky?"

Šéf kývl. "Ano. Hodně štěstí!"

Hluboce do sebe vtáhl vzduch. Voněl benzínem, mokrým betonem a kouřem.

II

"Chci se dneska roztomile opít a alespoň pár hodin spát. Bez snů. Jestli se ti tenhle projekt nelíbí, Pierre, provedu to někde v Paříži," řekl šéf. Pohupoval se v rozložitém křesle, opatřeném důkladnými gumovými patkami, téměř dokonale polykajícími vibrace podlahy.

"Jen si posluž, Robbie," přikývl muž od maličkého elektrického sporáku, vyklopeného ze zdi. "Nebyl by pro tento ušlechtilý cíl účelnější Conakry?"

Šéf zuřivě zafuněl.

"Ne, vlastně možná, že obecně vzato ano, ale pro mne určitě ne. Jestli nemáš, co..."

"Ale mám, Robbie! Jasně, že mám. S tím Conakry lemm jsem to vlastně nemyslel vážně. Co si dáš? Koňak?"

"V. S. O. P.?" informoval se prozíravě šéf.

"V. S. O. P. Jiné nevedu. Henessy, Napoleon, Marie Brizard.."

"Tak tu Mařenku, když už máš chuť rozdávat."

"Máš obzvlášť nepříjemné sny, Robbie, nebo obzvlášť příjemné?"

"Někdy jsou obojí stejně protivné."

Šéf dlouho mlčel. Pak vytáhl z kapsy tabatěrku a nabídl kuchařicimu společníkovi cigaretu.

"Syntetická?"

"Za pravý koňak bych ti určitě dával syntetickou cigaretu! Tabák z Clipperton Islands. Chtěli tam původně zavést pšenici a sóju, ale na ostrovech z toho byla málem revoluce a vzbouření v Radě. Znáš přece starého Rossmána!"

"Znám. To je dobře, že jste tam nechali tabák. Ohromně voní, vid? Ale co je s těmi sny, neodpověděl jsi mi."

"Ne, já vím. Ono není dohromady ani moc k vyprávění. Víš přece, co dělám."

"Vím. Každý to ví."

"Možná, ačkoli o tom někdy dost pochybuju. Asi stárnu, víš, ale pořád se mi zdá, že se blíží konec. Konec, rozumíš, amen Maria se vším všudy. Že už nemáme nic, co strčit do cesty tomu, co nás čeká."

"Prosím tě! Copak jsme někdy měli co strčit?"

"No, moc toho nebylo," zapálil si šéf taky, "ale něco tu a tam přece. Dokud to šlo, zalévali jsme zlomy betonem a buxézitem. Naučili jsme se hasit požáry celých lesních ploch pár hrstmi dignitu. Copak to nevíš?"

"To vím - ale ty jsi říkal něco o strkání do cesty. Myslel jsem už, že..."

"Aha, už vím. Tak to ne, chlapče! Tam dole jsme se nedostali ani o chlup dál než pradědečkové, natož abychom s tím mohli hnout. Tam..."

"Okamžik, Robbie, někdo je dole," omluvil se vlastník bohatého sortimentu V. S. O. P. a opustil místnost. Dlouho s někým hovořil v hale.

"Zpravodaj Le Mondu," oznámil, když se vrátil. "Omeleta je hotova."

"Co chtěl?"

"Budeš se divit; mluvit s tebou. To se ti určitě jaktěživo nestalo, co, Robbie? Měl jsem pocit, že dneska nemáš na novináře náladu. Oni totiž potřebují jenom optimistický materiál."

"Ted tedy opravdu nemám zrovna náladu," připustil šéf. "To je moc dobře, žes ho vyhodil. Aha - ty sny. Víš - ne, ono to opravdu nemá cenu. Prostě stárnu, nic víc."

Pierre přinesl omelety na stůl. Byly ovšem syntetické, ale šéf se rozhodl být vzhledem k pravému koňaku velkorysým a začal je sice oddaně, ale s nechutí převalovat v ústech.

"Třicet let už měřím a zase měřím setinky stupňů všude na-světě," pokračoval spíš pro sebe, "a teď na stará kolena mě začíná úplně fyzicky bolet, když teploměr někde vyskočí a když si zakreslím novou a ochlup horší izotermu. Chápeš to?" Pierre kývl.

"Chápu. Ale to znamená, že se teplota nezvyšuje všude, ne? Promiň, je to hloupá otázka. Noviny j sou pořád plné pokřiku, kde teplota o nějakou tu čárečku klesla."

"Nebo o víc," kývl šéf. "S tím ovšem ten mizera Ču-Lie počítal už před dvěma sty lety. To je přirozené. Turbulence konvekce, ruptury nadloží a takové věci, co je lépe se o ně nestarat. Někdy znamená snížení teploty o dvě setiny stupně horší malér, než kdyby teploměr o čtyři stupně vylezl. Máš ten koňak někde při ruce?"

"Mám, hned tu bude. A jak to skončí? Počkej - taky čtu noviny: dočasná periodická aktivita, postupné ochlazování povrchu Země, vyčerpání radioaktivních látek s relativně krátkým poločasem. To všechno už umíme nazpaměť jako papoušci, ale chtěl bych to slyšet od tebe, Robbie!"

"To sis namouduši vybral tu nejnešikovnější chvíli. Měl jsem raději jet rovnou do města. Nepořídil sis náhodou od té doby, co jsme se neviděli, nějaké dítě?"

"Blázníš?" řekl Pierre směrem k lahvi, z jejíhož hrdla opatrně olupoval staniol. Stará bělovlasá paní Brizardová se svatouškovsky culila z viněty. "Děti - při mém fyzickém indexu?"

"Ovšem," kývl šéf, sledující se zájmem otevírací rituál. "Tak to snad spolkneš líp. Podle pana Ču-Lie bude tahle legrace s mírnými výkyvy bambusové pružiny pokračovat až do úplného roztavení povrchu planety. Potom to teprve půjde nazpátek. Pomalu se zase vytvoří hory, oceány, časem se snad objeví i první chuchvalečky živé hmoty. Za pár miliard let - to uteče jako voda - se z nich stanou lidé nebo něco podobného, třeba s osmi rukama a jedním okem na čele. Na takových detailech konečně nezáleží. A když už si pak budou ti roztomilí pitomečkové myslet, že jsou úplní vševědové, spustí jim bambusová pružina nových izotopů pod nohama. Da čapo al fine. Možná že se to párkrát stalo, jenže jsme to přirozeně nezjistili. Nebylo z čeho."

"Přirozeně," řekl Pierre a nalil zlatý koňak do sklenic. Měl silné ruce, porostlé černými chloupky a ploché, široké nehty.

"Přirozeně. Jenomže zrovna tohle v novinách nebývá,"

"Ne. To není nic pro ně, ačkoliv by to nějaký šikovný pisálek mohl docela pěkně narazit na všelijaké báje o Atlantidě, o potopě světa atakdále atakdále," souhlasil šéf a převrátil do sebe bez přípitku první sklenici.

"Co pořád máte s tou vaší Kili?" ptala se v tom okamžiku velmi plavá dívka se zornicemi zřejmě rozšířenými atropinem, takže se podobaly dvěma onyxovým korálům. "To je bar? Nebo vaše děvče? Proč o ní pořád mluvíte, když jste teď se mnou?"

A řekla to takovým tónem, že se inženýr zařekl nepokusit se už ani slovem získat její zájem o geotermiku.

Šéf otáčel v prstech broušenou sklenici ze silného, těžkého skla. "Tohle je taky kus mých zatracených snů, Pierre..."

"Ta sklenice?"

"Ne, ovšemže ne ta sklenice. Spíš myšlenka, že šťastné nebo alespoň poměrně klidné doby lidstva po sobě zanechaly moc málo památek. Skoro žádné. Chápeš to?"

"Nechápu, Robbie."

"Tak vidíš. Jestli se ten zatracený Ču-Lie náhodou někde spletl v sečítání nebo odečítání a jestli se ještě větší náhodou se vším všudy nerozpustíme v klokotající žule, tak po nás zbude hromada věcí. Tohle přece znáš, ne?" Jedním douškem vypil skleničku a z výšky ji pustil na podlahu. Vyskočila jako gumový míč, ale nerozbila se. "Co myslíš, že to je, Pierre?"

"No, co by - nerozbitné sklo. Jiné se přece dneska už nedělá. A piješ moc rychle."

"Nepiju. A žádné nerozbitné sklo. Tak se kdysi říkalo docela obyčejnému, jenomže podchlazenému sklu. Tohleto je, člověče, extratřída: krystalické sklo. Prakticky nezničitelné. To po nás zůstane strašlivě dlouho, jestli ovšem..."

Šéf mávl rukou, jako by zaháněl obtížnou mouchu. Oči měl trochu podlité krví.

"Víš, dlouho jsme si mysleli, myslím my, lidé, že všechno začalo kamením. Pěstními klíny, sekerami a tak. Kdepak! Desetitisíce a statisíce let předtím si už člověk dovedl pořídit všelijaký vercajk. A kde je mu konec? Tak vidíš! Kosti, dřevěné klacky, oštěpy, a hlavně ty kosti. Nezůstal ani prach, ani takovýhle kousek," šéf postavil poloprázdnou sklenku, aby mohl názorně ukázat, jaký kousek nezůstal. "Řekněme, že se na nic jiného nevzmohl. Anebo řekněme třeba, že nic jiného nepotřeboval. Všechno, co chtěl, měl u nosu. Potom začalo přichořovat. Nepotřeboval už zbraně jenom proti zvěři, to je nesmysl, ta nejbezpečnější tak jako tak postupně vymírala a i na jeskynní medvědy a šavlozubé tygry stačily kostěné oštěpy a balvany a pasti, ale proti pánům kolegům. Proti lidem. Rozumíš, Pierre? Tyhlety zbraně už zůstaly. Od kamenných mlatů a bronzových mečů až k atomovkám. A taky zařízení tenkrát lidé dělali zbytečně bytelné," šéf dopil sklenku a oťel si ústa hřbetem ruky. Na rozdíl od Pierra měl úzkou dlaň s dlouhými prsty, které se teď trochu třásl, "protože si tak tak stačili udělat na koleně jednou za život to, co nejvíc potřebovali. Boty pro dědka, tátu i vnuka, šaty k neroztrhání, nábytek na věčnost. Nalej mi!"

Pierre nalil a vzal si další cigaretu s medově žlutým tabákem z Clipperton Islands.

"O čem jsem to mluvil, sakra... Aha, už vím. Trochu jsme se z toho vybabrali teprve ve 20. století. Četl jsi o tom? Já vím, že četl, vid', Pierre? Tenkrát se už nevyrábělo pro výrobu, ale taky pro spotřebu a vypadalo to, že se už začne vyrábět taky pro lidi. Pohárky z křehkého skla jak kyticky, šaty z papíru, boty, které vydržely jenom půl roku, ale zato báječně netlačily, auta narok, na dva a panelové baráky, které rostly jak houby po dešti, a když urbanistům nebo hygienikům ruplo v hlavě, tak je bez velkých cirátů shodili a stavěli někde jinde. A líp. Komputery, počítače, víš? Všechno šlo jako po másle. Lidi už podruhé nemuseli po sobě nechávat hrady a kamenné sekery a to všechno harampádí. Rozumíš? A teď se podívej na sebe, na ten barák tady, na svoje boty, na zatracené letadlo, co s ním zítra - opravdu zítra?" podíval se šéf na hodinky. Ukazovaly jedenáct hodin místního a osm hodin světového času. "Jo, ještě pořád zítra. Co s ním poletím, s tím klukem. Tam dolů." Mávl neurčitě rukou směrem k vařiči. "To není dobré, Pierre, to je moc špatné. Taky o tom se mi teď pořád zdá."

"Ne, opravdu ne," řekla inženýrovi dívka s onyxovými očima. "Vždyť já... ale ne. Ne. Počkej chvíli." V rozšířených zornicích se topily a volaly o pomoc jiskry strachu z očí inženýra.

"Proč ho tam vlastně vezeš ty sám, osobně, Robbie?" zeptal se Pierre za chvíli.

Šéf měl hlavu v dlaních a dlouho neodpovídal.

"Kam? Koho? Aha, toho kluka. No, máš pravdu, nakonec bych nemusel, ale tam dole," zas mávl rukou směrem k vařiči, "to může být moc zlé a já mu to chci trochu usnadnit alespoň do začátků. Že ho tam osobně zavedu. Bude z něj moc dobrý geotermik, Pierre. Nevěříš? Moc dobrý. To si zase nemysli..." dodával si důraz bušením do stolu a díval se krvavými očima zle a hádavě, "já dělám jenom dobré geotermiky a tenhle kluk je primus, abys věděl. A potom taky - ale do toho ti nic není."

"Promiň. Chceš ještě koňak?"

"Jo. Říkal jsem ti přece, že se chci dneska opít. Alespoň trochu, trošičku."

"Ani se ti moc nedivím," řekl Pierre spíše pro sebe a pokrčil rameny, "já být na tvém místě, tak bych v tom asi lital pořád. Od rána do večera."

Řekl to pojednou s neuvěřitelnou upřímností.

"Asi jo," připustil velkomyslně šéf. "To vypadáme, vid'? My bychom kamaráde, neměli podle těch idiotů futurologů vlastně dneska už vůbec vědět, co je to alkohol. Tedy například koňak."

Šéf vrávoravě vstal a udělal pár kroků k oknu, opatřenému mezi tabulemi krabičkou air-condition, vhánějící do místnosti chladný vzduch, "tady by měly být samé zahrady, ty sera - semary - Semiramidiny. Květy a vůbec. Bělostná města v rozkvetlých zahradách..." recitoval šéf posměšně a pokoušel se otevřít okno, které jeho nedostatečně cílenému, byť i značnému úsilí vzdorovalo. "Otevři to, ksakru, nebo to rozkopu!"

Pierre trochu vratce přešel po pokoji a otevřel okno. Do místnosti vrazil boxerským úderem horký noční vzduch. Řada světél kolem letiště ozařovala bezútěšnou pustou pláň, tu a tam mezi rozjezdovými plochami porostlou pouštní vegetací. Za dvě stě let poušť pomalu pronikla až k polárnímu kruhu. Oba slyšeli, jak v prudkém větru chřestí bodláky a kavyl, ostrý jako nůž. Na západním nebi se mihotala růžová záře, chvílemi osvětlující nízké mraky. Příliš nízké. Oba muži měli dost zkušeností, aby věděli, že je to kouř z obrovského požáru.

"Někde hoří..." řekl tiše Pierre. "Kristepane, zase někde hoří..."

"Někde?" opřel šéf čelo o rám okna. "Žádné někde, drahoušku! Někde nesmí hořet. Musíme pro potěšení duše vědět, kde hoří, ne? To hoří, abys věděl, lesy u Pres. Víš o tom už dva dny. Naházeli jsme tam za posledních dvacet let tisíce tun dignitu. Dál už to nemělo smysl. Těžba nestála za řeč. Všechno popel a troud. Ani papírný to nechtěly. No, Pierre, to nic, to nic..." poklepal Robbie svému společníkovi na rameno. "Na to by sis taky časem zvykl. Vidíš, dva dny bez dignitu - a konec. Už to hoří."

"Proč se o tom nepíše? Nikomu se nic neřekne, neohlásí..."

"Tak to zase pr, kamaráde! Těch pár lidí, co tam asi žilo, se to včas dozvědělo a zmizelo i se všemi nerozbitnými skleničkami, s krabičkami air-condition a možná i s domácími láry a penáty. Tohle moji mládenci spolehlivě zařizují se

vší parádou. A že se o tom nepíše? Bodejt' by se taky psalo! Myslíš, že to chce někdo číst? Mám -" šéf těžce oddychoval. "Mám napsat třeba pro toho chlápka z Le Mondu fejetonek, jak budeme za sto nebo za dvě stě let všichni čvachtat ve žhavé lávě? To by byl sólokapr. Hergot!"

"Au!" vyjekl inženýr, "co to bylo?"

"To byl háček, miláčku," odpověděla dívka s onyxovými očima. Topily se v nich dvě nekonečné řady lamp.

"Nech toho, Robbie, prosím tě," řekl skoro šeptem Pierre, zavřel okno a nejspíše se vrátil na své místo. "Neměli jsme o tom vůbec začínat. A já myslel..."

"Promiň, kamaráde," přejel si šéf dlaní obličej, jako by stíral pavučinu. "Jsem hnusný chlap, ale potřeboval jsem se vypovídat. Někdy to na člověka přijde, víš? I na šéfy. Ostatně, ty lesy kolem Pres zkusíme rekultivovat něčím odolnějším. Jako vždycky." Vypadal najednou docela střízlivě. "Chtěl jsi něco říci, ne?"

"Ale, ne, hloupost, nestojí to ani za řeč. Dáš si ještě koňak?" Šéf zavrtěl hlavou. "Ne. Ne že bych proti němu něco měl, ale dneska bych se, jak figura ukazuje, neopil. Jenom bych byl čím dál tím hnusnější a nakonec bych se s tebou asi popral. Nechci koňak. Sklenici minerálky."

"Mám tu něco lepšího, Robbie," ožil potěšené Pierre. "Chateau Latour z mojí vinice. Předloňský ročník. Všechno do nohou, nic do hlavy! Lepší než minerálka. Dal jsem ho už stejně pro jistotu vychladit."

"Ty ještě máš tu svou vinici?" podivil se šéf.

"Samozřejmě, proč ne? Celkem nás to moc nepostihlo. Za posledních padesát let se teplota půdy zvýšila jenom asi o šest stupňů."

"To by šlo," řekl pro sebe šéf.

"Vid' A to víno má jiskru, člověče. Uvidíš!"

"Má jiskru, oheň. Jakkap by taky nemělo. To se ti povedl ohromný vtíp...", zakryl si šéf obličej dlaněmi. "Já mám někdy dojem, že se z toho všeho zblázním."

Inženýr padal ve vírech horké závratě někam dolů a ještě dolů a ještě jednou dolů na hladké čepele, které jím pronikaly a uhýbaly právě před srdcem.

Pierre nalil víno ze štíhlé, vysoké lahve a šéf se napil žíznivě a zhluboka, jako by to bylo první a poslední víno v celém jeho životě.

"Aha, Robbie, tohle jsem ti chtěl říci. Víš, je to hloupost, ale já se ti s tím přece jen svěřím. Letos přiletěli špačci."

Šéf udiveně vyvalil oči. "Špačci? No, a co?"

"No a nic," pokrčil rameny Pierre. "To se ví, že nic. Jenom - že jsem je na vinici viděl naposledy, když jsem byl docela malinký kluk. Pomáhal jsem je tenkrát tátovi zahánět. Dělalí nám hrozně škody, protože v okolí už nebyly dohromady žádné zahrady, a tak se pustili do vinic."

"Takže je to nepříjemná zpráva, co?"

"Je, ale proto ti to neříkám. Ty mi je tak jako tak zahánět nepůjdeš a já už jsem si opatřil ultrazvukovou sirénu. Ale stejně je to zvláštní, nemyslíš? Skoro po čtyřiceti letech."

Šéf otáčel sklenici v prstech. Měla tvar květu a on zkoumal jiskřičky, hořící tu a tam někde uvnitř vína.

"Hm. Tak abys věděl, Pierre, důvěru za důvěru. Ty mně špačky a já tobě ještě něco o tom, proč vlastně s tím - s tím mládcem letím dolů. Ale nech si to pro sebe, kamaráde! Děje se něco moc divného. Špačkové - oni to nejsou jenom špačkové. Já bych ti mohl vyprávět ještě řadu dalších věcí, jenže bys to nepochopil. Zkrátka: objevily se tepelné oscilace, chápeš to?"

"To je ohromné, Robbie. Vůbec ne."

"Aha. Některé stanice nám zkrátka hlásí, že se teplota kývá sem a tam. Většinou ne o moc, ale ono taky to kývání není hlavní a nejzajímavější. Ohromně zajímavá je frekvence výkyvů. Hrozně rychlá, proti všem teoretickým předpokladům. Rozžhavené horniny prostě nemohou sáláním a vedením a já nevím, vlastně vím, ale ty nevíš čím ještě, ztratit tolik tepla tak brzy. A vidíš - ty potvory ztrácejí. A pak se ovšem zase ohřívají."

"To je trochu trapné pro teoretiky, Robbie, že?" pousmál se Pierre. "To se u nás taky občas stane. Nějakému prototypu se lámou křídla nebo dostává flutter, ačkoli je to teoreticky vyloučeno. Zatím jsme vždycky zjistili, že byla teorie vedle a že by tak trochu potřebovala generálku."

"Vážně? Úplně vždycky?" zeptal se naivně.

"Samozřejmě. Vlastně počkej'. Vždycky ne. Jednou jsme uvázli, to ti je legrace. Na chroustu."

"Tak vidíš, obyčejný, pitomý chroust...", pokýval hlavou šéf vážně a moudře jak marabu. "A co s ním vlastně je?"

"No, nic, jenom to, že létá. Víš, on je z hlediska aerodynamiky uplácán tak mizerně, že by vlastně vůbec létat neměl."

Teoreticky. A protože je to zřejmě někde uhozené, tak u Vickersů vyhodili spousty peněz na ohromný model chrousta a vpálili ho do aerodynamického tunelu."

"No a?" zajímal se šéf.

"Teorie je úplně v pořádku. Chroust absolutně nemůže létat. Kdyby ti náhodou bzučel kolem hlavy, tak máš halucinace. A teď vážně. Někde se asi v slavných teoriích o vztlaku a létání na něco zapomnělo."

"Právě, kamaráde. V tom to všechno je. Nic takového profesor Ču-Lie v těch svých zatracených rovnicích také nemá. A víš, co jsme udělali?" Pierre jenom zavrtěl hlavou.

"Šli jsme s tím za starým Mansourem."

"Neříkej!" zdvihl Pierre překvapeně oči. "Do hlavního střediska? Říká se, že jejich největší počítač je rezervovaný pro nejdůležitější úkoly a že se zadává na celá léta předem."

"Taky jo," prohlásil hrdě šéf a nalil si další sklenici. "Jenže když jsem Mansourovi vysvětlil, o co kráčí, hned vyhodil nejbližší možný program v termínu, do kdy jsme to dokázali dát dohromady. Nacpali jsme do té jejich mašiny asi šedesát tisíc údajů. Dovedeš si to vůbec představit?"

"Dovedu," přikývl Pierre. "Pětimístná čísla mně ještě docela jdou."

Šéf se naklonil přes stůl a chytil ho za klop kombinézy.

"Počítání trvalo jenom dvě hodiny. To víš, dvanáct miliónů tyristorů a diod už něco vydá. A potom ta mašina vyplivla asi metr děrné pásky a bylo to."

"Prosím tě, Robbie, nedramatizuj to jako špatnou detektivku a vymáčkni se. Co bylo? Nechceš ještě koňak nebo víno?"

"Minerálku," řekl šéf a dopil víno. "Co bylo, to je ono, jak praví Hamlet. Program má dvě varianty řešení přibližně na téže úrovni pravděpodobnosti a se stejným zatížením aberacemi nejistých faktorů. Tak zaprvé může jít o zatím nepozorovanou, ale v daných možnostech teoreticky přípustnou slapovou rezonanci atomových jader se servanými slupkami elektronů, zkrátka rotaci jejich silových polí, a tektonickými ději. Víš, zvyšování teploty a tak."

"Nevím. To by bylo dobré?"

"Ne, to by bylo moc zlé. Tohle už totiž jednou Země zažila, jenže v trochu jiné formě. Víš, tenkrát, když se rodil Měsíc. Otáčela se čtyřikrát rychleji než dneska a sluneční slapy, mrsky, začaly rezonovat s oběhem. Napřed to pořádně rozhoupalo oceány, potom se začala kolíbat i zemská kůra - a lup! Z místa, kde je dneska Tichý oceán, se najednou narodil Měsíc."

"To by tedy taky znamenalo... lup?"

"Jo, zrovna tak. Kdyby cyklické výkyvy teploty překročily míru tepelné pružnosti kůry, tak by se stalo zrovna to, jako když nějaký mamlas stříkne na rozpálenou zkumavku studenou vodu. Zemská kůra by praskla. Za pár vteřin by bylo po legraci."

"A druhá varianta, Robbie?"

"To je tak trochu těšínské jablíčko, protože vychází z naprosto nepotvrzených předpokladů. Té moudré mašině totiž vyšlo, že by mohlo jít o zpětnou vazbu jaderných procesů."

"Tomu nerozumím."

"Já taky ne. Víš, to je něco jako ten tvůj chroust. Nejspíš si to můžeš představit asi tak, že jádro radioaktivního prvku za určitých mezních podmínek tlaku, teploty atakdále atakdále už energii nevydává, ale začne přijímat. Polyká kvanta jako bumbrlíček, všechny možné vlny, od alfa záření přes tvrdé gama paprsky až ke kosmickému záření. Přitom se ovšem pohyb atomů zpomaluje. Z hlediska termochemie je to endotermika. Zkrátka chladne to."

"A jak dlouho?"

"V tom to je, Pierre, v tom to je: až do vytvoření přibližně stejného množství izotopů, jaké byly na počátku celého cirkusu. Bůhví, čím se kryjí energetické ztráty. Mansour vrtěl hlavou a říkal něco o anihilaci, jenomže nic takového neviděli ani u synchro-f azotronu v Berkeley. To se ví, těch jejich ubohých pětasedmdesát miliard elektronvoltů a to, co se děje tam dole...," šéf jenom pohrdavě mávl rukou. "A ještě něco," skoro šeptal. "Už rok tyhle moc divné oscilace a ledacos kolem nich sledujeme všude na zeměkouli. Ti tvoji špačkové nejsou ani prvním, ani jediným příznakem, že se něco děje. Máme zvláštní mapy, víš, ne podle izoterm, ale podle kvality a rozkmitu toho zatraceného tepelného houpání. To se ví, že v trezorech. Člověče, to ti je jako z udělání. Všechno se sbíhá do Afriky, ke Kilimandžáru, ačkoli vulkanická aktivita se zrovna tam skoro vůbec nezvýšila. To se ví, dvacáté století to není, ale Krakatoa taky ne."

"A ty tam zítra - vlastně dneska," opravil se Pierre, "letíš s tím chlapcem?"

"Tam," kývl šéf.

"Je to nebezpečné? Myslím pro něho?" studoval Pierre prázdnou sklenku. Šéf potřásl hlavou, jako by odstříkoval poslední stopy alkoholu. Teď už vypadal jenom staře a unaveně.

"Ano, je to velmi nebezpečné," řekl pomalu.

"Robbie - ty ho tam posíláš umřít...," hlesl Pierre a neodvážil se vůbec na šéfa podívat.

"No, a co?" odpověděl šéf pomalu a těžce. "Posílám. Podle všeho posílám. A není sám. Co mám ksakru dělat? Myslíš, že mě to těší? Myslíš, že za války bavilo oficíry posílat svoje spojky přes území, které se vařilo výbuchy? Mám brečet? Mám si tam snad jít dřepnout sám? Za týden tam pojdu, i když mne náhodou sopka ušetří. A zatím na Základně..." "Já vím, to nejde," kývl honem Pierre. "Ale copak by nemohly, víš, třeba automaty..."

Šéf se opřel v kresle a pobaveně Pierra pozoroval.

"Automaty... Mluvíš jako spisovatel z dvacátého století, člověče. Zavolejte automaty, meteor nám urazil knípl kosmické rakety. A automaty přiběhnou s knípem a francouzákem, než si kosmický hrdina odbude malou sedánku s kulovitými obyvateli nějaké zatracené planety. Ne, to nejde. To se ví, že bychom tam mohli dát automatické sondy a že by nám hlásily všechny možné údaje, ale fungovaly by jenom do první poruchy. A na Kili jich bude sakra moc. Kromě toho by byly automaty, schopné postihnout všechno, co může postihnout člověk a co potřebujeme vědět, asi větší než celá sopka."

"Trochu přeháníš," poznamenal Pierre.

"Já? Vůbec ne. To je přece dvě stě let staré nedorozumění. Něco jako technický úkol: Zařídte, aby bicykl dojel bezpečně na druhý konec města. Technicky se to dá vyřešit. Teoreticky. Stačí kybernetická mašina s dostatečnou kapacitou a rychlostí - podle starého Mansoura by musela mít asi dva milióny diod. K tomu nějaká ta televizní kamera, motor, gyroskopy, dohromady by to šlo do desítek tun i při největší úspornosti. Takže druhé řešení, posadit na kolo usmrkaného kluka, je rozhodně schůdnější."

"A ty zkrátka posazuješ na kolo kluka..." Pierre poodešel k oknu do vyprahlé krajiny, ozářené vzdáleným požárem.

"Kluka s možností, řekněme, deset k jedné, že přežije. Je to dobrý vklad?"

"Je. I kdyby to nebylo deset, ale tisíc k jedné. Jinak bych to přece nemohl dělat, Pierre! Každou minutu teď nevznikají stovky prcků proto, že by neměly před sebou nic, vůbec nic. To je přesně, jako by umírali. Stovky dětí za minutu, rozumíš? Taky proto mám právo," unaveně svěsil hlavu. "Ale jenom právo, Pierre, jenom právo, nic víc už mi nezbylo."

"Vzpomeň si na mě i u té své protivné Kili?" řekla dívka s vlasy rozhozenými po inženýrově rameni. Její obrovské oči

pohltily už nejenom strach, ale celou noc a všechny noci, které ještě měly následovat.

III

Evropa začínala zvolna, ale neúprosně ztrácet přesné a důvěrně známé tvary a cudně zakrývala svou proměnu závojem kouře.

Tady to bylo trochu jiné.

Vysušené nížinné bažiny, koberce džungle a rozlehlé savany, prošité křížem krážem drobnými stehy žirafích stop, vysychaly na troud, vykvétaly pod křísnutím blesků tropických bouří purpurovými členkami plamenů a uhasínaly v přívalech lijáků. Horká půda posílala do boje stále nové a nové vlny vegetace. Bambusy a plané banány se draly z černé půdy jak bílí mouční červi, ale pod bičem radioaktivních krbů, kolotajících blízko nejjemnějšího vlášení kořínků, dorůstaly do rána do velikosti kopí. Nezničitelná plíseň duhových barev obalovala všechno, co vychladlo k doteku dlaně, aby se vzápětí rozpadla v prach a miliardy výtrusů, pronášejících mezi plameny poselství života i slizké hniloby. Sílené antilopy kudu s popálenými boky a osleplýma očima se vyhledávaly a vrážely si šroubovice rohů do břicha. A v řekách, zahalených kotouči par a občas téměř vroucích, jestliže protekly hořící džunglí, bolestně řvali hroši.

Svahy byly dosud chladné. Na severních úbočích a v rýhách, vytvořených ztuhlými provazy lávy, se tu a tam na několik hodin udržel sníh. Sem utíkali paviáni s těžkými zadky, vlekoucí v zubech novorozené gazely, sem se přestěhovali supové a gepardi. Občas zaduněla tupá, ohyzná rána, když se z příkrého útesu zřítíl slon, několikrát se obrátil ve vzduchu a dopadl, změněn čepelí termítích hnízd v nepopsatelný cár krvavého masa.

Ještě výš, tam, kde ustávaly stromy i jejich ohořelé, křehké kostry, žily horské gorily. A nad tím vším, nad zmítající se Afrikou, proměněnou v gordický uzel bolestného života, páchnoucí smrtí, stála nehybná kytice ohně, tryskající jak z hrdla vázy z nejvyššího kráteru Kilimandžára.

Letadlo sklouzlo po křídle, obezřetně se vyhnulo proudu sopečných bomb, přisících širokým vějířem do hořící džungle a s vrtulími obrácenými k černým oblakům kouře a sopečného prachu pomalu, metr po metru sestupovalo na náhonu planinu opodál kráteru, kde pod silnými stropy z betonu a buxezitu, zesíleného ocelovými pruty, odolávala nepatrná výspa lidského života, podobající se zároveň eskymáckému iglú i všem chatrčím a jeskyním a kolovým stavbám a chrámům - geotermická stanice.

Inženýr konečně přiletěl do náruče své Kili.

"Vypadá to tu hůře než posledně. Ztracená práce..." vyplivoval slova pilot. Pral se s řídicí pákou a s pedály, aby vyrovnal trhavé výkyvy letadla. V těchto okamžicích nebyl automatický pilot k ničemu, ledajako slušný prostředek sebevraždy.

Šéf neřikal nic. Každé trhnutí mu projelo hlavou jak rána palicí.

Měl si skutečně místo koňaku vzít tabletu Conakrylu - ale ne. To

není trest, to je následek. A těch pár hodin klidného spánku

v Pierrově kutlochu taky za něco stálo.

Inženýr předstíral lehký nezájem. Jenom tu a tam zvědavě pozoroval okénkem, kde se podle polohy letadla střídala buď opona ohně, stěna sopečných lapilů, padajících jako vodopád elegantní, nekonečnou křivkou do propasti, nebo téměř souvislá pokrývka kouře nad krajem, občas protřzená zábleskem vodní hladiny či vzedmutým obrysem horského hřebene. Ještě těch pohledů užije dost a dost.

Podvozek letadla se konečně dotkl země, vlastně malé plošiny před betonovým bunkrem. Všichni tři muži mlčky rozepjali ochranné pásy. Inženýr otevřel dvířka a zaklesl do závěsů hliníkový žebříček.

"Prosím, šéfe..." poodstoupil.

"Jen jděte, jděte, mládenče, máte na to právo," postrkoval ho šéf.

"Vůbec ne. Já jsem tady doma," pousmál se inženýr. Šéf po něm vystřelil kratičký pohled a vstoupil na schůdky.

Ocitl se ve světě hromu a ohně, ve světě, který se chvěl jako v horečce. Nízká džungle se za posledních sto let vyšplhala až na temeno vedlejších kuželů a obklopovala stanici palisádou květů, mezi nimiž bylo tu a tam vidět spleť ohořelých větví a hromady popele minulých požárů. Bouřlivý vítr, točící se nad kráterem, přinášel střídavě žhavé sirné závan a vzápětí dýchal ledovým chladem. Mezi zuby skřípal jemný popel, uklidňující a lomící barvy všude kolem do pastelových odstínů šedi.

Půda se chvěla tak, že se zdálo obtížné udržet rovnováhu. Byl to ovšem jen dojem, ale inženýr a pilot se docela nevědomky rozkročili jako suchozemci na vratké palubě.

Kili byla ohromující. S táhlým, neustávajícím řevem a chroptěním chrílil a do výšky vějíř ohně a žhavých kamenů, tvárných jako kapky rtuti. Zdálo se, že nejbližší závan větru obrátí šarlatovou záclonu ohně nad stanicí, pokryje ji a vyhladl ze světa, ale sopka byla neskonale silnější než vítr. Ten ovládal oblaka kouře a sirných par a roznášel je na všechny strany.

Inženýr zaslechl v hluboké, jednotvárné harmonii sopky rušivý, disonantní tón. Něco vřeštělo a hystericky naříkalo falzetovým hlasem, následovaným rytmickým bubnováním.

"Slyšíte, šéfe?" naklonil se inženýr až k uchu osloveného. "To jsou duše sebevrahů?"

Šéf chvíli pozorně naslouchal.

"Ne, mládenče, tady není Mihara. Než by se zklamaná a opuštěná dívka vyškrabala na Kili, bude v přechodu. Nebo si najde deset jiných chlapů. To jsou gorily. Prý se sem stáhly ze všech stran. Nevšímejte si jich. Můžete zapojit kolem stanice ochranné silové pole, jenomže bohužel ještě nikdo nevymyslel pole, kterým by procházely molekuly vzduchu a gorily ne. Mohl byste se udusit. Nechtě je být, jsou plaché a bojácné."

Inženýr naznačil hlavou, že rozumí, ale přece jen se nervózně ohlédl, když se odněkud docela zblízka ozval jekot, přecházející do divokého řevu. Vypadalo to, že mu chudinky gorily překážejí víc než ohnivá členka, Kili. Alespoň

trochu zapomene na neustálé otřesy. Ty a ten kravál jdou opravdu na nervy, usoudil šéf. Cítil se hrozně starý. Někde hluboko pod hrudní kostí se zase jako varovný signál zapálil ohníček bolesti. Stávalo se mu to hlavně v bláznivých nadmořských výškách a mezi ty vrcholek Kili určitě patřil. Nenápadně vysypal z lahvičky bílý prášek a vložil si ho pod jazyk. Bolest se rozpustila v návalu krve, jímž se mu na okamžik zatmělo před očima. Zůstal pocit nepříjemného tlaku, jakoby polykal příliš velké sousto. To ta zatracená Kili, namlouval si šéf, a taky ovšem zatracený Pierrův koňak. Inženýr tu prostě musí být. Nedá se nic dělat. On nebo někdo jiný. A on je zrovna na tuhle práci připravený nejlip. Nemám si vůbec co vyčítat. Nemám si co předhazovat. Je to všechno blbost, blbost, blbost. Tak se trochu vzpamatuj, dědku, a nehraj tady divadlo.

Předání stanice bylo vyřízeno za několik hodin.

"Co dělat, chlapče, není tady oikumené," řekl, když si konečně sedli v chladné místnosti stanice do křesel. Pilot zatím nerušeně spal na inženýrově posteli. "Slyšel jste o tom? Ne? Již staří Řekové, víte? Oikumené pro ně znamenala obyvatelný pruh země. Na severu ohraničený tokem Dunaje, na jihu Nilem. Jenom tam mohli žít lidé. Severněji byl věčný mráz a jižněji věčný oheň. Takže se nemáte čemu divit."

Inženýr tékal očima po místnosti stanice. Připomínala by nejspíš celu tibetského mnicha, nebýt knihovny se svazky podle výběru, barevného nábytku a hlavně řídicího panelu malé elektrárny, ochranného silového pole a dálkových teploměrů, spouštěných na titanových kabelech přímo do kráteru a do vrtů v okolí.

"Já se vůbec nedivím, šéfe. Ale co když se stará Kili zblázní a dá se do toho?"

"To bychom měli včas poznat," řekl konejšivě, ale teprve po chvílce uvažování šéf. "Už jsme se o sopkách ledacos naučili. Víte to přece, ne? Vždycky zbude pár hodin času, aby vás tady vyzvedli letadlem z Kisangani."

"Promiňte, šéfe, ale nepochopil jste mne. Blížící se výbuch bych měl poznat sám i bez vašich mašin v Radě. Jde mi o to, že měření může mít ohromný význam zrovna ve chvíli, kdy by se do toho Kili dala," pravil zaujatě.

Šéf se na něj pozorně podíval. "Ano. Může."

"A že bych tu měl vlastně v tom případě zůstat," dokončil inženýr nesvým hlasem. To nebyl strach před smrtí, to byl strach před patosem. Lidé dvaadvacátého století tomuhle přepychu už dávno odvykli.

"Víte, co," navrhl šéf, "nebudeme teoretizovat. Nemá to smysl. Kili je - to máte pravdu - hrozně zajímavá a možná dokonce rozhodující pro celou užitou geotermiku. Alespoň to tak vypadá, rozumíte? Ale variant možného vývoje situace je mnoho. Zařídíme se podle nich."

Inženýr zřejmě nebyl spokojený.

"Ale co když - promiňte, šéfe, chci mít ve všem všudy docela jasno - co když se do toho Kili opravdu dá a bylo by prima tu zůstat tak dlouho, že už na letadlo z Kisangani nezbude čas. Slyšíte mě?" Šéf sebou trhl. Poslouchal právě bolest v prsou, pomalu se rozlévající postupnými vlnami palčivé řezavosti do ramen, do loktů a dál až do špiček prstů. Násilím se vyrušil a z vlastního těla vyplul na hladinu okolního světa. Několikrát hluboce nadechl. Věděl, že to pomáhá skoro stejně rychle a účinně, i když ne na tak dlouho, jako tablety z lahvičky.

"Samozřejmě, že slyším. Nejsem hluchý, inženýre." Ještě několikrát hluboce nadechnout. Tak. Ted' je to lepší. "Co ode mne chcete slyšet? Řekněte si sám. Já vám to pro radost budu opakovat."

"Pravdu," řekl velmi mladý inženýr.

"Pravdu? Tak tedy umřeš, mládenče. Když by bylo nejhůř, asi to jinak nepůjde. Ale to nic! Buď půjde všechno k čertu, nebo to budeš zrovna ty, kdo dá první signál, že máme nějakou naději. A potom naše ženy zase zalidní svět. Můžeš klidně umírat."

Bylo to venku. Šéf si uvědomil, že se s přibývajícími léty a s častějšími bolestmi u srdce stále častěji odpoutává od břehu svého života a vydává se hluboko do minulosti, kterou ovšem znal jen z knih. Jak to bylo? Ano - v té knize o krymské válce... "Umřeme vojáci, ale neustoupíme!" "Umřeme, Vaše Vysoko-prevoschoditělstvo, hurá!" odpovídali vojáci. A kde je právo, kde jsou jeho hranice, kdo je označí kameny? Prospěch celku je složen z prospěchu jednotlivců, všechno ostatní je jedovatá lež. Kde jsou hranice moci, kde je měřítko, kde je jistota, kdo musí ustoupit, kdo musí trpět, kdo musí zemřít? Ještě několikrát nadechnout, zhluboka. Mám právo dýchat? Mám právo na lék v kapse, posílám-li toho kluka tak blízko smrti, že hraniční čarou je jenom pavučina? Proč on, proč ne já? Proč ne pilot?

Rachot sopky doléhal do cely geotermické stanice tlumeně a gorily umlkly. Pilot na lůžku si přejel dlaní obličej a otevřel oči. "Poletíme, inženýre, zítra musím být zase v Radě. Čekám na vaše měření. A všimnete si všeho, rozumíte? Všeho."

Jestli je to důležité, nebo ne, zhodnotíme my."

Všimne si, chlapče, špačků nad vinicemi, všimne si termitích hnízd. Jenže tohle všechno ti nemohu vykládat, to musíš poznat sám.

Letadlo se pomalu vzneslo v kotoučích sopečného prachu, rozvířeného vrtulemi, pak opatrně obkroužilo ohnivou kyticí plamenů a zmizelo.

Inženýr chvíli postál před vchodem stanice. Ted byl sám. S gorilami, s třesoucím se vrcholem hory a s ohněm. Vzduch byl řídký. Není divu, že šéfovi nesvědčilo.

Vešel do stanice, přejel dlaní řadu tlačítek a jedno z nich stiskl. Ve zlomku vteřiny nastalo absolutní ticho, tak náhle, že ho skutečně udeřilo do uší. Jen nějaká konzerva v chladicím boxu drnčela neustálými drobnými nárazy. To se nad stanicí sklenulo neprostupné silové pole a oddělilo ji od celého světa. Moskyti a drobní duhový brouci, zachycení v jeho stěnách, byli rozdraceni a seškvařeni molekulami, které si pojednou podaly ruce a zkameněly. Až zruší silové pole, nepropouštějící ani řev sopky, ani vzduch, ani gorily, spadnou k zemi, podobní střípkům barevných sklíček.

Slyšel své kroky, když přecházel k drobnému mikrofonu, spojenému se šéfovou telekomunikační sítí. Slyšel své srdce, když usedal k přístroji. A pak vystřelily elektromagnetické vlny z antény, v neměřitelně krátkém okamžiku prolétly řetězem družic až nad Paříž, kde se v ošklivé budově, podobající se soudu nebo notářství, změnily v písmo a písmo bylo lhostejným strojem vsunuto do obálky a obálka do válceku pneumatické pošty.

Jsem konečně u své Kili. Jsem doma.

IV

Silové pole nemohlo být stále zapojeno; v geotermické stanici prudce stoupala teplota. A pak - ticho umožňovalo inženýrovi vnímat, že plyne čas, a chápat, že neobětoval (lze-li ovšem mluvit o obětování) jenom život, ale něco daleko cennějšího: nenahraditelné minuty, vteřiny a hodiny, vytržené ze světa a odhozené do věčnosti beznaděje, že se vrátí nebo alespoň zkondenzují a jako žhavé zárodky stanou embryem budoucnosti. Gorily zůstávaly v nízké, zaprášené džungli. Občas slyšel praskání porostu, jak se staří samci prodírali za čerstvými, šťavnatými listy, kterých bylo stále méně a méně, občas zahlédl kmitnutí ryšavé srsti a zaslechl hněvivé nebo bolestné zavřísknutí. Teplota kolísala kolem stále stejných hodnot jak jazýček rozhoupaných vah a dny ubíhaly v jednotvárnosti dunění a ořesů, rozzechvívajících seismografy a brzdících vyschlou půdu stále houstnoucí sítí pavučin tak dlouho, než tropický liják změnil hlínu, ztvrdlou na železo, v tvárné a lepkavé bláto. Pak začalo všechno nanovo.

Tu a tam musel provést opravy na vedení. Kili byla neobyčejně temperamentní dáma, trhala kabely, časem spalovala i nejodolnější izolaci a dobře mířenými ranami balvanů tříštila krycí domečky nad vrty se spuštěnými teploměry. Někdy měla ohyzdnou podobu. Se zvukem podobajícím se křečovitému zvracení nebo neztišitelnému vlhkému kašli vyvrhovala fontány husté lávy, rychle tuhnoucí na úbočích a vytvářející zbrusu nový reliéf vulkánu. Pak musel inženýr navléci ochranný azbestový plášť, nasadit přílbu a umísťovat teploměry tam, kde se to zdálo být užitečnější. Nebezpečí nebylo nijak zvlášť velké. Brzy se naučil extrapolovat celou dráhu balvanu, jakmile vyletěl jako prudce vyplivnutý chrchel z ohnivých úst Kili, a poměrně přesně předvídat, kam dopadne.

Teplota kolísala jako jazýček vah tak jemných, že se nemohou dlouho, velmi dlouho ustálit. Za pár týdnů inženýr zjistil, že gorily zmizely. Dlouho se domníval, že si prostě zvykl na jejich vřeštění a dunivé brumlání a že je v řevu sopky neslyší. Ale nebylo to dobré vysvětlení. Ani ryšavé hřbety se už neobjevovaly mezi listy a hnízda, ledabyle naskládaná z větví tu a tam na okraji pralesa, byla vychladlá a opuštěná.

Povšiml si toho právě v den, kdy skoro všechny teploměry shodně zaznamenaly pokles o zlomek stupně. Nebylo to sice mnoho vzhledem ke stovkám a tisícům stupňů, které trvale ukazovaly, ale dost, aby šéf na druhé straně světa projevil v telefonu čilý zájem.

"Ano? A gorily zmizely, říkáte, inženýre? Co to znamená? Shořely, vymřely, byly vzaty na gorilí nebesa, nebo sestoupily níž, k řekám? Jak to, že nevíte? Proč si myslíte, mládenče, že jsme vás tam posadili? A odcházejí dolů každý rok, nebo je to úplná novinka? Nemyslíte, že vaše knihovna není pro ozdobu a že se tam o tom někde dočtete?"

Inženýr raději tápavým pohybem vypjal silové pole, aby smíchal lavinu ledových otazníků s důvěrně známým chropotem Kili. Od té doby už do svého poznámkového bloku nenapsal ani slovo o gorilách. Ale nebyly tu. Nezbylo po nich ani stopy. Někdy se mu zdálo, že zahlédl kmitnutí ryšavého hřbetu hluboko dole, v propasti říční džungle, stále hořící a vždycky znovu vyrážející nezmarné výhonky. A sloni, ano, ani sloni už netroubili tak blízko, jako když poprvé spal v cele stanice a kdy se mu zdálo, že každou chvíli narazí dlouhými kly na stěnu. Ted se jejich troubení podobalo spíše vzdálenému hlasu lodní sirény, ztlumenému mlhou a vzdalujícímu se každým úderem lopatek šroubů.

"Co je s gorilami?" ptal se šéf pokaždé a pokaždé chtěl být ujišťován, že se nevrátily. Inženýr mohl vyhovět s klidným svědomím. A pak se objevily magnetické poruchy, které neměly nic společného se sluneční činností. Vznikaly někde hluboko v nitru Země, v čarodějných kotlech nekonečné Valpuržiny noci, roztančily stfelky kompasů a polykaly hlasy, jimiž se dorozumívaly družice. Dopisy z Paříže, které inženýrovi vyklepával jeho maličký radiodálnopis, byly plné mezer a prázdných řádků.

...miluji...přiliš dlouho...mám...čekám...

Takže měl možnost doplňovat kryptogramy nejkrásnějšími a nejbolestnějšími slovy. Nebo jen mlčením. Teplota kolísala, ale poklesy se prohlubovaly a rubrika na straně "dal" stále zřetelněji převyšovala rubriku "má dáti". Týden po týdnu, desetinu stupně po desetině. Na součet odpověděl šéf: "A co gorily, gorily se nevrátily?" čímž vyvolal u inženýra vážně pochybnosti o svých schopnostech řídit dál rozsáhlý systém geotermických stanic, rozepjatý po celém světě. Šéf věděl, že si o něm budou myslet něco podobného, a smířil se s tím právě tak pokorně, jako s nesčetnými lahvičkami bílých tablet, rozházenými všude po kanceláři a praskajícími pod nohama, jako se žhavými bolestmi pod hrudní kostí a se zápachem kouře ve vzduchu, který naprostá většina lidí už dávno přestala cítit. On si nikdy nezvykl.

Trpělivě se vyptával inženýra na gorily, Pierra na špačky, osamělé stanice u grónských městeček Jacobshavnu a Amdruptshavnu, tonoucích v přívalech ledové vody z tajících ledovců, na tuleni, velryby a mrože. Nově zřízenou základnu u Alice Springs, nedaleko místa, kde výtrysky lávy zničily Sturesbyho středoaustralskou stanici, na klokany a králíky. Věděl dokonce o šušání mezi frekventanty geotermické školy, že si pořídil sklenici s rosníčkou, a věděl také, že je to považováno jenom zpola za vtip. Uklidňovalo ho a zároveň těšilo vědomí tajemství, o němž tenhle vědecký potěr neměl ani tušení a které neuznal za vhodné prozradit ani posádkám stanic: o dvou nesmírně vzácných hodinách týdne, vyhrazených na ústředním počítačím stroji starého Mansoura. Kdyby bylo vůbec možné něco takového zaplatit, stál by šéf a jeho gorily, špačky, tuleni, klokani a ovšem i záznamy teplot miliardy dolarů, liber, rublů, franků, provrtaných mušliček - zkrátka čehokoliv. Čas na Mansourově počítači byl tím nejvzácnějším, co vůbec mohlo toto století nabídnout. Proto nestál ve skutečnosti nic.

A nevěděli ani o štábu zoologů, zoopsychologů, historiků, paleomagnetiků, geotermiků a ovšem i matematiků programátorů, kteří šéfovy zprávy, převedené do řeči počítače, předávali jedenácti miliónům tranzistorů a diod, vyrývali do paměti laserových paprsků, magnetických pásků, děrných stužek i pneumatických labyrintů, aby se po několika minutách monotónního bzučení, praskání a čpavé ozónové vůně, odjakživa obklopující všechny elektronické počítače, vracely v jednoduchých a nesmírně slibných výsledcích.

"Zatím to vypadá dobře, synu," ujišťoval šéfa Mansour. "Ten zatracený Ču-Lie byl vedle. Totiž ne. On ve své době

prostě nemohl tušit, že existuje něco jako zpětná vazba jádra. Člověče, dovedeš si představit ten poprask, až se nukleární fyzikové dozvědí, že mohou začít zase pěkně od začátku?"

"A člověče, dovedeš si představit ten poprask, až se lidé dozvědí, že mohou zase taky začít? Vůbec začít?" ušklíbl se šéf.

Mansour se na něho podíval trochu překvapeně. "Ano. To samozřejmě taky," připustil a odšoural se zpátky do sálu programátora.

Kili - tam byl uzel, kde se všechno sbíhalo a splétalo. Tam se křížovaly nepopsatelné vulkanické síly, tam se střetávaly vlny rezonance, narážely na sebe a navzájem se rušily.

Inženýr s úlevou shodil těžkou azbestovou kombinézu a oťel si čelo. Vzal z ledničky několik kostek ledu a nechal je roztát v dlaních, na tvářích a na čele. Všechno bylo zase v pořádku - totiž všechno ne - jen přístroje. Obdélník kontrolních žárovek na panelu doutnal tmavorudým světlem bez jediné mezery. Kili v pořádku nebyla. V posledních týdnech se táhlý, trvalý řev změnil v pokašlávání, přerušené dlouhými hodinami ticha, nepočítá-me-li ovšem bublání lávy v kráteru a neustálý hukot v podzemí. Laik by řekl, že sopka uhasíná nebo dokonce umírá, ale inženýr nebyl laik. Tohle bylo horší a nebezpečnější než všechno, co Kili až dosud vyváděla. Teplota uvnitř kráteru ostatně opět stoupala, ne po desetínách stupňů, ale po stupních, po celých desítkách. A prales všude kolem byl tichý a mrtvý. Nic se odtud neozývalo, ani hlásek, jen zaprašnění zuhelnatělého kmene, vzdávajícího se vichřici, jen drsný skřípot bambusových prutů. Gorily, sloni, gepardi, všechno zmizelo a rozplynulo se v horkých džunglích kolem dýmajících řek. Naposledy odlétla hejna dlasků. Pozoroval je jako značky klínového písma na pozadí kouřové clony. Potom tu zůstal sám. On a Kili.

To všechno věděl i šéf. Věděl vlastně mnohem víc než inženýr, protože znal vzájemné souvislosti. Potřeboval ještě pár údajů, několik dat, několik měření, aby měl jistotu tak pevnou, jakou jen může moudrý člověk od vrtkavé přírody očekávat. Ještě nesměl inženýra odvolat. Ostatně toho by ani ve snu nenapadlo něco podobného žádat. Věděl přece, co od něho šéf chce. Zemřít.

Čas se zrychloval. Šéf teď sledoval už ne týden po týdnů nebo den za dnem, ale hodinu po hodině vlny podivných, zatím nikdy a nikým nepozorovaných vln, valících se barevnými čarami synoptických map. Nitro Země zneklidnělo. Žár se snažil pohltit svět, atomové krby zvyšovaly tlak a vzápětí chladly. Trosky atomů, tříšť elektronů, jádra, stlačená obrovskými tlaky do obrazu hmoty trpasličích hvězd, převracel a a popírala všechny zákonitosti atomové fyziky. Země chystala poslední útok, soustřeďovala prostředky. Ze všech stran se daly na pochod strašlivé tektonické síly. A v průsečíku pokašlávala Kili.

Vítr utichl, vulkán oněměl. Nad krajinou zavládlo ticho hrobu, ticho rakve. Inženýr několikrát zapjal a znovu vypjal silové pole, aby se po tolika měsících řevu a burácení zbavil dojmu náhlé hluchoty. Marne. Nepomohla ani hudba z přijímače co nejvíce zesíleného. Ticho burácelo. Zpíval si, dupal, bubnoval na desku stolu. Kili neodpovídala. Právě v tom okamžiku startovalo v Kisangani dávno připravené letadlo ke Kili, jenže to inženýr nevěděl, právě tak jako nevěděl vůbec nic o vzdálených vlnách, vzdouvajících se jako rozžhavené veletoky ze všech stran, zažihajících dávno ztuhlé a mrtvé provazce lávy a značících svou cestu výtrysky gejzírů a vrískáním zeber, propadajících se do otevřených trhlin.

Šéf zavřel oči. Na rudém pozadí sevřených víček se mu takřka geometricky přesně promítly tři čáry, tři souřadnice, setkávající se v jediném bodě. Žhavé proudy, valící se ke Kili, potřeba dalších, posledních a obzvláště nezbytných informací přímo z kráteru - jinak by někdo po něm mohl zase začít celou tu šílenou práci znovu - a čas, který bude potřebovat letadlo z Kisangani, aby přistálo u geotermické stanice a odvezlo inženýra pryč od časované nálože, odsouzené anihilovat se v jediném okamžiku kosmické iluminace.

Všechny tři souřadnice se protínaly a končily v bodu bez rozměru. Tam se zauzlovalo řešení. A ještě jedna čára tu byla. Fialová, rozmazaná, třaslavá čára bolestí, pulsujících kolem srdce a propalujících hrudník. Také ta směřovala v opilých meandrech k uzlovému bodu. A ještě nekonečné množství dalších čar, lepkavých jak stopy slimáků, propletených z osudů celého světa a vinoucích se bez síly, bez naděje, ale s nevyhnutelnou osudovostí tam, kam všechny ostatní. K okamžiku pravdy.

Šéf se několikrát bolestně, hluboce nadechl, otevřel oči a zdvihl sluchátko telefonu, spojující ho přímo s pilotem. "Ano, šéfe, všechno O. K. Rychleji to už na mou duši nejde. Kdyby to byl auťák, tak bych už dávno prošlápl podlahu. Ano, rozumím, šéfe!"

Druhý telefon se ozval sám. Kili. Inženýr diktoval výsledky posledních měření. Ted už šéf nepotřeboval Mansourovu mašinu. Vyhrábl z hromady papírů tabulku a zaškrtoval jednotlivé cifry. Všechno souhlasilo.

"Haló, chlapče, zabalte si kartáček na zuby a milostné dopisy. Za dvaatřicet, ne, asi za čtyřicet minut pro vás přiletíme. Ano, z Kisangani. Zvu vás pozítří na skleničku."

Kili mlčela. Mraky nad vrcholkem se poprvé za celou dobu inženýrova pobytu protřhly a do očí se zařizly paprsky slunce. Stálo právě nad horou, jako by chtělo za každou cenu nahlédnout do kráteru. Inženýrovi se zdálo, že hluboko dole zahlédl v pralese několik šedivých sloních hřbetů, porážejících stromy ve zběsilém útěku. Pryč, jenom pryč. Třetí telefon vedl od špiček prstů levé ruky k srdci a jeho linka páčila a bodala. Šéf si uvědomil, že mu kape pot z čela. Chtěl si otřít obličej, ale při samém počátku pohybu se bolest zahryzla hluboko a zuřivě. Musel šetřit síly, než se všechny různobarevné čáry konečně spojí. Uvědomil si, že tam je konec, že zemře. Opatrně pohnul zápěstím, aby viděl na hodinky. Znovu se spojil proti svému zvyku s pilotem. Obvykle to nedělal, ani by ho nic podobného nenapadlo. Dovedl si docela dobře představit, jak ho letec proklíná za stále otravování.

"Ano? Ještě dvacet, pětadvacet minut? Rozumím. Samozřejmě. Vidíte už...? Ano. To je výborné. Budete to mít pohodlnější. Haló, inženýre, prý tam máte sluníčko a krásné počasí, co? Ano - letec. Ne, vy ho ještě nemůžete vidět. Má k vám asi dvě stě kilometrů. Něco nového? Ano - samozřejmě, že si poslechnu."

Kili mlčela, ale země se začala otřásat docela jinak než dřív. Žhavé vlny se hlásily prvním příbojem prudkých úderů, jako by nějaký pohádkový a mimořádně zarputilý obr mlátil kladivem do základů hory. Údery bolely v hlavě. Na inženýrově stole se rozskočila nedopitá sklenka z nerozbitného, krystalického skla, a všude kolem, v džungli, praskaly drcené větve.

Teploměry se podle inženýrova mínění zbláznily, ale šéf, daleko odtud, skoro na druhé straně zeměkoule, jenom odškrádal další čísla v tabulce opatrnými, drobnými pohyby prstů, aby nevydráždil a nepopudil ke skoku bolest, číhající v celém těle, v každé buňce, v každé molekule.

"Ano, slyším, letadlo MX 207, ano. Rozumím docela dobře. Z Kili vyrazil oblak kouře. Ano. To není nic zvláštního, pilote! To se stane občas i v kamnech. Ještě osm minut. Výborně. Konec."

Oblak kouře se pomalu rozptyloval v prudkém větru a inženýr zaslechl podivný tón, jako by někdo táhl nekonečně dlouhý smyčec po nejhlubších strunách violoncella. V pomalém glissandu tón stoupal a sílil. Rozechvíval celou horu, otřásal ručičkami nad ciferníky a rozezněl mladé bambusové výhonky jak ladičky. Byl všude, naplňoval vesmír, do něhož vyřázel obrovským trychtýřem jasné, palčivé oblohy, obklopeným vírem mraků, divoce kroužících kolem Kili. Někde uvnitř zlatého a modrého trychtýře zabzučela včela. Letadlo. Letadlo, chystající se unést inženýra jeho Kili - ale bzukot motoru byl přehlušen strašlivým akordem chvějící se hory, rvoucím ušní bubínky s drticími balvany. Lebka sněžného leoparda, ležící už bůhvíkolik set let v opuštěném, vyhaslém kráteru opodál geotermické stanice, se rozpadla na prach. Zůstaly jen dešti omyté a vyhlazené zuby, jako by tu někdo roztrhl šňůru korálů.

"Slyším, ovšem. Objevily se plameny. To se taky stává, pilote! Očekávám, že přistanete za každou cenu. Musíte přistát!"

Vrchol Kili hořel jako obrovská pochodeň. Vibrace se podobaly jekotu tisíce cirkulárek, zakusujících se do uzlovitého dřeva plného suků a zapomenutých hřebíků. "Ne, inženýre, není třeba. Máte někde v inventáři lampu? Ne, kvůli letadlu ne. Pilot vás už hodně dlouho vidí i bez lampy. Jenom tak mne to napadlo."

Kočka bolesti se už budila i řečí. Šéf musel za každým slovem zhluboka nadechnout, aby ji vyhnal ze sevřeného hrdla dolů, do klece žeber.

"To je takový zvyk, víte, když se někdo milý vrací. Třeba z cesty po moři nebo tak nějak. Dneska máme tak trochu návrat, inženýre. Zase bude pár milionů let času na milování a takové ty věci. Ale jděte už! Letadlo u vás musí být každou chvíli."

Vibrace náhle ustaly, cirkulárky zmlkly. Z kráteru Kili vyrazil obrovský sloup ohně a lávy, stlačené a hnané píсты celých kontinentů. Hora praskla jak kaštan na žhavé plotně a všude po úbočích se otevřely desítky nových kráterů. Nízký prales vzplanul a oheň přeskakoval z keře na keř, z trsu ostré, suché trávy na trs jako požár eukalyptových hájů v Austrálii, předhánějící i nejrychlejší koně. Stanice se zakymácela, loď v moři plamenů. Inženýr, sražený na kolena a napůl omráčený, zahlédl siluetu letadla, probíjejícího se oponou ohně.

"Jdu do toho, šéfe! Držte mi palec!" zařval pilot do mikrofonu a šéf na druhé straně světa nechal vyklouznout sluchátko z prstů a dopadnout tak daleko, kam až umožňovala šňůra. Věděl, že se pro něj nemůže shýbnout, ale na tom už nezáleželo. Souřadnice se setkaly. Nic víc nemohl dělat. A přece.

Milimetr po milimetru, jako by se brodil proti prudkému proudu, posunoval ruku k trychtýřku diktafonu. Kočka bolest toho využila. Ovinula mu pracky kolem krku a zařala drápy, zatímco zadníma nohama rvala krátkými, ostrými záškuby srdce. Ne. Teď přece neomdlím říkal si šéf. Nesmysl. Ještě tu jsem. Já.

A ono já, pohrdavě se oddělující od umírajících svalů a cév a nervových buněk, od těla, toho pokladu žen a akrobatů, dovedlo ruku až k diktafonu.

"První pořadí důležitosti - okamžitě oznámit Radě...", sípal šéf, ale pak se já, skoro už odloučené a volné, nezkrúšené bolestmi, vycházejícími z každé buňky těla, dusící se a signalizující o kyslík, vzbourilo a donutilo ten ubohý, skomírající soubor aminokyselin, nazývající se člověk, mluvit jasně a zřetelně.

"...oznámit Radě. A vedoucímu Mansourovi. Začátek. Teorie o zpětné vazbě nukleárních procesů plně potvrzena podle varianty třicet sedm, opakují, podle varianty třicet sedm. Za šedesát až osmdesát let lze očekávat návrat teplot k normálu. Příslušné tabulky jsou pro Radu zpracovány."

Kili se změnila ve vír plamenů, tála jako hruška másla na rozpálené pánvi a rozlévala potoky lávy. Vysušovaly řeky, jediným olíznutím zapalovaly osamělé skupiny stromů a vyvracely vysoká hnízda všekazů, podobná čepelím kopí. Jako přední hlídka postupovala oblaka žhavých plynů a kdekoli byli dostiženi, hroutili se prchající sloni pod jejich něžným dotekem právě tak jako kdysi jejich prastrýcové mamuti. Kili byla fontánou žhavého zlata a marnotratně rozstříkovala své bohatství na západ, na sever, na východ i na jih, jako by chtěla oslnit poslední iluminací. Ale koho? Gorily, gepardi, sloni i dlaskové dávno zmizeli. A tam, kde stávala geotermická stanice, stoupal do výšky sršící gejzír jisker. Šéf stiskl po nesmírné námaze, schopné přenést hory, tlačítko diktafonu a oddal se přepychu umírání. Nebylo co dodat. Rada ví, co má dělat. Ví, že je nezbytné připravit zásoby osiva, pluhy pro mrtvou, rozpukanou zemi, stroje pro nové zavodňovací kanály, nové meteorologické družice, nové geotermické stanice. A ví také (a především), že ze všeho nejdříve je nutné okamžitě zrušit zákony, omezující porodnost. Ještě dnes. Teď. Ještě této noci ať počne milion žen. Milion dětí ať zavřská najednou. Každé bude mít práce až nad hlavu.

Bolest se zvolna změnila v ledový chlad, stoupající jako hladina jezera. Umrtvil nohy, boky, dosahoval pasu. Kočka bolest se v něm rozpustila jak kostka cukru.

Zbývalo už jen několik vteřin a šéf čekal, zda se něco stane. Strážce prahu. Starý, věrný Kerberos na hranici mezi oběma světy. Slýchal, že prý člověk prožije v posledních okamžicích autoregulace, nazývané z konvence životem, celou minulost. Nezlobil bych se, pomyslel si a trochu se pousmál zmodralými rty. Nebylo to tak špatné. Nebylo to nejhorší. Ne, nebylo. Škoda že to končí tak brzy, vlastně zrovna v nejlepším. Škoda že život nabízí v posledním okamžiku méně než autorky ženských románů.

A pak to přece jen přišlo, v okamžiku, když už ledová hladina zalévala srdce a stahovala ho mrazivými obručemi. Najednou držel v dlaních směšného, červeného, zrovna narozeného prcka, uplácáného podle univerzálního vzoru staženého králíka, s oteklým obličejem jak profesionální boxer a se splepenými, řídkými chlupy na šišaté hlavě. Seděl mu prdelkou na dlani jedné ruky, směšnou hlavu měl opřenou o druhou dlaň, zrovna tak, jako šéf (velmi zřídka) vídával na fotografiích a filmech s novorozenci. Nesmím toho prcka pustit, lekl se, to je přece jeden z těch, kteří dneska vzniknou. Naše ženy zase zalidní svět, inženýre. Zavěs lampu do okna a můžeš umírat. Jako já. Ano, Pierre, špačci se vrátili. Já vím. Jen to mrně neupustit. Má hlavu měkkou jako uvařený brambor a zrovna tak hrbolatou.

A potom, když se deska stolu náhle zvedla a udeřila ho surově a nelítostně do obličeje, a to už byl docela konec, prolétla troskami dezintegrované informační sítě neuronů poslední myšlenka, aktivizovala poslední miliardy umírajících nervových buněk a zhasla v síti zmrtvělých molekul.

Škoda, ani jsem se nepodíval, jestli je to kluk, nebo holka.

"Já se opravdu stydím," zašeptala dívka se zornicemi jak mlýnská kola psích očí z Andersenových pohádek, "ale on má přece svou Kili, že? A píše strašně komické dopisy. Vůbec jim nerozumím. Chceš je vidět? Ne. Ano. Ano. Miláčku," a cítila, jak padá na krásné meče, zastavující se právě před srdcem.

"Vidíte, jak má zkroucené ruce?" řekl tiše tajemník, když pomáhal vynášet šéfovo tělo. "Ale usmívá se. Slečno Vorstová, podívejte se, jestli není něco v diktafonu. Je nařízen na 'Velmi naléhavé!' Snad - ehm - snad je tam jeho poslední vůle."